

Nr 284.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område; given Stockholms slott den 2 april 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift;
- 2) förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;
- 3) förordning angående tillägg till förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;
- 4) förordning angående utförselbevis för råg och vete,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

F ö r s l a g
till
f ö r o r d n i n g
om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391)
angående mjölkavgift.

Härigenom förordnas, att förordningen den 26 juni 1933 angående mjölkavgift med däri enligt förordningarna den 7 juni 1935 (nr 278) och den 30 juni 1936 (nr 417) gjorda ändringar skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 juli 1937 tillsvidare till och med den 30 juni 1939.

F ö r s l a g
till
f ö r o r d n i n g
om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279)
angående slaktdjursavgift.

Härigenom förordnas, att förordningen den 7 juni 1935 angående slaktdjursavgift skall äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 juli 1937 tillsvidare till och med den 30 juni 1939.

F ö r s l a g
till
f ö r o r d n i n g

**angående tillägg till förordningen den 7 juni 1935 (nr 280)
om veteavgift.**

Härigenom förordnas, att i förordningen den 7 juni 1935 om veteavgift skall införas en ny paragraf, betecknad 3 a §, av följande lydelse:

3 a §.

1 mom. Idkare av kvarnrörelse, som ur riket utfört vid kvarnen framställt mjöl eller gryn av vete, äger i den ordning och på de villkor Kungl. Maj:t föreskriver åtnjuta restitution av den veteavgift, som vid utförseltillfället belöpt å motsvarande myckenhet omalet vete.

2 mom. Där det med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, må Kungl. Maj:t jämväl under andra omständigheter än i 1 mom. avses medgiva befrielse, helt eller delvis, från veteavgift eller återbäring av sådan avgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937.

F ö r s l a g
till
f ö r o r d n i n g

angående utförselbevis för råg och vete.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet till utlandet sjöledes eller på järnväg eller till svensk frihamn utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, i den mån Konungen så förordnar och under villkor att den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet er-

hålla bevis om utförsel av varan eller viss del därav, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till samma myckenhet, som beviset avser.

2 §.

Innehavare av utförselbevis vare berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande

antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet,

eller, i den mån varor, som nu sagts, under de sex kalendermånader, som förflutit närmast före den månad, under vilken angivningen till utförsel ägt rum, införts till myckenhet, att den därför influtna tullavgiften med avdrag av två procent beräknas därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent.

Utförselbevis skall återställas eller belopp, varå beviset lyder, inbetalas till tullverket, därest den vara, vars utförsel legat till grund för bevisets utfärdande, återinföres och tullfrihet för varan därvid ifrågasättes.

3 §.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter rörande utfärdande av utförselbevis samt förordningens tillämpning i övrigt.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1937 och gäller till och med den 31 juli 1939.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp:

De ingripanden från statens sida i prisstödjande syfte, som under senare år skett på jordbrukets område, beröra jordbrukets viktigaste saluprodukter, såsom mjölk och mejeriprodukter, slaktdjur, kött och fläsk, ägg, spannmål och potatis. Giltighetstiden för flertalet av de anordningar, som reglera dessa ingripanden, utlöper under innevarande år. Frågan om fortsatta stödåtgärder bör därför nu upptagas till förnyat övervägande.

Innan jag övergår till behandling av frågan om jordbruksstödet gestaltande i fortsättningen, torde en redogörelse få lämnas rörande huvudgrunderna för det nu tillämpade regleringssystemet samt innebörden av vissa framställda förslag i ämnet. I samband härmed torde jag få anmäla statens jordbruksnämnds den 10 februari 1937 avgivna betänkande rörande jordbrukets läge i Norrland (stat. off. utr. 1937: 9) ävensom ett av särskilt tillkallade sakkunniga den 6 mars 1937 avgivet betänkande angående kompensation för jordbrukets arbetstidsbegränsning. Jag torde vidare få anmäla förslag om vidtagande av vissa åtgärder till befrämjande av skogsägarföreningarnas verksamhet.

1. Översikt över hittills vidtagna åtgärder.

Mjölkregeringen. Enligt förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift, vilken ändrats genom förordningarna nr 278/1935 och 417/1936 och gäller till och med den 30 juni 1937, skall, där Kungl. Maj:t så förordnar, för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för mjölk och mejeriprodukter upptagas avgift å inom riket saluförd mjölk och till mjölk omräknad grädde ävensom, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, å mjölk, som kommer till användning för beredande hos mjölkproducenter av smör eller ost för avsalu. Avgiften må utgå med högst 3 öre per kilogram mjölk och skall erläggas, såvitt fråga är om avgiftspliktig vara,

som av mjölkproducent levereras till mejeri eller mjölkhandlare, av den, som från mjölkproducenten mottagit varan, samt beträffande annan avgiftspliktig vara av mjölkproducenten. Underlåter innehavare av mejeri eller mjölkhandlare att erlægga mjölkavgift, kan avgiftsskyldigheten under viss förutsättning överflyttas å mjölkproducenten. Kungl. Maj:t äger från avgiftsskyldighet medgiva undantag, där så finnes skäligt med hänsyn till ringa produktion eller andra förhållanden. I samband med förordnanden om upptagande av mjölkavgift har sådant undantag medgivits beträffande åtskilliga områden i riket (se kungörelsen nr 418/1936 jämförd med nr 442/1933). Vidare må, då särskilda förhållanden därtill föranleda, mjölkavgift kunna efterskänkas enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Inflytande avgiftsmedel skola enligt av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter användas för förut angivna ändamål.

I kungörelsen den 20 juni 1935 (nr 362) med tillämpningsföreskrifter till förenämnda förordning, vilken kungörelse ändrats genom kungörelsen nr 472/1936, hava givits närmare bestämmelser angående, bland annat, grunderna för mjölkavgiftens utgörande, ordningen för dess fastställande, erläggande och indrivning samt beträffande restitution, avkortning, avskrivning och efterskänkande av sådan avgift ävensom rörande kontroll över avgiftens utgörande och avgiftsmedlens förvaltning. Mjölkavgift har under tiden till den 1 november 1936 utgått med 2 öre för kilogram å inom riket saluförd mjölk och grädde samt å mjölk, som kommit till användning för beredande hos mjölkproducent av smör eller ost för avsalu, därest producenten för sådant ändamål av egen produktion eller eljest använt minst 2,000 kilogram mjölk i månaden. Avgiften är för tiden därefter intill den 30 juni 1937 tillsvidare bestämd till 1.5 öre. Uppbörden handhaves under kontroll av statens jordbruksnämnd av svenska mejeriernas riksförening u. p. a., som även omhänderhar förvaltningen av inflytande medel.

Enligt kungörelserna nr 490/1936 och 52/1937 angående användningen av de medel, som inflytt eller inflyta genom upptagande för tiden 1 juli 1936—30 juni 1937 av mjölkavgift m. m., har riksföreningen bemyndigats att använda medlen i huvudsak för utbetalning av pristillägg och prisutjämningsbidrag. Pristillägg utgår å smör, ost, kondenserad mjölk, torr-mjölk och grädde, som beretts inom riket och härifrån utförts, med belopp, motsvarande skillnaden mellan nettoexport- och hemmamarknadspriset för saltat runmärkt smör av medelkvalitet. Om medelriksnoteringen för viss tidsperiod understiger 2 kronor 55 öre för kilogram smör, utgår vidare under vissa förutsättningar pristillägg för s. k. lantsmör, som av mjölkproducent försäljes, med skillnaden mellan sistnämnda belopp och medelriksnoteringen. Prisutjämningsbidrag utgår för inom riket producerad mjölk och grädde, varå mjölkavgift utgått och som använts för beredande av smör, ost eller annan mejeriprodukt. För utbetalning av prisutjämningsbidrag är riket indelat i 5 prisutjämningsdistrikt. För ändamålet tillgängliga medel fördelas månadsvis på de 5 prisutjämningsdistrikten sålunda, att vartdera av de båda nordligaste distrikten först erhåller ett särskilt be-

lopp samt det nordligaste distriktet, omfattande Norrbottens län, därutöver tilldelas ett öre för varje kilogram mjölk och till mjölk omräknad grädde, varå mjölkavgift inom distriktet för månaden utgår. Återstoden delas där-
efter mellan samtliga distrikt i förhållande till de myckenheter mjölk och till mjölk omräknad grädde, varå mjölkavgift inom de olika distrikten för månaden utgår. Nyssnämnda särskilda belopp utgår med vad å respektive distrikt enligt sist angivna grund belöper av de under månaden å exporterade produkter utlämnade pristilläggens sammanlagda belopp. Statens jordbruksnämnd äger att på framställning av riksföreningen medgiva, att för beredande av möjlighet till utjämning av bidragen under olika månader visst belopp av distrikt tillkommande prisutjämningsbidrag tills vidare må inestå hos riksföreningen.

För vinnande av det med upptagande av mjölkavgift avsedda syftet har Kungl. Maj:t genom förordning den 10 februari 1933 (nr 29) med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter, vilken förordning ändrats genom förordningen nr 392/1933 och gäller till och med den 30 juni 1937 (se förordningen 376/1934), förklarats berättigad att meddela förbud mot införsel av mjölk, grädde, smör och ost utan särskilt tillstånd. Med stöd av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 juni 1934 (nr 377), vilken jämlikt kungörelsen nr 419/1936 gäller tillsvi-
dare till och med den 30 juni 1937, förordnat, att nyssnämnda varor ej må införas utan tillstånd av statens jordbruksnämnd. Dylikt tillstånd må dock ej vägras beträffande vara av sådant slag, som icke eller endast i ringa omfattning är föremål för tillverkning inom landet. Dessamma gäller i avseende å annan vara, såframt vederbörande importör för-
binder sig att för den myckenhet, som införes, till riksföreningen inbetala ett belopp svarande mot vad som skulle utgå i pristillägg, därest varan ut-
förts ur riket.

Bland åtgärder, sammanhängande med mjölkregleringen, må vidare näm-
nas anordningarna med upptagande av skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl (kraftfoderskatt) ävensom accis å margarin.

Bestämmelserna om kraftfoderskatt innefattas i en förordning den 14 juni 1933 (nr 329). Enligt denna förordning, som ändrats genom förordningarna nr 177/1934 och 281/1935, skall efter Kungl. Maj:ts bestämmande erläggas en skatt av högst 8 öre för kilogram av varans nettovikt vid införsel till riket eller tillverkning inom riket för försäljning av oljekakor, mjöl, erhållet genom krossning av oljekakor, och mjöl, framställt vid extraktion av råvara, som kan användas för tillverkning av oljekakor. Skatten har under tiden 1 mars—1 juli 1936 utgjort 2 öre för linfrökakor och linfrömjöl samt 4 öre för övriga varuslag. Skattebeloppen höjdes från och med sistnämnda dag med 1 öre men sänktes åter från och med den 12 september 1936 till 2 respektive 4 öre. Från och med den 12 januari 1937 har skatten ytterligare sänkts till 1 öre för linfrökakor och linfrömjöl och 3 öre för övriga varuslag. På grund av stadgande i förenämnda förordning må restitution av skatt åtnjutas för skattpliktig vara, vil-

ken i oförändrat skick exporteras, ävensom i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, för skattpliktig vara, vilken eljest exporteras eller vilken inom riket användes för framställning av annan vara än kreatursfoder (se kungörelserna 488/1933 och 178/1934).

Gällande föreskrifter om accis å margarin återfinnas i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror. Enligt denna förordning äger Kungl. Maj:t förordna om uttagande av accis å margarin, konstister, matolja, annat ersättningsmedel för smör eller flott än något av de förut nämnda samt fettemulsion; dock endast beträffande vara, som levereras intill utgången av juni månad 1937. Accisen må utgå med högst 60 öre för kilogram av varans nettovikt. Jämlikt förordnanden av Kungl. Maj:t har accis uttagits å margarin, som levererats under tiden från 1936 års ingång intill den 27 september samma år, med 20 öre för kilogram av varans nettovikt. Sedermera har Kungl. Maj:t förordnat, att accis skall utgå med 30 öre för kilogram för följande varor, vilka levereras under tiden från och med den 27 september 1936 tillsvidare intill utgången av juni 1937, nämligen margarin, konstister, hållande mera än en procent vatten, samt sådan vara, som nyss betecknats med annat ersättningsmedel för smör eller flott, förutsatt att varan håller mera än en procent vatten. Samtidigt med förenämnda förordnanden beträffande accisen å margarin har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande i skrivelse nr 265/1935 fastställt tullen å margarin till belopp, motsvarande 15 öre för kilogram med tillägg av margarinaccisen. Någon accis å andra fettvaror än de förut angivna har hittills icke uttagits.

I detta samband må vidare nämnas, att 1935 års riksdag medgivit, att Kungl. Maj:t må, om så befinnes nödvändigt för stödjande av priset å smör, vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1937 av införsel av margarin, konstister och fettemulsion samt av råvaror för margarinindustrien och ämnen, varav dessa framställas, i enlighet med vissa i Kungl. Maj:ts proposition nr 227 till nämnda års riksdag angivna riktlinjer. Detta bemyndigande har hittills icke behövt tagas i anspråk.

Beträffande användningen av medel, som inflyta genom skatten å oljekakor m. m. samt genom accisen å margarin, äger Kungl. Maj:t jämlikt beslut av 1936 års riksdag meddela närmare bestämmelser. Därvid borde dock iakttagas, såvida ej särskilda skäl föranledde annat, att genom kraftfoderskatten inflytande medel skulle fördelas med 90 procent till mjölkregleringen och 10 procent till äggproduktionens stödjande samt att margarinaccismedlen, i den mån de influtit efter den 30 juni 1935, skulle helt tillföras mjölkregleringen. Vad som återstode av de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935, skulle enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t få användas för utlämnande i särskilda fall till hjälpbehövande av inhemska jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl, eller av andra förnödenheter, gratis eller till nedsatt pris. Närmare föreskrifter rörande användningen av de medel, som inflyta genom kraftfo-

derskatten och margarinaccisen, hava av Kungl. Maj:t meddelats genom brev till statskontoret den 28 juni 1935.

Slaktdjursregleringen. Jämlikt förordning den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift, vilken förordning gäller till och med den 30 juni 1937, skall, därest Kungl. Maj:t så förordnar, för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för slaktdjur och slakteriprodukter upptagas viss avgift, slaktdjursavgift. Sådan avgift skall utgå för kött av nötkreatur, får, get, svin eller häst, som godkänts vid besiktning å offentlig köttbesiktningabyrå, offentligt slakthus eller kontrollslakteri. Avgiftens belopp bestämmes av Kungl. Maj:t under iakttagande att den får utgöra, räknat för hel kropp, för nötkreatur, som efter nedslaktningen väger minst 150 kilogram, och häst 3 kronor, för svin 2 kronor samt för övriga djur 1 krona. Kungl. Maj:t äger medgiva undantag från avgiftsskyldighet, där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes skäligt. Närmare bestämmelser rörande ordningen för slaktdjursavgiftens erläggande och indrivande ävensom i avseende å förordningens tillämpning i övrigt hava meddelats i kungörelse den 20 juni 1935 (nr 363).

På grund av förordnanden av Kungl. Maj:t genom kungörelserna den 7 februari 1936 (nr 28) och den 30 juni 1936 (nr 423) har slaktdjursavgift upptagits under tiden 1 mars—31 december 1936. Avgiften har utgjort för större nötkreatur 2 kronor, för andra nötkreatur med en slaktvikt av minst 30 kilogram 1 krona, för spädgris, vartill hänföres svin med en slaktvikt understigande 15 kilogram eller, om avgiften uppbäres före slakten, med en levande vikt understigande 25 kilogram 1 krona och för övriga svin 2 kronor. Där de vid besiktningstillfället godkända delarna av djuret ej motsvarat mer än högst halv kropp, har avgift utgått med allenast hälften av förenämnda belopp.

De engelska kontingenteringsåtgärderna beträffande baconimporten hava föranlett vissa exportreglerande bestämmelser. Enligt kungörelse den 26 juni 1933 (nr 385) må utförsel till Storbritannien och Norra Irland av saltat fläsk tills vidare icke äga rum utan tillstånd av lantbruksstyrelsen eller, efter lantbruksstyrelsens bestämmande, av svenska exportslakteriernas förening u. p. a. Dylikt bemyndigande har lämnats föreningen. Vidare skulle det enligt kungörelsen åligga lantbruksstyrelsen tillse, att utförseltillstånd ej lämnades för större myckenhet än som av Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämts samt att utförselkvantiteten fördelades mellan exportörerna enligt skäliga grunder och på sådant sätt, att en möjligast jämn utförsel åstadkommes. Lantbruksstyrelsens ifrågavarande befattning med baconexporten till England har genom kungörelse den 28 juni 1935 (nr 414) överflyttats på statens jordbruksnämnd.

Exportkontingentens storlek har under regleringsåret växlat. Den ordinarie kontingenten uppgick under månaderna mars—april 1936 till omkring 485,000 kilogram för 14 dagars period. Därefter utökades den för tiden maj—augusti till omkring 500,000 kilogram och nedsattes för månaderna sep-

tember—december till omkring 450,000 kilogram. Från och med den 1 januari och tills vidare intill den 1 maj 1937 utgör 14-dagars kontingenten cirka 500,000 kilogram. Förutom nu angivna kvantiteter har under år 1936 export av extra kontingenter medgivits.

Genom brev den 23 februari 1934, den 18 oktober 1935 och den 30 juni 1936 har Kungl. Maj:t meddelat vissa bestämmelser till utjämning av spänningen mellan fläskpriserna å exportmarknaderna och å hemmamarknaden. Enligt dessa bestämmelser gäller, bland annat, att den som utför bacon har att, om på visst sätt fastställt medelnettoexportpris efter avdrag av ett belopp, som i förstnämnda brev fastställts till 10 öre men genom brevet den 30 juni 1936 nedsatts till 8 öre, för någon vecka överstiger medelpartipriset i Sverige för samma vecka, för varje kilogram under nästföregående vecka exporterat bacon till statskontoret inbetala ett belopp, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan medelnettoexportpriset med sagda avdrag och å andra sidan medelpartipriset. Därest medelnettoexportpriset för någon vecka understiger medelpartipriset, skall exportören äga att för kilogram under nästföregående vecka exporterat bacon utbekomma ett belopp, motsvarande skillnaden mellan nämnda priser.

Även kontingenteringen av nötkreatursimporten till Tyskland har föranlett en viss reglering av den svenska exporten av nötkreatur till nämnda land. Sålunda gäller enligt kungörelse den 11 februari 1930 (nr 23) att den, som vid utförsel till Tyskland av nötkreatur till slakt önskar komma i åtnjutande av den lägre införseltull, som för visst antal djur är medgiven Sverige, har att ansöka därom hos lantbruksstyrelsen, som prövar ansökningen. Ifrågavarande arbetsuppgift har numera överflyttats å statens jordbruksnämnd. Det antal djur, som årligen må införas från Sverige till Tyskland till lägre tull, har under senare år varit 6,000. Under år 1936 har medgivits utökning av ifrågavarande kontingent genom särskilda avtal.

Som ett led i de prisutjämnande åtgärderna på slaktdjursmarknadens område ingår jämväl reglering av införseln av slaktdjur samt kött och fläsk. Jämlikt bemyndigande av 1934 års riksdag förordnade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 19 oktober 1934 (nr 499), vilken ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1936 men enligt kungörelsen nr 424/1936 skall äga fortsatt tillämpning tillsvidare till och med den 30 juni 1937, att levande nötkreatur, får och svin, kött av nötkreatur och får, kött av häst samt fläsk — s. k. torrsaltat amerikanskt fläsk likväl undantaget — ävensom konserver av dylikt kött eller av fläsk icke må införas till riket utan tillstånd, som numera meddelas av statens jordbruksnämnd. Nämnden äger föreskriva, att för dylikt tillstånd skall utgå licensavgift enligt de grunder, som Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämmer. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 19 oktober 1934 må licensavgift utgå för kött eller fläsk eller konserver därav till högst 50 öre för kilogram samt för levande slaktdjur till högst samma belopp för kilogram slaktvikt. — Berörda bemyndigande av riksdagen, vilket innefattar allmänt medgivande för Kungl. Maj:t att, då skäl därtill föranleda, vidtaga reglering av införseln av kött och fläsk, däri

inbegripet kött av fjäderfä, gäller tillsvidare. (Jfr sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottets utlåtanden nr 1/1934 sid. 72 och 73, nr 1/1935 sid. 101 och nr 1/1936 sid. 48.) I vad bemyndigandet angår kött av fjäderfä har detsamma ej tagits i anspråk.

De genom upptagande av slaktdjursavgift samt avgifter vid import eller export av kött och fläsk inflytande medlen stå till förfogande för slaktdjursmarknadens stödjande. Beträffande dispositionen av ifrågavarande medel må nämnas, att Kungl. Maj:t genom brev till statskontoret den 28 juni 1935 förordnat, att statens jordbruksnämnd skall äga att använda *dels* ett belopp av högst 1 miljon kronor för att genom export av nötkreatur eller kött därav eller destruktion av mindervärdiga djur eller genom infrysning av kött av nötkreatur åstadkomma skälig avlastning å den inhemska marknaden för nötkreatur eller kött därav, varvid skall iakttagas, att nämnden icke äger utan Kungl. Maj:ts tillstånd för angivna ändamål utgiva mer än som motsvarar 25 öre för kilogram av djurets levande vikt eller 50 öre för kilogram kött jämte ett fraktbidrag av högst 20 kronor för djur, *dels ock* ett belopp av högst 300,000 kronor såsom bidrag vid export av levande svin och kött därav eller vid infrysning eller nedsmältning av fläsk, vilket bidrag må utgå med högst 50 öre för kilogram slaktad vikt. Genom beslut den 20 november 1936 har Kungl. Maj:t bemyndigat jordbruksnämnden att för sistnämnda ändamål och till lämnande av förskott vid infrysning av fläsk använda ytterligare högst 500,000 kronor. Enligt brev den 30 juni 1936 må nämnden mot återbetalningsskyldighet utbetala sådant förskott till belopp av högst en krona för kilogram slaktad vikt av fläsk, som enligt nämndens medgivande infrysas. Vidare har Kungl. Maj:t genom brev den 8 januari 1937 medgivit nämnden att med anlitan av medel, vilka må användas för slaktdjursmarknadens stödjande, på enahanda villkor utbetala högst en krona för kilogram slaktad vikt av nötkött, som efter medgivande av nämnden infrusits eller infrysas efter den 30 november 1936. Vidare har Kungl. Maj:t genom brev till statskontoret den 15 november 1935 bemyndigat jordbruksnämnden att i enlighet med de grunder och på de villkor, som nämnden bestämmer, förordna, att pristillägg skall utgå vid export av kaninkött med ett belopp av tills vidare högst 20 öre för kilogram.

Äggregleringen. Genom kungörelser den 23 februari 1934 (nr 24) och den 7 juni 1935 (nr 283) har förordnats, att tillsvidare intill den 1 juli 1937 ägg ej må införas till riket utan tillstånd av statens jordbruksnämnd eller den jordbruksnämnden bemyndigar att meddela tillstånd till sådan införsel. Jordbruksnämnden har vidare berättigats föreskriva, att för sådant tillstånd skall utgå licensavgift enligt de grunder, som Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämmer. Vad sålunda stadgats skall enligt kungörelsen den 5 oktober 1934 (nr 490) äga tillämpning jämväl i fråga om flytande äggvita, så ock äggula, som icke uteslutande är avsedd för beredning av läder.

Enligt kungörelser den 4 maj 1934 (nr 139) och den 28 juni 1935 (nr 414) gäller vidare, att utförsel av hönsägg icke må äga rum utan tillstånd av

jordbruksnämnden eller, efter jordbruksnämndens bemyndigande, av Sveriges äggintressenters förening u. p. a., därvid skall tillses, bland annat, att utförselkvantiteten fördelas mellan exportörerna enligt skäligen grunder och på sådant sätt, att en möjligast jämn utförsel åstadkommes. Ifrågavarande kungörelser ha utfärdats med stöd av beslut av 1934 och 1935 års riksdagar, innefattande medgivande för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för tiden till och med den 30 juni 1937 av införseln till riket av ägg samt äggula och flytande äggvita (riksdagens skrivelser nr 47/1934 och 265/1935).

I anslutning till nyssnämnda kungörelser den 23 februari och den 4 maj 1934 har Kungl. Maj:t utfärdat närmare föreskrifter angående regleringen av införseln och utförseln av ägg. Beträffande införseln förordnades genom brev den 28 juni 1935, att licensavgift finge utgå med högst 30 öre för kilogram av varan. Den 4 december 1936 höjdes avgiften till högst 50 öre för kilogram. Vidkommande utförseln bemyndigade Kungl. Maj:t genom berörda brev den 28 juni 1935 jordbruksnämnden att, i den mån så prövades erforderligt för främjande av avsättningen av hönsägg, till den som erhållit tillstånd till utförsel av viss kvantitet ägg utbetala ett med hänsyn till prisläget å exportmarknaden jämfört med prisläget å den inhemska marknaden bestämt pristillägg, vilket beträffande ägg finge för varje kilogram utgå med högst 30 öre eller, där särskilda förhållanden skulle sådant påkalla, undantagsvis med högst 40 öre. Enligt samma brev är å andra sidan den, som erhållit utförseltillstånd, skyldig att, därest för någon vecka medelnettoexportpriset för ägg överstiger medelpartipriset för ägg i Sverige, inbetala ett av jordbruksnämnden fastställt belopp, motsvarande skillnaden mellan, å ena sidan, medelnettoexportpriset efter avdrag av exportkostnaderna och skälig handelsvinst samt, å andra sidan, medelpartipriset. Jordbruksnämndens bemyndigande har sedermera den 30 juni 1936 ändrats därhän, att pristillägg må utbetalas i den mån så prövas erforderligt för vinnande av önskvärd avlastning av den svenska marknaden för hönsägg eller till förhindrande av alltför starka växlingar i utförseln. I samband därmed upphävdes de särskilda villkoren för utbetalande av pristillägg med högst 40 öre för kilogram. Den 4 december 1936 har Kungl. Maj:t medgivit, att pristillägget, för kilogram räknat, må utgöra högst 50 öre och undantagsvis, då särskilda skäl därtill äro, högst 60 öre. Genom beslut den 2 juli 1935 och den 2 juli 1936 har jordbruksnämnden till Sveriges äggintressenters förening överlåtit de befogenheter, som tillkomma nämnden i avseende å beviljande av införsel- eller utförseltillstånd samt fastställande av licensavgift och utförselavgift.

Jämlikt beslut av 1935 års riksdag må för äggregleringens stödjande enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande tagas i anspråk, förutom influtna licensavgifter för tillstånd till införsel av ägg och äggprodukter, dels 10 procent av oljekaksskatten, dels ock medel, vilka inflyta på grund av införselavgift å havre och majs m. fl. fodermedel, i den mån sistnämnda medel ej åtgå för, bland annat, bestridande av kostnaderna för utlämnande av fraktbidrag vid transport av havre till vissa delar av Norrland m. fl. områden.

Fodermedelsregleringen. Till stöd för den inhemska fodersädsodlingen och i syfte att minska tillgången på utländskt foder å den inhemska marknaden hava under senare år ingripande åtgärder vidtagits. Således ha såsom förut nämnts oljekakor, som importeras eller inom riket tillverkas, belagts med skatt. För införsel av oljekakor erfordras däremot icke införseltillstånd. Enligt förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel skall vidare, i den mån Kungl. Maj:t så förordnar, sådan avgift erläggas för följande varor, som införas till riket, nämligen havre, majs, korn, vicker, pelusker och andra foderarter, foderbönor, manioka- och arrowrot (tapiokarot), produkter, vilka genom förmalning eller på annat sätt för foderändamål framställts av dessa varor, produkter av vete, råg och annan spannmål, vilka på grund av tillsättning med annat ämne äro tjänliga endast för foderändamål, risfodermjöl, glutenfoder, melassfoder och sockerschnittsel. Därjämte må Kungl. Maj:t förordna, att införselavgift skall erläggas för andra till fodermedel hänförliga varor av visst slag, vilka införas till riket. Där det med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, äger Kungl. Maj:t medgiva befrielse, helt eller delvis, från stadgad avgift. I förordningen föreskrevs ursprungligen, att införselavgiften skulle utgå med det belopp, högst 6 öre för varje kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t bestämde. Härutinnan har ändring skett genom förordningen den 30 juni 1936 (nr 420), enligt vilken avgiften skall utgå med det belopp, högst 8 öre för kilogram, som Kungl. Maj:t eller, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t, statens jordbruksnämnd bestämmer. Enligt sagda förordningar skall avgiften erläggas till tullverket i den ordning som om tull är föreskriven eller, där Kungl. Maj:t så finner lämpligt, i annan av Kungl. Maj:t bestämd ordning. Jämlikt förordnanden av Kungl. Maj:t har under första hälften av år 1936 införselavgift med 3 öre för kilogram utgått å förenämnda varugrupper jämte kreatursfoder av animaliskt avfall, luzernmjöl och kli med undantag av mandelkli. Beträffande införsel av majs meddelade dock Kungl. Maj:t genom beslut den 20 december 1935 vissa särskilda föreskrifter. Genom nämnda beslut erhöll jordbruksnämnden bemyndigande att medgiva svenska spannmålsföreningen u. p. a. eller den, med vilken föreningen träffade av nämnden godkänt avtal, tillstånd att, i den omfattning nämnden bestämde, under tiden från och med den 1 januari till och med den 30 juni 1936 verkställa införsel av majs utan iakttagande av bestämmelserna i förenämnda förordning den 18 maj 1934 (nr 153). Med stöd härav föreskrev jordbruksnämnden att under nämnda tid införsel av majs finge verkställas endast av den, som med spannmålsföreningen därom träffat avtal samt till föreningen erlagt licensavgift av 6 kronor för deciton. Under tiden därefter intill den 12 januari 1937 har införselavgiften utgjort för majs 6 öre under tiden 1 juli—11 september 1936, 5 öre under tiden 12 september—4 oktober 1936 och 4 öre under tiden 5 oktober 1936—11 januari 1937, för kreatursfoder av animaliskt avfall och luzernmjöl 3 öre samt för övriga i förordningen den 18 maj 1934 särskilt angivna varor jämte kli med undantag av mandelkli 4 öre, allt för kilogram av varans

nettovikt. Från och med den 12 januari 1937 utgår införselavgift å majs med 3 öre för kilogram och å övriga i sistnämnda förordning särskilt angivna varor jämte kreatursfoder av animaliskt avfall och luzernmjöl med 2 öre för kilogram. För kli, varå införselavgift med 2 öre för kilogram utgått under tiden 12 januari—1 februari 1937, utgår från och med sistnämnda dag ej införselavgift.

I detta sammanhang må nämnas, att på grund av stadgande i förenämnda förordning den 18 maj 1934 restitution av införselavgift må åtnjutas för i förordningen avsedd vara, vilken utföres till utrikes ort eller svensk frihamn; dock att där varan icke utföres i oförändrat skick restitution må åtnjutas allenast i den omfattning och på de villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer (se kungörelsen 175/1934). Enligt kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 496) erfordras för införsel av samtliga de varuslag, varå införselavgift nu utgår eller förut utgått, tillstånd av statens jordbruksnämnd.

Till stödjande av den svenska havreodlingen har därjämte genom förordningen den 29 maj 1933 (nr 234) angående användande av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. stadgats skyldighet för den, som driver kvarn och därvid använder utländsk havre, att vid framställning av havregryn, havremjöl, havremust och övriga produkter av havre, avsedda till människoföda, använda svensk havre i sådan omfattning, att den för tid, som Kungl. Maj:t fastställer (tillverkningsperiod), uppgår till viss av Kungl. Maj:t bestämd procent av all den havre, varav under perioden nämnda produkter framställas vid kvarnen (tillverkningsprocent). I anslutning till denna förordning, vilken utfärdats med stöd av riksdagens i skrivelse nr 288/1931 anmälda beslut, har genom kungörelse den 14 juni 1933 (nr 343) angående reglering av införseln av havregryn och havremjöl, vilken kungörelse gäller tills vidare till och med den 30 juni 1937, meddelats förbud mot införsel till riket av sistnämnda varor utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Tillverkningsprocenten, som utgjort 80 under år 1936, 50 under januari 1937 samt 25 under februari och mars 1937, är för tiden 1 april—30 juni 1937 fastställd till 10.

I detta sammanhang må nämnas, att Kungl. Maj:t i anslutning till uttalande av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet i dess av 1935 års riksdag godkända utlåtande nr 1 (sid. 104) i ett flertal fall bemyndigat statens jordbruksnämnd att medgiva företag inom utsädes- och foderämneshandeln tillstånd att mot export av svensk utsädeshavre eller utsädeskorn införa motsvarande myckenhet utländsk foderspannmål utan erläggande av stadgad införselavgift. Undantagsvis har bemyndigandet avsett medgivande att avgiftsfritt införa annat utländskt fodermedel än utsädeshavre och utsädeskorn. I sådana fall har dock fordrats, att motsvarande kvantitet svenskt fodermedel av samma slag utförts ur riket.

I enlighet med beslut av 1936 års riksdag (sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, sid. 50) tillkommer det Kungl. Maj:t att, för den händelse på grund av tillfälliga rubbningar priset å inhemskt foder hotar att sjunka alltför kraftigt, medgiva särskilt bidrag vid export

av svenskt foder och då i första hand havre, dock högst intill en kvantitet i foderenheter räknat, som motsvarar vad som under skördeåret införts från utlandet i form av kli, majs eller annan fodersäd. Eventuella bidrag böra enligt utskottet utgå ur jordbrukets prisregleringsfond av de medel, som inflyta genom upptagande av införselavgift för havre, majs med flera fodermedel, i den mån dessa medel icke åtgå för fraktbidrag eller bestridande av kostnaderna för jordbruksnämndens verksamhet. Ifrågavarande bemyndigande, vilket enligt uttalande av utskottet borde utnyttjas med stor verksamhet i syfte att undvika rubbningar i de naturliga avsättningsförhållandena för fodersäd, har hitintills ej tagits i anspråk.

Genom kungörelse den 19 oktober 1934 (nr 501), vilken med vissa ändringar gäller till och med den 30 juni 1937, ha meddelats vissa föreskrifter beträffande statsbidrag för fraktlindring vid transport av för foderändamål avsedd inhemsk havre till vissa delar av Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län. Statsbidrag utgår med skillnaden mellan å ena sidan den erlagda frakten, inklusive vissa avgifter, och å andra sidan en frakt beräknad för sändningens verkliga vikt efter en avgift av 50 öre för 100 kilogram. Beträffande havre, som försänts under tiden före den 1 juli 1936, gällde, att statsbidraget i intet fall fick uppgå till högre belopp än 2 kronor 50 öre för 100 kilogram av sändningens verkliga vikt. Sistnämnda belopp har sedermera, såvitt angår havre som försänts eller försändes efter den 30 juni 1936, höjts till 3 kronor.

Brödsädsregleringen. I förordningen den 13 juni 1930 (nr 249) om användande av svenskt vete och svensk råg vid framställning av mjöl m. m. (inmalningsförordningen), vilken ändrats genom förordningarna nr 396/1930 och 495/1935, föreskrives skyldighet att vid framställning inom riket av vetemjöl eller rågmjöl använda svenskt vete respektive svensk råg till myckenhet motsvarande viss procent av allt det vete eller den råg, som under viss av Kungl. Maj:t bestämd förmalningsperiod förmales vid vederbörande kvarn (inmalningsprocent). Vid framställning av vetemjöl skall därjämte iakttagas, att det svenska vetet uppgår till viss procent av varje för sig förmalt veteparti (minimiprocent). Motsvarande inblandningsskyldighet föreligger beträffande mjöl, som införes till riket.

Nämnda bestämmelser gälla ej vetemjöl eller rågmjöl, som av kvarn-innehavare exporteras, eller vetemjöl, som av honom användes för tillverkning av makaroner eller för fullgörande av försäljningsavtal levereras till någon, som idkar sådan tillverkning; ej heller beträffande vetemjöl, som användes för framställning av vara, rörande vilken Konungen förordnat, att vad nyss sagts i avseende å makaroner skall äga motsvarande tillämpning. Där förhållandena sådant påkalla, äger Konungen medgiva ytterligare undantag från bestämmelserna i fråga. Inmalningsprocenterna, vilka under de första åren efter inmalningsförordningens tillkomst växlade rätt avsevärt, hava i verkligheten utgjort under tiden 1 maj 1934—31 oktober 1936 90 för vete och 98 för råg samt under tiden därefter till den 1 februari 1937

90 för såväl vete som råg. För tiden 1 februari—30 april 1937 äro inmalningsprocenterna fastställda till 80 för vete och 70 för råg. Minimiprocenten för vete, som från och med den 1 juli 1934 i praktiken utgjort 75, har från och med den 1 september 1935 höjts till 80, vilket procenttal fastställts att gälla till den 30 april 1937.

Föreskrifterna i inmalningsförrordningen, vilken utfärdats med stöd av bemyndigande av 1930 års riksdag (skrivelse nr 376), kompletteras i viss mån genom bestämmelserna i kungörelsen den 21 augusti 1935 (nr 493) angående reglering av införseln av vete och råg samt därav beredda produkter. Enligt denna kungörelse må vete och råg, spannmålsblandning, vari vete eller råg ingår, mjöl av vete eller råg, gryn av vete, makaroner och vermiceller ävensom bröd med undantag av dessertkex, pepparkakor och andra slag av finare bakverk samt hundbröd icke införas till riket utan tillstånd av statens jordbruksnämnd. Vid införsel till riket av vissa av dessa varor, nämligen mjöl och gryn av vete samt makaroner och vermiceller, skall jämlikt kungörelse samma dag (nr 494) erläggas införselavgift med 4 öre för kilogram av varans nettovikt. Nu omförmälda kungörelser ha utfärdats i enlighet med bemyndigande för Kungl. Maj:t av 1935 års riksdag att för tiden till och med den 30 juni 1937 vidtaga åtgärder för reglering av införseln till riket av vete och råg.

Vid sidan av dessa importreglerande åtgärder hava anstalter vidtagits för att direkt stödja brödsädspriserna inom landet. Det s. k. inlösningsförfarandet, som tillämpats under flera år, har i enlighet med beslut av 1936 års riksdag ersatts med stödköp. Stödköpsverksamheten handhaves av *svenska spannmålsaktiebolaget* enligt avtal med staten, som trädde i kraft den 1 september 1936 och gäller till och med den 31 augusti 1937. Genom nämnda avtal har bolaget åtagit sig att, i syfte att stödja priset å den inhemska brödsädsmarknaden och i enlighet med de bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas, efter den 31 augusti 1936 inköpa och vid lämpliga tillfällen försälja vete och råg samt bedriva annan härmed sammanhängande rörelse. Stödköpsverksamheten må, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, icke ske i större omfattning än att myckenheten spannmål, som av bolaget för ändamålet inköpes och som icke försäljes å den inhemska marknaden, uppgår till 125,000 ton. Kungl. Maj:t äger föreskriva, att från denna högsta kvantitet skall avgå den myckenhet havre, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut må hava exporterats för brödsädsmarknadens stödjande. I detta sammanhang må erinras, att sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid 1936 års riksdag i sitt förutnämnda av riksdagen godkända utlåtande nr 1 uttalat, att stödköpsverksamheten borde så handhavas, att priserna å brödspannmål av normalkvalitet under höstmånaderna icke understege beträffande vete 15 kronor 50 öre för deciton och beträffande råg 14 kronor 50 öre för deciton. Sedermera borde, enligt utskottet, under konsumtionsåret eftersträvas en stigande priskurva, så avpassad att skäligen lagringskostnader bleve täckta. På grund av prisutvecklingen å råg och vete sedan avtalets tillkomst hava stödköp hitintills ej behövt företagas. Enligt nyssnämnda avtal har bo-

laget vidare förbundit sig att i den omfattning och på de villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, av fullgod, kvarngill brödspannmål, som av bolaget övertagits från den för handhavande av inlösningsförfarandet bildade men numera likviderade svenska spannmålsföreningen u. p. a. eller blivit av bolaget inköpt eller inlöst före den 1 september 1936, för statens räkning lagra intill 100,000 ton. Ifrågavarande spannmål är avsedd att utgöra ett beredskapslager att användas i den mån inom riket inträder knapphet å vete eller råg. Beredskapslagret må icke utan medgivande av Kungl. Maj:t nedbringas under den av Kungl. Maj:t bestämda myckenheten. Slutligen har bolaget förbundit sig att i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter avyttra bolagets innehav den 1 september 1936 av spannmål utöver beredskapslagret ävensom att därvid iakttaga, att spannmålen icke utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t försäljes som brödspannmål å den inhemska marknaden med mindre bolaget inköpt eller utan dröjsmål inköper brödspannmål av ny skörd av fullgod, kvarngill beskaffenhet till en mot den försålda spannmålen svarande myckenhet. Enligt avtalet gäller vidare, att bolagets försäljningar icke utan medgivande av Kungl. Maj:t må ske till priser understigande vid tiden för försäljningen gällande marknadspris. Med stöd av bemyndigande i avtalet har statens jordbruksnämnd den 29 augusti 1936 meddelat vissa bestämmelser angående kvalitetsfordringar samt prisregleringsskalor för olika kvaliteter av vete och råg att under tiden från och med den 1 september 1936 tillsvidare tillämpas vid bolagets inköp och försäljning av kvarnspannmål (SFS 494/1936). Genom beslut den 28 augusti 1936 har Kungl. Maj:t dels föreskrivit, att beredskapslagret icke må understiga 100,000 ton, dels ock på vissa villkor medgivit bolaget anstånd med fullgörande av den bolaget åvilande skyldigheten att vid försäljning av brödspannmål å den inhemska marknaden utan dröjsmål verkställa återköp. Genom beslut den 23 oktober 1936 har Kungl. Maj:t bemyndigat bolaget att, därest så visade sig behöfligt för genomförande av de statliga regleringsåtgärderna på den inhemska spannmålsmarknadens område, av beredskapslagret försälja brödsäd, dock med skyldighet för bolaget att verkställa återköp av motsvarande myckenhet, så snart detta låte sig göra utan att syftet med regleringsåtgärderna äventyrades. Det må här anmärkas, att enligt nyssnämnda utskottsutlåtande försäljning från befintliga lager av äldre skörd utan samband med återköp borde företagas, så snart brödsädspriserna överstigit ett visst högsta pris. Som lämpligt sådant pris förordade utskottet i fråga om vete ett pris under höstmånaderna av 18 kronor för deciton och ett sommarpris, som låge cirka 1 krona 50 öre högre — veteavgiften ej inräknad — medan motsvarande priser för råg borde vara 1 krona lägre för deciton.

För bestridande av kostnaderna för spannmålsaktiebolagets verksamhet äger bolaget av staten uppbära ersättning, som Kungl. Maj:t bestämmer. Ersättningen bör utgå med visst belopp för räkenskapsår samt bestämmas så att skälighetsförräntning av bolagets aktiekapital möjliggöres. Detta kapital har tecknats av staten och utgör 5 miljoner kronor. Som säkerhet för bolagets upplåning av erforderligt rörelsekapital har staten vidare förbundit sig

att i mån av behov och på villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer, tillhandahålla bolaget statens 4 procent obligationer till nominellt belopp av 50 miljoner kronor.

Jämlikt förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift skall, där Kungl. Maj:t så förordnar, dylik avgift upptagas å inom riket förmalt svenskt eller utländskt vete som användes för tillverkning av mjöl eller gryn med det belopp, högst 3 öre för kilogram av varans nettovikt, som Kungl. Maj:t bestämmer. Från veteavgift undantages dock all förmalning mot tull eller lön för tillgodoseende av odlares husbehov. Genom kungörelse den 21 augusti 1935 (nr 499) har Kungl. Maj:t utfärdat tillämpningsföreskrifter till nyssnämnda förordning, innefattande stadgande om, bland annat, att uppbörden av veteavgift skall omhändervhas av statens jordbruksnämnd, som jämväl har att utöva kontroll över avgiftens behöriga utgörande m. m. De medel, som inflyta genom upptagande av veteavgift, skola i första hand tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för spannmålsregleringen under det skördeår, då avgiften upptages. Jämlikt förordnanden av Kungl. Maj:t har veteavgift utgått med 2.5 öre för kilogram under tiden 1 september 1935—31 januari 1937 och med 1.5 öre för kilogram under tiden därefter till den 1 mars 1937. Genom kungörelse den 16 februari 1937 (nr 43) har veteavgiftens belopp för tiden från och med den 1 mars till och med den 31 augusti 1937 fastställts till 0.5 öre för kilogram.

Till främjande av brödsädsodlingen hava vidare meddelats vissa bestämmelser angående utförselbevis för råg och vete. Nu gällande stadganden i ämnet innehållas i förordningen den 13 april 1928 (nr 76) och kungörelsen den 24 maj 1928 (nr 153) med tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning. Enligt förordningen nr 285/1935 och kungörelsen nr 286/1935 gälla dessa författningar tillsvidare till och med den 31 juli 1937. Innebörden av bestämmelserna är följande.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet till utlandet sjöledes eller på järnväg eller till svensk frihamn utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet. Innehavare av utförselbevis är berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet, eller, i den mån varor, som nu sagts, under de sex kalendermånader, som förflutit närmast före den månad, under vilken angivningen till utförsel ägt rum, införts till myckenhet, att den därför influtna tullavgiften med avdrag av två procent beräknas därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent. Utförselbevis skall återställas eller belopp, varå beviset lyder, inbetalas till tullverket, därest den vara, för vilken beviset utfärdats, återinföres och tullfrihet för varan därvid ifrågasättes.

På grund av prisutvecklingen på den inhemska brödsädsmarknaden i förhållande till den utländska har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 10 oktober 1936 (nr 528) förordnat, att från och med den 12 oktober 1936 och tillsvärdare utförsel av omalen råg och omalet vete icke må äga rum i annat fall än där statens jordbruksnämnd med hänsyn till särskilda omständigheter därtill lämnat tillstånd.

Slutligen må nämnas, att på grund av den höjning av priserna å vete och råg, som föranletts av de statliga stödåtgärderna, vissa åtgärder vidtagits för att bereda kompensation åt förbrukare av dylika varor för industriellt ändamål m. m. Sålunda äger enligt förordningen den 4 oktober 1929 (nr 307), ändrad genom förordningen nr 140/1936, idkare av kvarnrörelse rätt att vid utförsel av vid kvarnen framställt mjöl av enbart råg eller vete samt gryn av enbart vete åtnjuta restitution av tull (*kvarnindustriestitution*) för en motsvarande myckenhet omalen spannmål av samma slag, vilken inom sex månader före utförseln av honom införts från utlandet, under förutsättning att utförselvaran är att hänföra till någon av i förstnämnda förordning angivna utbytesklasser. Genom brev den 21 augusti 1935 samt den 9 januari och den 26 juni 1936 ha vidare utfärdats vissa bestämmelser angående *pristillägg* vid utförsel ur riket eller användning inom riket för vissa ändamål av mjöl och gryn av vete eller råg m. m. *Pristillägg* utgår till den som ur riket utför av vete eller råg framställt mjöl eller gryn, spis- eller knäckebröd, eller av svenskt vete tillverkade makaroner, wienerlim, vetestärkelse, glutenmjöl eller aleuronat, utan att restitution av tull därvid erhålles. För varor, som tillverkas av svenskt vete eller svensk råg, utgår för varje kilogram omalen brödsäd, som enligt av statens jordbruksnämnd meddelade föreskrifter kan beräknas hava åtgått för varans framställning, *pristillägg* med av nämnden fastställt belopp, som bör motsvara skillnaden mellan, å ena sidan, priset å svensk brödsäd i Sverige med tillägg i förekommande fall av utgående veteavgift och, å andra sidan, priset å utländsk brödsäd av jämförlig kvalitet utom Sverige. Ha varorna däremot tillverkats av utländskt vete eller utländsk råg, utgår *pristillägget* med belopp motsvarande utgående tull med tillägg i fråga om vete av veteavgift. *Pristillägg* utgår vidare till den som inom riket använder av svenskt vete eller svensk råg framställt mjöl eller gryn för tillverkning av makaroner eller för industriellt ändamål. I sistnämnda fall utgår tillägget, såvida jordbruksnämnden ej för särskilt fall annorlunda bestämt, med skillnaden mellan, å ena sidan, *pristilläggsbeloppet* för ur riket utförd vara av samma slag samt, å andra sidan, utgående tull, jämte veteavgift i de fall sådan utgår.

Potatisregleringen. Till främjande av avsättningen av potatis har alltsedan den 1 oktober 1933 tillverkningen och försäljningen av potatismjöl varit föremål för reglering. Enligt förordningen den 26 juni 1933 (nr 389), vilken genom en förut denna dag utfärdad förordning erhållit tillämpning till och med den 30 september 1940, gäller, att tillverkning av potatisstärkelse (potatismjöl) annorledes än till förbrukning i eget hushåll icke må äga rum

utan tillstånd av Kungl. Maj:t eller den, åt vilken rätten att meddela sådant tillstånd av Kungl. Maj:t överlåtes. Jämlikt kungörelse den 15 augusti 1933 (nr 514) med tillämpningsföreskrifter till förstnämnda förordning meddelas tillstånd att vid viss anläggning bedriva sådan tillverkning av potatismjöl av statens potatismjölsnämnd. Rörande de närmare föreskrifterna i fråga om de skyldigheter, som åvila den som erhållit tillverkningslicens, torde få hänvisas till Kungl. Maj:ts proposition nr 181 till innevarande års riksdag. För tillverkningsåret 1 oktober 1936—30 september 1937 har Kungl. Maj:t fastställt det pris, som innehavare av tillverkningslicens har att erlægga till leverantör för potatis, som inköpes för framställning av stärkelse och är av för fabriksändamål normal kvalitet, till under tiden 1 oktober—31 december 1936 14 öre och under tiden 1 januari—30 september 1937 14.5 öre per hektoliter och stärkelseprocent. För tillverkningsåret 1 oktober 1937—30 september 1938 har samma pris fastställts till 16.75 öre under tiden 1 oktober—31 december 1937 och 17.25 öre under tiden 1 januari—30 september 1938.

Efter framställning av statens potatismjölsnämnd har Kungl. Maj:t den 2 oktober 1936 godkänt ett mellan nämnden och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. den 16 september 1936 upprättat avtal, avseende inköp och försäljning av potatisstärkelse under innevarande tillverkningsår. Den 13 november 1936 och den 16 februari 1937 har Kungl. Maj:t godkänt vissa av nämnden föreslagna ändringar i förevarande avtal. Avtalet, som godkänts av Kungl. Maj:t under förbehåll, bland annat, att i 10 § av nämnden gjord utfästelse vunne riksdagens godkännande, innebär, att föreningen inköper den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt meddelade tillverkningslicenser å sammanlagt högst 200,000 deciton, med undantag för vad som erfordras till husbehov för tillverkare och dennes leverantörer.

Enligt 10 § åtager sig potatismjölsnämnden under förutsättning av statsmakternas godkännande att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla minst 29 kronor per deciton för den 1 oktober 1937 inneliggande lager av potatisstärkelse, dock med avdrag av 15,000 deciton. Dessutom åtager sig nämnden under angivna förutsättning och om avtalet icke skulle förnyas att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet angivna grunder i avseende å inneliggande lager av potatisstärkelse, utom 15,000 deciton, under tre månader, räknat från och med den 1 oktober 1937.

Berörda utfästelse av nämnden har av riksdagen godkänts (skrivelse nr 120).

Tilläggas må, att även avsättningen av potatis för bränneriändamål är föremål för reglering. Med stöd av 13 § förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin, sådant nämnda författningsrum lyder enligt förordningen den 7 juni 1934 (nr 227), har Kungl. Maj:t bemyndigat potatismjölsnämnden att ålägga brännvinstillverkare att för brännvinstillverkningen under tillverkningsåret 1936/1937 verkställa inköp av potatis från odlare, som icke äro ägare av, delägare i eller

eljest ekonomiskt intresserade i potatisbränneri eller stärkelsefabrik. Enahanda bemyndigande har lämnats nämnden för tillverkningsåret 1937/1938. I samband med beslut härom har Kungl. Maj:t föreskrivit, att brännvinstillverkare vid inköp av potatis skall till leverantören erlägga samma pris som innehavare av tillverkningslicens för framställning av potatismjöl.

Frukt- och trädgårdsodlingen. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 sistlidna mars ha fyra utredningsmän tillkallats för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande produktions- och avsättningsförhållanden inom trädgårdsnäringen samt i fråga om behovet av särskilda åtgärder för åstadkommande av en önskvärd räntabilitet inom samma näring. I yttrande till statsrådsprotokollet har chefen för jordbruksdepartementet därvid bland annat framhållit, att det med hänsyn till den betydelse trädgårdsnäringen har för en stor befolkningsgrupp syntes ligga i det allmännas intresse, att de svårigheter, som förefinnas för ett rationellt utnyttjande av denna närings försörjningsmöjligheter, bliva i görligaste mån undanröjda. Innan statsmakterna taga ståndpunkt till denna fråga torde det emellertid vara nödvändigt att hithörande förhållanden göras till föremål för en närmare undersökning. Därvid borde i första hand klarläggas de rådande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringen samt den inverkan importen av vissa varuslag utövar. Särskild uppmärksamhet borde i detta sammanhang ägnas åt verkningarna för näringen av den under föregående år utfärdade lantarbetstidslagen samt de genom proposition till innevarande års riksdag föreslagna ändringarna i denna lag. Med utgångspunkt från den sålunda gjorda undersökningen borde vidare undersökas vilka åtgärder i olika hänseenden, som med beaktande av rådande handelspolitiska förhållanden kunna vidtagas för avhjälpan av de förefintliga svårigheterna att åstadkomma en önskvärd räntabilitet inom yrket.

Fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen och jordbrukets prisregleringsfond. Av de avgifter, för vilka tidigare redogjorts, ingå veteavgiften ävensom införselavgifter å vete och råg samt därav beredda produkter till *fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen*. Till denna fond hörande medel skola användas till täckande av kostnader, som stå i samband med spannmålsregleringens genomförande.

Övriga skatter och avgifter — med undantag av mjölkavgifter — ingå till *jordbrukets prisregleringsfond*. Användningen av till denna fond hörande medel regleras i huvudsak genom bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev i ämnet till statskontoret den 28 juni 1935. För dessa bestämmelser har tidigare redogörelse lämnats i samband med att de olika avgifterna behandlats. För att underlätta översikten över bestämmelserna torde jag emellertid här få sammanfattningsvis anföra följande.

De medel som inflyta genom uttagande av accis å margarin skola, sedan därav dels bestritts kostnaderna för kontroll över accisens utgörande dels ock enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande guldits vissa kostnader för

kontroll över utgörande av mjölkavgift, överlämnas till svenska mejeriernas riksförening u. p. a för att användas vid mjölkregleringens genomförande. För samma ändamål skola användas 90 procent av vad som inflyter i skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, sedan därav utbetalats vad som åtgår för bestridande av kostnaderna för kontroll över oljekaksskattens utgörande.

För slaktdjursregleringens genomförande skall användas vad som inflyter till fonden genom uttagande av särskilda avgifter vid införsel eller utförsel av slaktdjur samt kött och fläsk ävensom genom uppbärande av slaktdjursavgift.

Den återstående delen av de medel, som inflyta i skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, ävensom vad som tillföres fonden i form av införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel samt i särskilda avgifter vid införsel och utförsel av ägg, äggula och flytande äggvita, skall användas för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för ägg och för gäldande av kostnader för fraktbidrag vid transport av havre ävensom för bestridande av kostnader för statens jordbruksnämnds verksamhet i den mån sistnämnda kostnader icke enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande skola bestridas av andra medel.

Fondens användning för skilda ändamål framgår i övrigt närmare av följande sammanställning, angivande dels beloppen av de olika till fonden inflytande medlen, dels ock de belopp som utgått ur fonden under tiden 1 juli 1936—28 februari 1937.

Jordbrukets prisregleringsfond.

(Sammanställning över influtna och utbetalda medel under tiden
1/7 1936—28/2 1937.)

Behållning från budgetåret 1935/1936:

Margarinaccis	1,955,342: 77	
Kraftfoderskatt, 90 %	715,312: 81	
Införselavgift för foder m. m.	1,934,011: 69	
Avgifter för slaktdjursregleringen	337,520: 26	4,942,187: 53

Influtit under tiden 1/7 1936—28/2 1937:

Margarinaccis	9,952,351: 79	
Kraftfoderskatt, 90 %	5,087,877: 62	15,040,229: 41
Införselavgift för foder m. m.:		
införselavgift för foder	2,650,000: —	
» » ägg	31,291: 22	
kraftfoderskatt, 10 %	565,319: 74	
övriga	245: 30	3,246,856: 26

Slaktdjursavgifter m. m.:

baconavgift	176,837: 97		
slaktdjursavgift	2,188,349: —		
införselavgift för kött	68,970: 30		
övriga	252,633: 50	2,686,790: 77	20,973,876: 44
		Summa kronor	25,916,063: 97.

Utbetalt under tiden $\frac{1}{7}$ 1936— $\frac{28}{2}$ 1937:

Margarinaccis:

utdelning av mjöl	107,880: —	
mjölkavgiftskontroll	74,808: 29	
svenska mejeriernas riksf.	9,761,324: 57	
andra utgifter	58,322: 29	10,002,335: 15

Kraftfoderskatt, 90 %:

svenska mejeriernas riksf.	5,797,504: 89	
andra utgifter	1,050: —	5,798,554: 89

Införselavgift för foder m. m.:

fraktbidrag för havre	364,460: 75	
statens jordbruksnämnd	149,123: 90	
andra utgifter	913,751: 81	1,427,336: 46

Slaktdjursavgifter m. m.:

nötkreatursexport	121,119: 98	
övriga åtgärder på slaktdjurs- marknaden	306,717: 17	
fläskexport	338,621: 28	
infrysning av fläsk	464,686: 32	
baconbidrag	596,754: 02	
andra utgifter	55,398: 68	1,883,297: 45
		19,111,523: 95

Behållning den 28 februari 1937:

Margarinaccismedel	1,905,359: 41	
Kraftfoderskatt, 90 %	4,635: 54	
Införselavgift för foder m. m.	3,753,531: 49	
Slaktdjursavgifter m. m.	1,141,013: 58	6,804,540: 02
	Summa kronor	25,916,063: 97.

2. Verkningarna av de vidtagna stödanordningarna m. m.

Genom beslut den 30 oktober 1936 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statens jordbruksnämnd att verkställa utredning rörande frågan om fortsatta prisreglerande åtgärder på jordbrukets område av beskaffenhet att böra underställas 1937 års riksdag. I sitt i anledning därav den 29 januari 1937 avgivna utlåtande har jordbruksnämnden lämnat en redogörelse för marknadsläget för vissa slag av jordbruksprodukter samt verkningarna av hittills tillämpade stödåtgärder. Av denna redogörelse, vilken inom departementet i vissa hänseenden kompletterats med uppgifter för tiden intill utgången av februari 1937, framgår följande.

Den allmänna prisutvecklingen. Priserna på vegetabiliska jordbruksprodukter och förnödenheter hava stigit under eftersommaren och hösten. Även priserna på produktmjölk och ägg hava i genomsnitt legat högre under 1936 än under 1935, medan däremot priserna på övriga animaliska produkter varit så gott som oförändrade eller, i ett par fall, reducerats i jämförelse med 1935. Priserna å inköpta fodermedel, majs och jordnötskakor ha varit föremål för starka prisstegringar under sista halvåret 1936, vilket sammanhänger med de försämrade skördeförhållandena inom och utom landet. Som en sammanfattning av prisrörelserna för nu berörda varuslag har jordbruksnämnden åberopat kommerskollegii indextal för vegetabiliska och animaliska livsmedel, foder- och gödningsmedel.

	Vegetabiliska livsmedel			Animaliska livsmedel			Fodermedel			Gödningsmedel		
	1935	1936	1937	1935	1936	1937	1935	1936	1937	1935	1936	1937
Hela året	104	106		122	125		121	128		103	105	
januari	105	103	112	118	126	128	121	123	142	100	106	105
februari	106	103		117	125		122	122		100	106	
mars	106	104		118	124		120	122		100	106	
april	105	104		118	123		121	125		102	106	
maj	105	104		119	121		120	126		102	106	
juni	106	104		122	123		119	124		102	106	
juli	106	104		121	124		117	130		105	106	
augusti	102	105		123	125		118	132		105	102	
september	101	108		124	127		121	132		105	102	
oktober	103	110		130	129		127	132		105	102	
november	103	110		126	129		126	132		105	102	
december	103	110		126	129		124	137		106	104	

För erhållande av ett mått på de samlade prisförändringarna för jordbruksprodukter under 1936 har inom jordbruksnämndens kansli en beräkning utförts, varvid priserna på viktigare saluartiklar sista kvartalet 1936 jämförts

med motsvarande priser sista kvartalet 1935. Priserna å de olika produkterna ha härvid vägt i förhållande till årsomsättningarna 1934. Enligt denna beräkning skulle priserna å jordbrukets viktigare saluartiklar stigit med 2.7 procent mellan de två tidpunkterna. I detta sammanhang kan påpekas, att priserna redan hösten 1935 voro avsevärt bättre hävdade än under de närmast föregående åren. Om hänsyn tages jämväl till stegringen i fodermedelspriserna blir motsvarande tal 2.2 procent. Prisläget på jordbruksprodukter och förnödenheter under januari 1937, beräknat på enahanda sätt som nyss angivits, torde motsvara omkring 92 procent av medelprisnivån 1925—1929.

Som en följd av de höjda partipriserna hava även detaljhandelspriserna under det gångna året befunnit sig i uppgång. För dessa senare hava dock förändringarna i allmänhet varit väsentligt mindre än för partipriserna. Detta gäller även priserna å jordbrukets produkter. Enligt inom jordbruksnämndens kansli verkställda beräkningar stego hushållsutgifterna för jordbruksprodukter från fjärde kvartalet 1935 till motsvarande kvartal 1936 med i genomsnitt 1.6 procent för arbetarehushåll i stad eller industriort. För januari 1937 uppgingo berörda hushållsutgifter till icke fullt 90 procent av vad som erlades för samma varor och kvantiteter i medeltal för åren 1925—29 under motsvarande månad.

Läget å marknaden för mjölk och mejeriprodukter samt verkningarna av mjölkregleringen. Den allmänna förbättring av det internationella konjunkturläget, som skett under 1936, har givetvis återverkat på avsättningsmöjligheterna för svenskt smör utomlands. — Vad angår Storbritannien har smörpriset därstädes i allmänhet legat högre under sagda år än under 1935. En bidragande orsak till prisstegringarna under de tre sista kvartalen 1936 har varit, att införseln av smör till England något nedgått. Smörimporten från de brittiska kolonierna har under 1936 sjunkit med närmare 5 procent i jämförelse med 1935. Även från Sverige har införseln gått tillbaka, nämligen från 10,600 ton under januari—december 1935 till 8,600 ton under motsvarande tid 1936, men däremot har densamma från flertalet övriga icke brittiska länder något ökats. Priset på svenskt smör har under 1936 i allmänhet stigit starkare än priserna å övriga smörsorter, vilket torde sammanhånga med den minskade smörexporten från Sverige. Under sista kvartalet 1936 har ett prisfall ägt rum på den engelska smörmarknaden. Priset på svenskt smör har därvid gått starkt tillbaka och låg under januari och februari 1937 cirka 20 öre för kilogram lägre än vid motsvarande tidpunkt 1935. Den totala importen av smör till Tyskland var däremot under 1936 något större än under 1935. Exporten från Sverige till nämnda land av smör utgjorde sammanlagt cirka 10,400 ton 1936 och 9,500 ton 1935. Priset å svenskt smör har å den tyska marknaden under 1936 i allmänhet legat högre än under föregående år. Även härvidlag har en försämring ägt rum under de senaste månaderna av 1936. Av den svenska smörexporten till Tyskland har en förhållandevis större del under 1936 än vad som var fallet 1935 levererats till det s. k. Reichsstelle. — Någon export av smör från Sverige till

andra länder än de båda nämnda har icke förekommit under 1936. Den sammanlagda smörexporten från Sverige har sålunda nedgått från cirka 20,000 ton under 1935 till omkring 19,000 ton under 1936, motsvarande en minskning med cirka 5 procent. Under år 1934 var exporten 23,000 ton. Medelnettoexportpriset har samtidigt fram till oktober legat avsevärt högre under 1936 än under 1935. Härefter har en stark tillbakagång ägt rum.

Mjolkproduktionen inom landet, som gick starkt tillbaka under senare delen av 1935, har från och med maj 1936 varit avsevärt högre än under motsvarande månader 1935. För augusti månad, då mjolkproduktionen befann sig å en höjdpunkt, uppgick den i riket avgiftsbelagda mjölmängden till 270,000 ton, varav 259,000 ton invägs vid rikets mejerier. För augusti 1935 utgjorde motsvarande kvantiteter endast 247,000 ton respektive 235,000 ton. För samma månad 1934 voro kvantiteterna 236,000 respektive 225,000 ton. Med hänsyn till den i jämförelse med 1935 höjda prisnivån på utländska fodermedel skulle man möjligen hava kunnat förvänta en starkare tillbakagång av mjolkproduktionen än som är normalt för säsongen. Att döma av inhämtade uppgifter över veckoinvägningen av mjölk vid vissa mejeriförbund synes emellertid först under januari månad 1937 en viss tendens i denna riktning ha gjort sig gällande. Under nyssnämnda månad uppgick den i riket avgiftsbelagda mjölmängden till 233,000 ton mot 239,000 ton under december 1936. Till jämförelse kan nämnas, att den avgiftsbelagda mjölmängden under januari 1936 utgjorde 221,000 ton mot 206,000 ton under december 1935.

Tillverkningen av mejerismör, som under 1935 uppgick till 63,452 ton, har under 1936 utvidgats ej oväsentligt. Trots att smörpriset i Sverige — riksnoteringsen för runmärkt smör — den 24 september 1936 höjdes till 230 öre för kilogram efter att dessförinnan hava utgjort 215 öre för kilogram samt den 31 oktober ytterligare till 240 öre för kilogram och slutligen den 28 januari 1937 till 250 öre för kilogram, har likväl en ökning av smörförbrukningen inom landet ägt rum, vilket föranlett den nyssberörda inskränkningsen av smörexporten till England. Den inhemska försäljningen av mejerismör har under januari—december 1936 uppgått till 48,152 ton mot 43,680 ton under samma tid föregående år. Om jordbrukarnas återtagning av smör från räknas försäljningen bliva siffrorna i stället 37,758 ton respektive 31,669 ton, motsvarande en konsumtionsökning av inemot 20 procent. Givetvis måste denna utveckling ses mot bakgrunden av det förbättrade ekonomiska läget i Sverige. Någon import av smör har icke förekommit sedan april 1936. Under denna månad infördes genom svenska mejeriernas riksförenings försorg 171 ton smör.

Under senare delen av 1935 och under de första månaderna av 1936 var ostpriset så högt i förhållande till smörpriset, att det visade sig mera lönande att göra ost än att tillverka smör. Detta medförde en stark ökning av osttillverkningen, som stegrades från 25,666 ton under de tre första kvartalen 1935 till 29,860 ton under motsvarande tid 1936. Eftersom försäljningen av ost under 1936 ökats endast obetydligt, har en tillväxt av lagerhållningen ägt

rum, vilket medfört en sänkning av ostpriset under hösten. En bidragande orsak härtill har sannolikt varit den starka stegringen av ostimporten. Under januari—december 1935 uppgick sålunda införseln av annan ost än des-sertost till sammanlagt 919 ton samt under motsvarande tid 1936 till icke mindre än 1,352 ton.

Samtidigt med den stegrade smör- och osttillverkningen har även efterfrå-gan på konsumtionsmjölk ökats. Under år 1936 har sålunda försäljningen av avgiftsbelagd dylik mjölk varit cirka 5 procent större än under 1935. Pri-set å konsumtionsmjölk har under senare hälften av 1936 höjts å åtskilliga platser däribland Göteborg. Under januari 1937 höjdes jämväl mjölkpriset i Stockholm. För att undvika en mera allmän höjning av konsumtions-mjölkspriset i landet sänktes mjölkavgiften, som tidigare nämnts, genom beslut den 30 oktober 1936 med 0.5 öre till 1.5 öre för kilogram mjölk.

Det kan vidare påpekas, att jämväl margarinförsäljningen ökats något un-der 1936. Under 1936 försålles sålunda 56,126 ton margarin inom landet mot 55,202 ton under 1935, vilket följaktligen innebär en stegring med in-emet 2 procent.

Beträffande de medel, som tillföras mjölkregleringen genom upptagande av mjölkavgift, margarinaccis och skatten å oljekakor, må följande framhållas. Mjölkavgiften har till följd av mjölkproduktionens stegring lämnat betydligt större inkomster under senaste kalenderår än under 1935. Under tiden från och med den 1 januari till och med den 30 november 1936 hava influtit 51,550,000 kronor i mjölkavgiftsmedel mot 49,731,000 kronor under samma tid 1935. Genom den vidtagna sänkningen av mjölkavgiften kan emellertid förväntas, att mjölkavgiftsmedlen i fortsättningen komma att minska. Ge-nom upptagande av margarinaccisen har mjölkregleringen tillförts cirka 11 milj. kronor under januari—november 1936 mot 15 milj. kronor under sam-ma tid 1935. Minskningen beror därpå, att accisens belopp den 1 januari 1936 sänktes från förutvarande 30 till 20 öre för kilogram. Den 27 sistlidne september höjdes detsamma åter till 30 öre för kilogram. Vad slutligen de medel, som tillförts mjölkregleringen genom skatten å oljekakor, beträffar hava även dessa reducerats. Under större delen av 1936 har skatten utgått med 2 öre för linfrökakor och linfrömjöl och med 4 öre för kilogram för öv-riga hithörande fodermedel, medan skatten 1935 utgjorde 3 respektive 5 öre för kilogram. Vidare har importen och försäljningen av inom landet till-verkat oljekaksfoder sammanlagt nedgått med närmare 14 procent sedan 1935. Dessa båda omständigheter i förening hava medfört en inkomstminsk-niug för mjölkregleringen från omkring 13 miljoner kronor under 1935 till cirka 9 miljoner kronor under 1936.

Samtidigt härmed hava emellertid även kostnaderna för smörexporten varit något lägre under 1936 än under 1935 på grund av det minskade exportbe-hovet och det förbättrade prisläget på världsmarknaden. Stegringen av smör-priset i Sverige under höstnånaderna och i januari 1937 åstadkom dock en betydande ökning i sagda kostnader i jämförelse med vad de varit förut un-der år 1936. I samma riktning verkade även priset på exportmarknaderna.

En del av de medel, som inbesparats genom lägre exportkostnader, avsattes under förra hälften av 1936 till den s. k. smörprisfonden. Enligt de bestämmelser för användning av mjölkavgiftsmedlen, som gälla för innevarande regleringsperiod, skola emellertid inga avsättningar till smörprisfonden ske. Behållningen av sagda fond, som den 1 juli 1936 uppgick till 4,191,649 kronor, har sammanförts med övriga av riksföreningen reserverade mjölkavgiftsmedel för att vid behov användas för utbetalande av prisutjämningsbidrag. Av de för sagda ändamål disponibla reserverade medlen, som den 31 juli 1936 uppgingo till sammanlagt 6,659,066 kronor 48 öre, hade den 31 december tagits i anspråk 6,100,000 kronor, varför sistnämnda dag av ifrågavarande medel återstodo allenast 559,066 kronor 48 öre. Det kan i detta sammanhang nämnas, att prisutjämningsbidraget, som i genomsnitt under perioden januari—december 1935 utgjorde 3.03 öre för kg produktmjölk, under samma tid 1936 uppgått till 3.71 öre för kg. I fråga om fördelningen av prisutjämningsbidragen mellan de olika distrikten må vidare erinras därom, att nya grunder i detta hänseende tillämpas under innevarande regleringsperiod. Dessa medföra, att mejerierna inom särskilt Norrbottens och Smålands prisutjämningsdistrikt komma i åtnjutande av större prisutjämningsbidrag än vad tidigare varit fallet.

Läget å slaktdjursmarknaden samt verkningarna av slaktdjursregleringen. Möjligheterna att vinna avsättning å svenskt fläsk utomlands äro alltså jämförelsevis begränsade. Baconexporten till Storbritannien har ytterligare beskurits under 1936. Under år 1936 var den totala baconimporten till nämnda land cirka 18,000 ton mindre än under samma tid 1935, motsvarande en minskning med omkring 5 procent. Tillbakagången hänför sig så gott som uteslutande till icke brittiska länder. För Sverige har visserligen den ordinarie baconkontingenten nedskurits — för fjärde kvartalet 1936 med icke mindre än 11 procent — men som samtidigt tilläggskontingenterna varit väsentligt större under 1936 än under 1935 utgör den totala minskningen av den svenska baconexporten till den engelska marknaden knappt 2 procent mellan 1935 och 1936. Begränsningen av baconimporten till Storbritannien har medverkat till att baconpriserna därstädes betydligt förbättrats. I augusti 1936 var sålunda medelnoteringen på den engelska marknaden på svenskt bacon kl. II 183 öre för kilogram mot 153 öre för kilogram vid samma tidpunkt 1935. För december månad voro motsvarande belopp 166 öre för kilogram respektive 143 öre för kilogram. Efter årsskiftet 1936—1937 har emellertid en tillbakagång i baconpriset inträtt och under februari har berörda notering utgjort 151 öre för kilogram. Oaktat sålunda de priser, som erhöles vid baconexporten, förbättrats, har densamma likväl medfört betydande kostnader även för sistförflutna år. År 1935 utgjorde berörda kostnader efter avdrag för de inbetalningar som verkställes under vissa veckor under första halvåret, då medelnettoexportpriset legat högre än medelpartipriset, 1,150,721 kronor 38 öre. Under tiden 1 juli 1935 till 1 januari 1936 uppgingo berörda utbetalningar till ej mindre än 1,177,229 kronor 77 öre. Under 1936 hava ut-

betalats 835,752 kronor 30 öre, varav endast 60,214 kronor 86 öre belöpa å innevarande budgetår.

Någon nämnvärd export av fläsk till andra länder än Storbritannien har icke förekommit under 1936. Däremot har under senare hälften av nämnda år till Tyskland utförts ett avsevärt antal levande svin. Denna export påbörjades under augusti månad och har sedan fortgått med växlande omfattning under följande månader. Tillhoppa hava till den 1 januari 1937 utförts cirka 21,000 svin. Under förra hälften av 1937 får vidare enligt träffad överenskommelse utföras ytterligare cirka 12,000 djur. Kostnaderna för ifrågavarande export till den del den hänför sig till 1936 torde kunna beräknas till närmare 500,000 kronor.

Trots de ökade möjligheter för export av levande svin, som sålunda yppades under senare hälften av 1936, har det icke kunnat förhindras, att fläskpriset å den svenska marknaden tidvis nedgått under den av riksdagen som eftersträfvansvärd angivna lägsta prisnivå (125 öre för kilogram). Produktionen av slaktsvin har nämligen under de sex sista månaderna av 1936 varit väsentligt större än under motsvarande tid 1935. Särskilt under november ökade tillförseln mycket starkt, vilket medförde ett prisfall på fläsk under loppet av tre veckor från 132 öre till 116 öre för kilogram. Härefter gjorde sig emellertid ånyo en framträdande knapphet på fläsk gällande, vilket resulterade i en höjning av nyssnämnda pris till 132 öre för kilogram. Under 1937 har fläskpriset återigen gått tillbaka och utgjorde för veckan $7\frac{1}{3}$ — $13\frac{1}{3}$ endast 117 öre för kilogram. Överhuvud taget torde kunna sägas, att förhållandena å den inhemska fläskmarknaden under det senast förflutna halvåret företett stora skiftningar. Under tiden juli—augusti 1936 ha sålunda för att förbygga alltför stora utbud å marknaden infrusits sammanlagt ej mindre än över 6,000 svinkroppar, vilka sedan försålts med jämförelsevis ringa förlust.

Även produktionen av nötkreatur för slakt har legat på en högre nivå 1936 än 1935. Antalet besiktigade hela kroppar av storboskap var sålunda under juli—december 1936 cirka 12 procent större än under motsvarande tid 1935. För kalvar utgjorde ifrågavarande ökning icke mindre än 16 procent. Även om hänsyn tages till att den besiktigade slakten ökat på den övrigas, s. k. landsslaktens, bekostnad, och att därför ökningen är något mindre än vad nyss anförda uppgifter utvisa, torde en betydande stegring i slaktdjursproduktionen ha inträffat under år 1936. Som följd därav hava priserna för nötkött, vilka lågo tämligen fasta under första hälften av året, företett en vikande tendens under höstmånaderna. Ännu i december lågo emellertid priserna å slaktnöt endast obetydligt under 90 procent av förkrisnivån men hava härefter nedgått till 83 procent av nyssberörda prisnivå.

Exporten av nötkreatur är i förhållande till avsättningen å den inhemska marknaden av ringa storlek; den uppgår endast till 2 å 3 procent av produktionen. Under den gångna hösten har dock utförseln haft en proportionsvis större omfattning. Sammanlagt för månaderna januari—december 1936 ha exporterats 7,820 djur, varav 4,626 djur under juli—december, mot 5,936 djur under januari—december och 2,965 under juli—december 1935. De

priser, som erhållits på den tyska marknaden, ha till följd av betydande prisstegringar på kött därstädes varit högre än 1935, vilket medfört, att pristilläggen, som 1935 varierade mellan 16 och 25 öre för kilogram, levande vikt, under 1936 ha kunnat nedbringas till omkring 5 öre för kilogram. Kostnaderna för nämnda export ha utgjort 232,525 kronor 16 öre för år 1936, varav 111,546 kronor 36 öre belöpa å innevarande budgetår. Under 1935 utbetalades sammanlagt 757,864 kronor 45 öre, varav 330,964 kronor 73 öre under budgetåret 1935—1936.

För att i enlighet med riksdagens direktiv söka åstadkomma en önskvärd förbättring av priserna å fårkött har nämnden sedan hösten 1935 genom att begränsa de myckenheter, för vilka införseltillstånd lämnas, hållit tillbaka tillförseln. Från och med sistlidne augusti har begränsningen av importen varit mycket kraftig. Vidare har licensavgift till ett belopp av 30 öre för kilogram uttagits å fårkött alltsedan den 1 september 1936. Till följd av dessa åtgärder hava priserna å fårkött under 1936 legat något högre än under 1935.

Slutligen må erinras därom, att enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande pristilllägg utgått vid export av kaninkött med ett belopp av 20 öre för kilogram. Från den 1 januari 1936 till den 1 januari 1937 har härför utbetalats 36,949 kronor 60 öre, varav 17,392 kronor 20 öre under innevarande budgetår.

De sammanlagda kostnaderna för slaktdjursregleringens genomförande under tiden 1 januari 1936—1 januari 1937 uppgå till 2,057,230 kronor 2 öre, varav under innevarande budgetår 937,768 kronor 96 öre. Slaktdjursavgift har, såsom förut nämnts, uttagits under tiden 1 mars—31 december 1936. Av ifrågavarande avgift kunna beräknas inflyta drygt 3,000,000 kronor.

Läget å äggmarknaden samt verkningarna av äggregleringen. Beträffande förhållandena på äggmarknaden under 1936 må till en början framhållas, att uppsvinget inom näringslivet och inkomstförbättringarna sannolikt medfört en icke obetydlig stegring i efterfrågan på ägg i Sverige. Trots att exportmöjligheterna ökats — importen av ägg till England har under 1936 varit väsentligt större än under 1935 — har utförseln av svenska ägg nedgått från 1935 till 1936. Inalles under månaderna januari—december exporterades 1936 blott 45 miljoner st. ägg mot 53 miljoner st. 1935. Nedgången i äggexporten hänförs sig huvudsakligast till första halvåret 1936, medan under andra halvåret exporten av ägg t. o. m. varit större än under motsvarande tid 1935. Under vissa månader har den inhemska produktionen ej varit tillräcklig för att till rimliga priser tillgodose efterfrågan på ägg inom landet, varför import av ägg måst ske. Under februari, mars och april förelåg sålunda ett ganska betydande importöverskott för ägg. Äggimporten uppgick för januari—december 1936 till 17.2 miljoner st. mot endast 1.3 miljoner st. 1935 under samma tid. Licensavgiften för import av ägg i skal har under 1936 växlat mellan 15 och 30 öre för kilogram. Under mars månad 1936 uttogs ej licensavgift.

Under senaste höst hava pristilläggen för export till England i allmänhet utgjort 40 öre för kilogram och för export till Tyskland växlat mellan 20 och 35 öre för kilogram. Med nämnda belopp ha pristilllägg utgått endast till

medlemmar av Sveriges äggintressenters förening, medan icke medlemmar åtnjutit pristillägg, som med 2 öre understigit det för medlemmar gällande. Under vissa veckor av innevarande år hava emellertid pristillägg för export av ägg utgått med väsentligt högre belopp än de ovannämnda. Det kan sålunda nämnas, att för veckan $15\frac{1}{2}$ — $21\frac{1}{2}$ 1937 pristillägget utgjorde för export av ägg till England 60 öre och till Tyskland 57 öre för kilogram.

Under sistlidna höst ha priserna utomlands stigit mindre än som kan anses vara normalt för säsongen. Den danska äggnoteringen, som i viss mån kan anföras såsom ett uttryck för prisläget på världsmarknaden, var ännu i juli 1936 högre än under samma månad 1935 men härefter har förhållandet varit det motsatta. Noteringen på ägg i Sverige låg i mitten av november 1936 vid exakt samma nivå som året dessförinnan, trots att foderpriserna varit väsentligt högre. Härefter ha äggpriserna ytterligare nedgått och ligga i början av januari 1937 på lägre nivå än föregående år. Äggproduktionens lönsamhet torde på grund härav ha i någon mån försämrats under den senaste tiden. Av allt att döma synes den säsongmässiga nedgången i äggproduktionen under hösten 1936 ha varit mindre framträdande än 1935, vilket sannolikt sammanhänger med den blida väderleken. Det förtjänar slutligen tilläggas att i slutet av februari och början av mars 1937 en förbättring inträtt, såtillvida som äggpriset legat fastare under nyssnämnda tid än under motsvarande tid i fjol.

I pristillägg för export av ägg hava sammanlagt under tiden 1 juli—22 november 1936 utbetalats 505,255 kronor, motsvarande en ökning i förhållande till samma period 1935 med 173,876 kronor.

Läget å fodermedelsmarknaden samt verkningarna av fodermedelsregleringen hava givetvis i hög grad påverkats av de förändringar, som under senare hälften av 1936 ägt rum å den internationella fodermedelsmarknaden. För majs och jordnötskakor inträffade under sista halvåret 1936 en stark prisstegring på världsmarknaden, förorsakad av de jämförelsevis dåliga skördeutsikterna på skilda håll i världen. Noteringen å majs, La Plata cif svensk hamn, var sålunda i slutet av juni 8 kronor 22 öre för deciton för att sedan inom loppet av de två närmaste månaderna stiga till 10 kronor 50 öre för deciton. Under november inträffade en tillbakagång i majspriset, men härefter ägde ånyo en prisstegring rum. För sista veckan i december noterades majs sålunda i 11 kronor 30 öre för deciton cif svensk hamn. I medeltal för februari 1937 utgjorde sagda pris 11 kronor 51 öre för deciton. Jordnötskakor, som den 1 juni 1936 noterades i 12 kronor 40 öre för deciton cif svensk hamn, betingade i slutet av augusti ett pris av närmare 17 kronor, varefter en viss nedgång kunnat förmärkas intill december, då priset på nytt tenderade att stiga. Även prisutvecklingen för sojamjöl har haft ett likartat förlopp. De starkt stegrade transportkostnaderna torde hava utgjort en bidragande orsak till prisstegringarna. Vid slutet av december 1936 och under de första månaderna 1937 befunno sig världsmarknadspriserna på kraftfoder på en avsevärt högre nivå än ett år tidigare.

Verkningarna av ifrågavarande prisstegringar å marknadsläget i Sverige förstärktes för oljekakornas del till en början därav, att skatten på oljekakor den 1 juli 1936 höjdes till 3 öre för kilogram ifråga om linfrökakor samt 5 öre för kilogram beträffande andra oljekakor. Denna höjning var betingad av vissa uttalanden i det av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet vid 1936 års riksdag avgivna utlåtandet nr 1. Sedan priserna å oljekakor i början av september 1936 nått den av riksdagen bestämda övre gränsen för prisrörelserna, nämligen genomsnittspriset 1925—1929, samt tenderade att ytterligare stiga, sänktes skatten, som tidigare nämnts, med 1 öre för kilogram från och med den 12 september 1936. Från och med den 12 januari 1937 sänktes skatten med ytterligare 1 öre för kilogram och utgår för närvarande med 1 öre för linfrökakor och linfrömjöl samt med 3 öre för övriga hithörande foderslag, allt för kilogram räknat.

Till följd av den höjda prisnivån har tillförseln till Sverige av oljekakor under 1936 varit mindre än föregående år. En bidragande orsak härtill torde även måhända vara den allttjämt pågående förändringen i foderstaternas sammansättning mot en ökad användning av inhemskt foder. Importen av nyssberörda foderslag har uppgått till endast cirka 121,000 ton under 1936 mot cirka 152,000 ton 1935. Försäljningen av inom landet tillverkat oljekaksfoder under 1936 har i jämförelse med 1935 däremot ökat med omkring 5,000 ton. Den totala förbrukningen av oljekakor och därmed jämställda fodermedel (sojamjöl, linfrömjöl m. m.) har sammanlagt nedgått från 265,000 ton under 1935 till 229,000 ton under 1936, vilket motsvarar en minskning med närmare 14 procent. Resultaten av den nyligen slutförda undersökningen angående foderförsörjningen åren 1935—1936 utvisa, att oljekaksfodret har sin största betydelse för nötkreatursskötseln på slättbygderna i Malmöhus och i någon mån i Kristianstads län samt för brukningsdelar med en åkerareal över 50 hektar. Av tidigare omförmälda uppgifter över mjölkinvägningen vid ett antal skånska mejerier framgår, att, trots den minskade förbrukningen av oljekaksfoder, mjölkproduktionen stigit kraftigt under 1936.

Den höjda prisnivån för oljekakor har resulterat i en stegrad efterfrågan på bl. a. kli och havre, vilka likaledes hava stor användning såsom tillskottsfoder för nötkreaturen, och detta har i sin tur medfört prisstegringar även för dessa foderslag. Med hänsyn härtill sänktes införselavgiften å havre och kli från och med den 12 januari 1937 till 2 öre för kilogram. Från och med 1 februari utgår icke införselavgift för kli. Till följd härav har det inhemska klipriset, som i slutet av januari 1937 utgjorde 15 kronor 40 öre för deciton, nedgått till 14 kronor 90 öre för deciton i början av mars. Det kan i detta sammanhang nämnas, att kliimporten uppvisar en viss ökning under 1936 i förhållande till 1935. På grund av den sämre skörden under 1936 i jämförelse med 1935 synes det icke osannolikt, att efterfrågan på tillskottsfoder för mjölkproduktionen kommer att stiga under innevarande skördeår.

Beträffande marknadsläget för majs i Sverige må till en början erinras

därom, att berörda foderslag framför allt har användning i svinuppfödningen, varjämte vissa kvantiteter förbrukas vid hönsskötseln. Under 1934 och 1935 beskars majsinförseln synnerligen kraftigt bl. a. genom införandet av licenstvång och avgiftsskyldighet. Som ersättningsfoder för majs salufördes i stället denaturerad brödsäd. Under 1935 utgjorde denna försäljning cirka 100,000 ton. Då emellertid för skördeåret 1935—1936 icke samma möjligheter förelågo att förse jordbruket med kraftfoder av inhemskt ursprung, upphävdes hösten 1935 kvantitetsbegränsningen av majsinförseln. Den inträffande ökningen i svinbeståndet har tenderat att öka efterfrågan på majs. Införseln av majs, som uppgick till cirka 43,000 ton 1935, utgjorde 1936 omkring 75,000 ton.

Majsnoteringen i Sverige har till följd av den nyssberörda prisutvecklingen på världsmarknaden varit stigande under hösten 1936. Införselavgiften, som den 1 juli 1936 fastställdes att utgå med samma belopp som tidigare eller med 6 öre för kilogram, har, som förut nämnts, i enlighet med riksdagens uttalande, att majspriset borde hållas vid omkring 16 öre för kilogram, sänkts vid två tillfällen under hösten, nämligen den 12 september till 5 öre för kilogram och den 5 oktober till 4 öre för kilogram. Det oaktat har dock priset på majs inom landet under fjärde kvartalet 1936 legat mellan 16 och 17 öre för kilogram. Orsaken härtill har uppgivits vara den, att tillgång på majs för omedelbar leverans cif svensk hamn ej förelegat i tillräckliga kvantiteter. Däremot har majs för leverans i december 1936 och januari 1937 under oktober och november 1936 utbjudits till priser, som icke obetydligt understiga nyssberörda nivå. Som förut omförmålt sänktes införselavgiften från och med den 12 januari 1937 ytterligare med 1 öre, så att den nu utgör 3 öre för kilogram. Under februari 1937 utgjorde medelnoteringen å majs för omedelbar leverans 15 kronor 80 öre för deciton.

Statsverkets inkomster av skatten å oljekakor beräknas för innevarande budgetår med de nuvarande skattesatserna komma att uppgå till omkring 7 miljoner kronor mot 10 miljoner kronor för sistlidna budgetår. De medel, som beräknas inflyta genom införselavgiften å majs och andra hithörande fodermedel, torde däremot till följd av importökningen komma att uppgå till ett något högre belopp för budgetåret 1936/1937 i jämförelse med föregående budgetår. Inkomsterna, som under budgetåret 1935/1936 uppgingo till omkring 1.4 miljoner kronor, hava sålunda för budgetåret 1936/1937 uppskattats till 4 miljoner kronor.

Läget å den svenska brödsädsmarknaden samt verkningarna av brödsädsregleringen. Såsom förut framhållits försiggick en kraftig hausse på den internationella brödsädsmarknaden under sistlidna eftersommar och höst. Noteringen cif svensk hamn å Manitobavete I utgjorde sålunda i medeltal för juni 17 kronor 47 öre för deciton och steg därefter under loppet av följande månader för att i slutet av december uppgå till 26 kronor 40 öre för deciton. Härefter synes en viss stabilisering ha inträtt vid ett prisläge omkring 26 kronor för deciton Manitobavete I cif svensk hamn. Även argentinskt vete

var föremål för betydande prisstegringar under nyssnämnda tid trots att priset redan under försommaren låg mycket högt, emedan bestämmelser om minimipriser vid export från Argentina införts i början av 1936. De senaste prisstegringarna på den internationella brödsädsmarknaden synas liksom uppgången i priserna på fodermedel sammanhänga med de avsevärt försämrade skördeförhållandena under 1936 i jämförelse med 1935.

Enligt 1936 års representativa jordbruksräkning hava de under 1936 skördade brödsädsarealerna gått tillbaka. Minskningen måste dock anses obetydlig, särskilt om man tager i betraktande de ogynnsamma övervintringsförhållandena 1935—1936. Följande av jordbruksnämnden gjorda sammanställning av arealer för olika brödsädsslag torde belysa utvecklingen.

Å r	Höstvete ha	Vårvete ha	Summa vete ha	Höstråg ha	Vårråg ha	Summa råg ha	Summa brödsäd ha
1930	214,365	47,205	261,570	235,203	6,193	241,396	502,966
1931	215,191	61,135	276,326	200,411	6,835	207,246	483,572
1932	213,849	64,444	278,293	204,876	6,792	211,668	489,961
1933	220,567	82,187	302,754	218,751	7,284	226,035	528,789
1934	224,649	65,797	290,446	228,933	6,315	235,248	525,694
1935	214,813	57,937	272,750	218,022	8,630	226,652	499,402
1936	211,788	69,263	281,051	201,775	12,741	214,516	495,567

Av de anförda siffrorna framgår, att brödsädsarealen dock alltså är större än vad den var i medeltal åren 1930—1932.

Av hittills publicerade skörderapporter framgår, att brödsädsskörden under 1936 varit avsevärt sämre än under 1935. Följande sammanställning belyser detta.

Å r	Höstvete ton	Vårvete ton	Summa vete ton	Höstråg ton	Vårråg ton	Summa råg ton
1930.....	489,767	76,833	566,600	428,753	7,695	436,448
1931.....	367,558	96,015	463,573	275,485	7,641	283,126
1932.....	528,944	126,279	655,223	423,530	9,215	432,745
1933.....	566,970	149,826	716,796	452,361	10,326	462,687
1934.....	645,677	126,599	772,276	516,117	9,012	525,129
1935.....	531,973	110,623	642,596	422,602	12,168	434,770
1936.....	461,160	124,650	585,810	335,110	17,750	352,860

Enligt dessa uppgifter synes brödsädsskörden sammanlagt ha nedgått med 139,000 ton från 1935 till 1936. Skörden av vete torde i så fall nära nog motsvara förbrukningen, medan för råg för första gången sedan 1931 ett avsevärt underskott föreligger. Vid skördeårets ingång fanns emellertid ett brödsädsförråd hos svenska spannmålsaktiebolaget av 97,657 ton vete och 42,111 ton råg eller tillhopa cirka 140,000 ton brödsäd.

Som förut nämnts tillämpas från och med innevarande konsumtionsår delvis nya grunder för brödsädsregleringen. Enligt riksdagens beslut skulle inmalningstvånget bibehållas men inlösningsskyldigheten upphävas och ersättas med stödköpsförfarande. De direktiv, som av riksdagen fastställdes för de statliga organens verksamhet härvidlag, inneburo vidare, att priserna på brödsäd vid skördeårets början skulle tillåtas variera för vete mellan lägst 15 kronor 50 öre och högst 18 kronor för deciton, samt för råg mellan 14 kronor 50 öre och 17 kronor för deciton.

1936 års jämförelsevis svaga brödsädsskörd har medfört en viss återhållsamhet av utbudet på den svenska marknaden under den gångna hösten och som följd därav stigande priser. Dessa hava sålunda sedan september månads utgång legat vid den av riksdagen angivna övre gränsen. Starkt bidragande till denna utveckling å brödsädsmarknaden synes även ha varit, att efterfrågan på spannmål att döma av kvarnarnas förmalningsuppgifter var onormalt stor under nyssnämnda månader, sannolikt beroende därpå, att med hänsyn till prisstegringarna på världsmarknaden en viss risk ansågs föreligga för ytterligare prishöjningar jämväl på den inhemska brödsädsmarknaden. I detta sammanhang kan framhållas, att den export av vete, som med stöd av utförselbevisen ägde rum under september och början av oktober 1936, i sin mån bidrog till åtstramningen å den svenska marknaden. Verkningarna av sagda export, som omfattade cirka 12,000 ton, torde dock icke ha varit så stora. Till följd av det förbud mot export annorledes än efter tillstånd av jordbruksnämnden, som är gällande sedan den 12 oktober 1936, har export med anlitan av utförselbevis numera helt upphört.

Någon försäljning för export från de lager av äldre skörd, som innehavas av spannmålsaktiebolaget, har ej heller skett sedan början av augusti 1936. Såsom förut anförts har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 oktober 1936 medgivit, att bolaget får, därest så skulle visa sig behöfligt för genomförande av de statliga regleringsåtgärderna på den inhemska spannmålsmarknadens område, av det under bolagets förvaltning stående beredskapslagret försälja brödsäd, dock med skyldighet för bolaget att verkställa återköp av motsvarande myckenhet brödsäd, så snart detta låter sig göra utan att syftet med nämnda regleringsåtgärder äventyras. Spannmålsaktiebolagets försäljningar för kvarnändamål hava under hösten 1936 uppgått till cirka 22,000 ton vete och 37,000 ton råg. Lagren utgjorde den 31 sistlidne december 75,143 ton vete och 6,287 ton råg och hava därefter ytterligare nedgått, så att desamma den 28 februari 1937 utgjorde 58,432 ton vete och 6,224 ton råg.

Det kan vidare nämnas, att priserna på mjöl i såväl parti- som detaljhandeln undergått höjningar till följd av de nyssberörda prisstegringarna på brödsäd. Brödpriserna hava däremot ej förändrats lika allmänt, utan höjningar ha vidtagits endast på vissa orter.

Allmän översikt. Beträffande förändringarna i marknadsläget sedan början av 1936 får jag i övrigt hänvisa till följande tabeller. Dessa hava hämtats från jordbruksnämndens utlåtande samt kompletterats i vissa hänseenden inom jordbruksdepartementet.

Tab. I. Manchesternoteringar å smör samt skillnaden mellan manchesternoteringarna å svenskt smör samt danskt, finskt och nyzeeländskt smör, öre/kg.

Månad och år	Manchesternoteringar å smör				Skillnaden mellan manchesternoteringarna å svenskt samt danskt, finskt och nyzeeländskt smör		
	Svenskt	Danskt	Finskt	Nyzeeländskt	Svenskt-danskt	Svenskt-finskt	Svenskt-nyzeeländskt
1935 januari	207	229	207	163	— 22	—	+ 44
februari	202	227	205	177	— 25	— 3	+ 25
mars	182	204	182	150	— 22	—	+ 32
april	177	190	177	153	— 13	—	+ 24
maj	164	180	174	156	— 16	— 10	+ 8
juni	176	193	186	172	— 17	— 10	+ 4
juli	177	199	190	178	— 22	— 13	— 1
augusti	193	212	203	186	— 19	— 10	+ 7
september	218	243	228	218	— 25	— 10	—
oktober	239	254	243	233	— 15	— 4	+ 6
november	234	242	234	202	— 8	—	+ 32
december	237	246	240	181	— 9	— 3	+ 56
<i>Medeltal</i>	201	218	206	181	— 17	— 5	+ 20
1936 januari	221	231	222	187	— 10	— 1	+ 34
februari	232	251	231	185	— 19	+ 1	+ 47
mars	211	240	209	169	— 29	+ 2	+ 42
april	186	203	184	174	— 17	+ 2	+ 12
maj	191	203	190	185	— 12	+ 1	+ 6
juni	212	225	210	211	— 13	+ 2	+ 1
juli	225	242	223	223	— 17	+ 2	+ 2
augusti	229	247	228	231	— 18	+ 1	— 2
september	227	243	226	212	— 16	+ 1	+ 15
oktober	218	239	217	193	— 21	+ 1	+ 25
november	219	239	218	211	— 20	+ 1	+ 8
december	206	220	205	197	— 14	+ 1	+ 9
<i>Medeltal</i>	215	232	214	198	— 17	+ 1	+ 17
1937 januari	201	218	200	186	— 17	+ 1	+ 15
februari	212	235	211	171	— 23	+ 1	+ 41

Tab. II. Tillverkning och försäljning av mejerismör och ost samt försäljning av mjölk och margarin i ton.

År och månad	Avgifts- belagd mjölk	Försäld konsum- tions- mjölk	Tillverkat mejeri- smör	Inom lan- det försäld mejeri- smör	Till- verkad ost	Inom lan- det försäld ost	Försäld margarin
1935 januari	220,923	64,220	5,208	3,231	2,949	2,384	4,249
februari	206,604	64,526	4,663	2,966	2,696	2,488	4,269
mars	224,210	69,744	5,043	3,261	2,915	2,713	4,726
april	229,385	69,216	5,159	3,532	3,094	2,572	4,745
maj	242,165	72,661	5,482	3,631	3,129	2,682	4,599
juni	253,500	68,802	6,143	3,749	3,312	2,575	4,494
juli	250,293	69,915	6,132	3,763	2,830	3,197	4,277
augusti	246,661	69,340	6,093	4,049	2,607	3,582	4,541
september	218,606	66,881	5,429	3,890	2,134	3,144	4,613
oktober	201,837	67,539	4,868	3,798	1,733	2,836	5,283
november	192,389	65,274	4,524	3,762	1,858	2,413	4,706
december	206,156	69,238	4,708	4,048	2,412	1,798	4,700
Summa	2,692,728	817,356	63,452	43,680	31,669	32,384	55,202
1936 januari	221,079	69,139	4,970	3,563	2,998	2,392	4,520
februari	208,281	66,849	4,625	3,466	2,802	2,488	4,476
mars	222,353	71,563	4,901	3,725	2,960	2,861	4,875
april	228,508	70,673	5,061	3,834	3,225	2,669	4,868
maj	249,008	75,404	5,541	4,026	3,451	2,601	4,447
juni	268,402	70,357	6,404	4,314	4,002	2,835	4,164
juli	255,941	73,023	6,142	4,180	3,128	3,325	4,383
augusti	270,077	70,174	6,677	4,662	3,707	3,291	4,602
september	257,760	69,470	6,391	4,472	3,587	3,397	5,227
oktober	234,529	68,712	5,851	3,937	2,791	3,358	4,753
november	215,573	70,901	5,213	3,880	2,319	2,936	4,874
december	238,623	85,285	5,392	4,093	2,788	2,345	4,937
Summa	2,870,134	861,550	67,168	48,152	37,758	34,498	56,126
1937 januari	232,657	67,423	5,637	3,709	3,153	2,749	4,539

Tab. III. Utförseln av smör samt exportpriser veckovis.

	Exportkvantitet i ton till				Medel- netto- exportpris öre/kg
	Tyskland	Reichs- stelle	England	Total	
1936 27 mars—2 april	80	—	169	249	150
3 april—9 april	108	—	156	265	146
10 april—16 april	61	56	163	280	144
17 april—23 april	77	51	176	304	142
24 april—30 april	60	51	176	286	141
1 maj—7 maj	93	76	173	342	142
8 maj—14 maj	91	76	171	338	144
15 maj—21 maj	92	71	178	341	154
22 maj—28 maj	85	71	165	321	155
29 maj—4 juni	83	76	197	357	162
5 juni—11 juni	83	102	174	359	174
12 juni—18 juni	83	218	218	520	169
19 juni—25 juni	83	168	202	454	171
26 juni—2 juli	84	269	225	578	170
3 juli—9 juli	83	218	226	528	183
10 juli—16 juli	92	168	174	434	187
17 juli—23 juli	62	168	178	408	187
24 juli—30 juli	26	168	169	363	185
31 juli—6 augusti	90	168	179	437	186
7 augusti—13 augusti	91	152	196	439	187
14 augusti—20 augusti	81	152	173	406	192
21 augusti—27 augusti	82	152	183	417	192
28 augusti—3 september	84	152	176	412	192
4 september—10 september ...	80	152	184	417	191
11 september—17 september ...	73	152	172	397	187
18 september—24 september ...	76	152	171	399	181
25 september—1 oktober	52	254	184	490	190
2 oktober—8 oktober	96	178	181	456	188
9 oktober—15 oktober	81	152	152	386	181
16 oktober—22 oktober	92	157	155	404	177
23 oktober—29 oktober	88	203	162	453	176
30 oktober—5 november	83	254	161	498	184
6 november—12 november	83	102	135	320	185
13 november—19 november ...	84	102	125	310	179
20 november—26 november ...	83	102	127	312	179
27 november—3 december	84	152	133	369	175
4 december—10 december	83	229	149	461	172
11 december—17 december	73	127	188	338	162
18 december—24 december	94	102	160	355	159
25 december—31 december	54	—	150	204	148
1937 1 januari—7 januari	88	102	169	359	154
8 januari—14 januari	90	203	156	449	156
15 januari—21 januari	89	203	186	478	159
22 januari—28 januari	93	102	163	358	170
29 januari—4 februari	89	165	178	432	175
5 februari—11 februari	90	296	162	548	176
12 februari—18 februari	89	152	176	417	171
19 februari—25 februari	95	102	189	386	166
26 februari—4 mars	90	102	222	414	174

Tab. IV. Prisutjämningsbidragen år 1935 och 1936, öre/kg.

Prisut- jämnings- distrikt	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni			Juli			Augusti			September			Oktober			November			December		
	1935	1936	1937	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936	1935	1936					
Stock- holms	3.00	4.60	¹	3.00	4.80	2.95	4.78	2.94	4.78	2.65	4.61	2.93	4.21	3.22	¹	3.62	¹	3.79	¹	4.20	¹	4.21	¹	4.40	¹											
Smålands	2.29	3.78	2.59	2.27	3.54	2.26	3.51	2.30	3.49	2.01	3.24	2.34	3.09	2.52	3.75	2.84	3.81	3.05	3.40	3.48	3.69	3.53	2.57	3.88	2.55											
Västra Sveriges	2.44	3.59		2.41	3.82	2.37	3.82	2.44	4.38	2.15	4.18	2.46	3.75	2.62		2.99		2.98		3.28		3.29		3.59												
Skånes	2.16	3.52	2.19	2.14	3.33	2.15	3.22	2.22	3.36	1.97	3.16	2.35	3.11	2.54	3.41	2.81	3.55	2.98	3.08	3.28	3.19	3.19	2.16	3.59	2.16											
Värmlands o. Dalar- nas	3.64	6.06	3.62	3.82	5.86	4.00	5.70	3.80	5.47	3.39	5.18	3.74	4.70	4.38	5.46	4.86	5.36	4.61	4.41	6.07	5.20	6.14	3.86	6.78	3.71											
Mellersta Norrlands	3.90	5.77	3.99	4.03	6.93	4.10	5.60	4.22	5.63	3.92	5.14	5.57	5.17	6.67	5.71	7.94	6.02	7.29	5.39	7.70	5.74	6.97	4.92	6.78	4.17											
Norr- bottens	4.54	6.33	7.25	4.84	7.76	5.36	6.52	4.70	6.19	5.05	5.85	6.78	6.91	7.00	8.53	10.57	10.05	10.30	9.85	14.58	12.65	8.57	9.16	7.71	7.82											
Medeltal	2.58	4.05	2.67	2.58	4.12	2.56	4.01	2.61	4.18	2.32	3.96	2.67	3.72	2.91	3.90	3.25	3.98	3.38	3.54	3.78	3.78	3.73	2.67	4.07	2.64											

¹ För Mälardalens utgå prisutjämningsbidrag med 15 % samt för Örebro, Östergötland, N:ra Kalmar och Gotland med 5 % högre belopp än för Småland, Blekinge och Västra Sverige.

Tab. V. Import till Sverige av mjölk, grädde, smör och ost, i ton.

År och månad	Mjölk och grädde				Smör naturligt	O s t	
	kondense- rad mjölk	Torr- mjölk	andra slag			dessert-	annan
			mjölk	grädde			
1935 januari.....	—	2.1	0.3	—	0.1	10.6	27.4
februari.....	1.3	4.1	0.3	0.4	0.1	19.0	39.3
mars.....	—	5.1	1.3	0.1	0.1	17.1	26.3
april.....	1.0	2.1	3.2	0.6	0.2	19.0	35.7
maj.....	2.0	6.4	3.2	0.2	0.2	16.8	19.1
juni.....	0.1	0.6	1.7	0.1	0.2	14.6	25.0
juli.....	0.5	1.2	1.2	0.5	0.2	6.8	21.4
augusti.....	1.0	3.6	1.2	0.4	0.2	12.3	36.2
september.....	0.0	1.3	1.4	0.2	0.2	23.6	63.3
oktober.....	—	20.0	1.3	0.5	0.1	19.3	52.6
november.....	1.0	7.5	0.7	0.2	182.5	30.0	278.9
december.....	0.3	5.2	0.5	0.3	424.1	27.5	293.5
Summa	7.2	59.2	16.3	3.5	608.2	216.6	918.7
1936 januari.....	0.5	4.0	0.3	0.0	0.1	12.6	123.4
februari.....	0.5	11.1	0.3	0.2	0.1	17.2	63.7
mars.....	0.5	12.1	0.9	0.3	15.3	17.4	167.8
april.....	1.8	4.5	2.7	0.2	171.3	17.9	101.1
maj.....	0.7	18.8	2.4	0.7	0.1	21.3	118.5
juni.....	2.4	15.3	1.6	0.5	0.1	14.7	81.2
juli.....	1.5	9.1	0.6	0.5	0.1	9.1	63.6
augusti.....	2.4	8.4	1.1	0.4	0.1	16.9	72.3
september.....	2.6	13.2	0.9	0.4	0.0	30.6	110.4
oktober.....	0.0	35.6	0.7	0.2	0.1	29.0	103.2
november.....	3.8	24.7	1.0	0.3	0.2	32.8	193.1
december.....	1.6	16.1	1.0	0.3	0.1	28.8	154.1
Summa	18.3	172.9	13.5	4.0	187.6	248.3	1 352.4
1937 januari.....	0.6	2.5	1.0	0.3	0.2	19.8	55.1

Tab. VI. Export av nötkreatur och fläsk, i ton, samt exportpriser, öre/kg, å bacon.

År och månad	Export av					Notering i England på		
	nöt kreatur st.	svin st.	färskt nötkött	fläsk till Stor- britt.	fläsk till andra länder	svenskt bacon	danskt bacon	polskt bacon
1935 januari	550	—	4	1,163	—	157	164	143
februari	779	—	4	1,034	—	145	157	136
mars	771	—	4	1,154	47	145	157	139
april	23	3	5	1,049	15	153	162	147
maj	117	12	2	1,175	15	168	174	158
juni	731	1	2	1,034	—	176	181	164
juli.....	447	—	1	1,052	35	164	172	155
augusti	167	11	2	1,282	19	153	160	145
september.....	531	12	2	965	—	155	162	151
oktober.....	540	3	4	1,010	—	168	172	160
november.....	636	—	3	1,015	93	147	162	141
december	644	1	4	1,009	45	143	155	137
Summa resp. medeltal	5,936	43	37	12,942	269	<i>156</i>	<i>165</i>	<i>148</i>
1936 januari	254	10	5	1,111	—	153	162	145
februari	569	—	4	1,147	6	164	170	155
mars	619	—	—	1,030	—	160	174	155
april	303	1	4	1,181	2	160	172	149
maj	786	—	5	1,117	—	160	170	149
juni	663	—	3	990	1	164	174	155
juli.....	609	—	3	1,153	1	166	174	157
augusti	415	5,487	1	1,118	—	183	189	174
september.....	418	2,702	7	875	7	181	189	166
oktober.....	908	4,333	1	1,128	4	176	183	160
november.....	1,037	4,592	8	889	—	166	172	155
december	1,239	3,512	5	938	—	166	174	158
Summa resp. medeltal	7,820	20,637	46	12,677	21	<i>167</i>	<i>176</i>	<i>157</i>
1937 januari	478	3,024	4	1,068	13	157	164	151

Tab. VII. Import av får-, häst- och nötkött samt fläsk, i ton.

M å n a d	Fårkött	Hästkött	Nötkött	Fläsk
1935 januari	54	9	84	147
februari	42	24	80	85
mars	91	10	78	139
april	93	31	107	155
maj	76	21	143	180
juni	37	60	110	199
juli	45	49	192	150
augusti	60	55	139	228
september	101	88	113	268
oktober	112	45	90	303
november	141	79	100	822
december	81	39	118	1,030
Summa	933	510	1,354	3,706
1936 januari	70	37	213	958
februari	79	6	218	287
mars	140	72	211	247
april	70	102	191	256
maj	61	61	120	209
juni	35	88	90	140
juli	38	70	100	106
augusti	16	73	32	140
september	33	145	70	137
oktober	39	94	84	149
november	48	64	88	240
december	49	82	134	242
Summa	678	894	1,551	3,111
1937 januari	35	29	154	148

Tab. VIII. Vid besiktningsanstalterna i riket undersökta djur m. m.

År och månad	Besiktigade hela kroppar av			Betäckta suggor	
	Stor boskap	Kalv	Svin	Antal	Index Juli 1933 = 100
1934 januari	21,382	50,585	109,083	23,186	99
februari	19,876	46,190	106,923	19,861	84
mars	21,714	57,708	121,288	20,120	86
april	20,021	54,343	122,674	25,046	106
maj	20,553	62,338	135,372	25,232	107
juni	18,144	57,323	105,576	21,463	91
juli	19,177	57,968	110,012	16,649	71
augusti	22,482	54,597	105,828	15,721	67
september	20,821	48,795	111,170	17,436	74
oktober	24,644	54,246	115,588	21,297	91
november	22,548	52,884	121,430	25,904	110
december	18,962	54,661	132,804	23,971	102
1935 januari	22,540	53,440	107,622	20,792	88
februari	20,706	49,023	104,678	18,260	78
mars	21,701	58,979	103,777	20,455	87
april	22,169	62,057	114,326	24,199	103
maj	22,924	66,269	99,924	25,553	109
juni	18,330	60,754	93,912	20,889	89
juli	21,224	62,976	110,820	18,538	79
augusti	23,498	55,694	94,934	17,819	76
september	24,568	53,560	100,649	19,821	84
oktober	26,100	59,961	100,234	23,717	101
november	23,501	53,163	101,734	28,493	121
december	21,907	60,747	107,845	25,735	109
1936 januari	23,652	58,526	95,087	23,996	102
februari	22,973	54,136	94,802	20,639	88
mars	24,507	64,803	111,860	23,361	99
april	24,078	71,702	107,509	26,726	114
maj	22,778	73,218	98,311	26,634	113
juni	20,414	66,574	102,893	23,315	99
juli	23,333	73,710	115,029	21,452	91
augusti	24,745	58,328	100,850	19,811	84
september	28,988	64,459	102,515	20,693	88
oktober	28,249	68,037	116,508	24,250	103
november	26,434	62,109	109,593	27,078	115
december	26,482	73,948	144,771	26,089	111
1937 januari	27,825	62,842	119,346	22,080	94

Tab. IX. Utförseln av ägg till Storbritannien och Tyskland och därvid utbetalade pristillägg år 1936.

Tid, varunder utförseln ägt rum	Pristilläggets storlek öre per kg		Sammanlagd utförsel- kvantitet kg	Summa utbetalade pristillägg kr.
	för medlem	för icke-medlem		
1	2	3	4	5
<i>Storbritannien.</i>				
1935 30 december—5 januari 1936 ..	35	33	19,635	6,191
1936 6 januari—12 januari	35	33	51,169	16,979
13 januari—19 januari	25	23	92,324	22,035
20 januari—26 januari	30	28	79,709	23,136
27 januari—2 februari	30	28	5,573	1,651
3 februari—9 februari	30	28	1,158	347
10 februari—12 april	—	—	—	—
13 april—19 april	30	28	18,159	5,209
20 april—26 april	30	28	37,153	10,727
27 april—3 maj	30	28	32,598	9,367
4 maj—10 maj	25	23	15,193	3,687
11 maj—17 maj	15	13	3,338	500
18 maj—24 maj	15	13	—	—
25 maj—31 maj	15	13	—	—
1 juni—7 juni	25	23	—	—
8 juni—14 juni	25	23	—	—
15 juni—21 juni	25	23	—	—
22 juni—28 juni	40	38	18,385	7,159
29 juni—5 juli	40	38	26,028	10,069
6 juli—12 juli	40	38	60,415	23,392
13 juli—19 juli	40	38	38,679	15,087
20 juli—26 juli	40	38	47,077	18,270
27 juli—2 augusti	40	38	41,509	16,099
3 augusti—9 augusti	40	38	47,995	18,681
10 augusti—16 augusti	40	38	66,030	25,511
17 augusti—23 augusti	40	38	47,754	18,645
24 augusti—30 augusti	40	38	44,294	17,205
31 augusti—6 september	40	38	64,391	24,859
7 september—13 september ..	40	38	33,683	13,162
14 september—20 september ..	40	38	51,277	19,847
21 september—27 september ..	40	38	47,479	18,429
28 september—4 oktober	40	38	35,318	13,707
5 oktober—11 oktober	40	38	19,935	7,802
12 oktober—18 oktober	40	38	38,154	14,861
19 oktober—25 oktober	40	38	23,502	9,089
26 oktober—1 november	40	38	22,865	8,836
2 november—8 november	40	38	18,766	7,240
9 november—15 november	40	38	30,792	9,116
16 november—22 november	40	38	22,411	8,798
23 november—29 november	40	38	16,231	6,352
30 november—6 december	40	38	8,313	3,310
7 december—13 december	40	38	5,548	2,192
14 december—20 december	¹ 60 ² 52	¹ 58 ² 50	36,531	20,514

¹ För ägg, vägande högst 14 lbs. per great hundred.² För ägg, vägande mer än 14 lbs. per great hundred.

	1	2	3	4	5
	21 december—27 december	60	58	18,911	11,307
	28 december—3 januari 1937 ..	60	58	30,655	18,169
1937	4 januari—10 januari	60	58	42,945	25,477
	11 januari—17 januari	60	58	40,002	23,719
	18 januari—24 januari	60	58	67,860	40,263
	25 januari—31 januari	60	58	31,671	18,765
	1 februari—7 februari	60	58	32,282	18,951
	8 februari—14 februari	58	56	15,227	9,214
	15 februari—21 februari :	60	58	99,973	60,123
	22 februari—28 februari	40	38	40,722	15,739
Tyskland.					
1936	1 januari—19 januari	10	8	93,481	8,430
	20 januari—26 januari	—	—	—	—
	27 januari—31 januari	10	8	10,017	1,001
	1 februari—2 februari	10	8	—	—
	3 februari—9 februari	15	13	23,779	3,431
	10 februari—29 februari	—	—	63	—
	Mars	—	—	110	—
	1 april—12 april	—	—	—	—
	13 april—30 april	25	23	92,000	22,440
	1 maj—3 maj	25	23	26,759	6,235
	4 maj—10 maj	15	13	14,535	2,157
	11 maj—24 maj	5	3	13,426	671
	25 maj—31 maj	25	23	12,369	2,933
	1 juni—28 juni	25	23	99,900	24,245
	29 juni—30 juni	20	18	—	—
	1 juli—12 juli	20	18	39,731	7,638
	13 juli—31 juli	25	23	151,008	37,962
	1 augusti—23 augusti	25	23	119,777	29,159
	24 augusti—31 augusti	30	28	31,287	9,171
	1 september—27 september	30	28	146,440	42,695
	28 september—30 september	25	23	2,069	476
	1 oktober—18 oktober	25	23	54,938	13,353
	19 oktober—25 oktober'	30	28	37,581	11,042
	26 oktober—31 oktober	25	23	39,461	9,376
	1 november—8 november	25	23	45,561	10,853
	9 november—22 november	20	18	77,904	14,825
	23 november—29 november	20	18	94,506	18,146
	30 november	35	33	11,352	3,934
	1 december—6 december	35	33	57,776	19,633
	7 december—13 december	32	30	18,943	5,941
	14 december—20 december	35	33	10,419	3,417
	21 december—31 december	44	42	61,395	26,519
1937	1 januari—10 januari	44	42	58,093	25,003
	11 januari—31 januari	55	53	151,428	82,123
	1 februari—7 februari	55	53	34,891	19,093
	8 februari—14 februari	52	50	28,014	14,180
	15 februari—21 februari	57	55	69,204	38,955
	22 februari—28 februari	40	38	4,286	1,629

Tab. X. Priser på spannmål, fodersäd och kraftfoder kr/dt.

År och månad	V e t e			R å g		Jordnötskakor		Sojamjöl		Majs		Vetekli	Havre
	Svenskt vete	Manitoba cif sv. hamn ²	La Plata cif sv. hamn ²	Svensk råg	Polsk råg ¹ cif sv. hamn ²	I Sverige	Cif svensk hamn ²	I Sverige	Cif svensk hamn ²	I Sverige	Cif svensk hamn ²	I Sverige	I Sverige
1925—29.....	22.66	29.10	25.15	20.41		20.80		20.26		17.14	15.05	14.39	15.47
1935.....	16.69	18.57	15.07	15.59		17.44	12.01	16.90	11.65	15.51	8.06	12.85	12.15
1935 januari.....	16.76	18.33	13.51	15.81		16.78	13.04	15.92	12.22	15.82	9.94	12.61	12.32
februari.....	16.94	18.33	13.24	15.96		16.80	12.29	15.89	11.93	15.82	9.80	12.92	12.40
mars.....	16.95	18.44	13.44	15.96		16.10	10.75	15.45	10.83	15.50	8.33	12.92	12.34
april.....	17.25	19.12	14.74	16.19		16.70	10.96	16.44	10.86	15.63	8.02	12.92	12.17
maj.....	17.63	18.54	14.56	16.59		16.95	11.11	16.95	10.93	15.75	7.68	12.73	12.16
juni.....	18.15	17.49	14.28	17.15		17.04	11.56	16.70	10.53	15.69	7.68	12.45	11.98
juli.....	18.45	17.37	14.09	17.45		17.03	11.09	16.63	10.30	15.22	7.31	12.36	11.90
augusti.....	14.93	18.04	14.69	13.77		17.21	11.80	16.69	11.03	15.22	7.14	12.32	11.71
september.....	15.29	19.41	16.64	14.20		17.99	12.81	17.23	12.14	15.32	7.73	12.64	12.20
oktober.....	15.97	19.69	17.34	14.75		19.02	13.30	18.21	12.89	15.48	7.97	13.47	12.39
november.....	15.97	19.06	16.36	14.70		19.06	12.85	18.44	13.10	15.45	7.54	13.64	12.34
december.....	15.93	19.06	17.93	14.69		18.62	12.66	18.28	12.80	15.16	7.59	13.27	11.94
1936.....	17.01	20.19	19.72	15.92		19.08	14.48	18.33	13.33	15.93	9.03	13.70	12.77
1936 januari.....	16.13	19.18	18.93	14.73		18.51	15.00	18.19	12.23	15.02	7.47	13.18	11.74
februari.....	16.30	18.62	18.56	15.01		18.49	13.85	18.00	12.23	14.85	7.33	13.11	11.43
mars.....	16.32	18.59	18.70	15.17		17.97	12.50	17.22	12.46	14.82	7.78	13.24	11.42
april.....	16.34	18.18	18.56	15.28		17.88	12.85	17.09	12.43	15.16	8.04	13.65	11.90
maj.....	16.46	17.52	18.43	15.48		17.99	12.90	17.06	12.48	15.56	8.17	13.82	12.60
juni.....	16.65	17.47	18.40	15.65		17.90	12.90	17.11	12.63	15.74	8.22	13.46	12.64
juli.....	16.95	19.46	19.76	15.95		19.25	14.66	18.98	14.00	16.26	9.08	13.87	13.24
augusti.....	16.44	20.98	21.13	15.45		20.03	16.85	19.74	14.48	17.09	10.41	14.01	13.55
september.....	17.49	21.01	20.67	16.70	14.05	20.16	16.20	19.40	14.17	17.14	10.49	13.81	13.78
oktober.....	18.12	23.14	21.22	17.24	16.48	20.02	15.06	18.96	13.95	16.68	10.55	13.81	13.31
november.....	18.32	22.97	20.59	17.18	16.29	20.11	15.10	18.87	13.85	16.46	9.94	13.99	13.56
december.....	18.54	25.16	21.72	17.24	18.39	20.66	15.90	19.42	15.10	16.39	10.91	14.45	14.08
1937 januari.....	19.45	25.98	21.78	17.88		20.85	16.90	19.94	16.25	16.08	11.40	15.00	15.31
februari.....	19.87	25.92	21.66	18.40		20.46	15.20	19.74	15.90	15.80	11.51	15.13	15.75

¹ Under 1935 och 1936 har polsk råg endast tillfälligtvis noterats. — ² Cif svensk hamn, inklusive tull, för majs tillkommer dessutom införselavgift.

Tab. XI. Inhemsk försäljning och import av vissa skattepliktiga fodermedel m. m.
i ton.

År och månad	Imhemsk försäljn. av sv. foder- medel	Import av oljekakor	Summa in- hemsk för- säljning och import	Import av kreaturs- foder (stat. nr 366-372)	Import av majs	Import av kli
1935 januari	4,781	15,658	20,439	5,256	1,939	294
februari	4,268	14,207	18,475	6,759	1,125	331
mars	9,256	15,784	25,040	7,778	2,370	412
april	3,818	17,141	20,959	5,246	1,602	1,611
maj	1,956	6,136	8,092	3,132	784	1,164
juni	1,643	3,876	5,519	1,543	2,733	1,108
juli	3,967	12,070	16,037	1,801	8,558	187
augusti	5,464	11,432	16,896	2,448	10,921	511
september	10,327	14,239	24,566	5,429	1,725	1,153
oktober	6,768	11,878	18,646	5,679	3,697	621
november	3,067	15,625	18,692	5,251	4,047	987
december	4,604	14,492	19,096	2,436	3,589	427
Summa	59,919	152,538	212,457	52,758	43,090	8,806
1936 januari	6,846	12,907	19,753	2,995	11,292	675
februari	3,008	7,349	10,357	2,675	3,317	521
mars	5,742	10,327	16,069	3,920	5,807	737
april	5,983	9,882	15,865	4,118	2,719	1,018
maj	3,167	8,916	12,083	2,681	3,335	1,660
juni	11,232	10,703	21,935	2,572	8,851	1,778
juli	3,454	8,055	11,509	904	6,366	760
augusti	2,494	6,488	8,982	1,349	6,355	867
september	4,034	5,201	9,235	2,149	3,341	769
oktober	6,024	14,424	20,448	5,918	5,498	477
november	6,612	12,969	19,581	7,545	7,093	492
december	6,515	13,629	20,144	6,569	10,882	444
Summa	65,111	120,850	185,961	43,395	74,856	10,198
1937 januari	6,743	15,789	22,532	5,703	15,911	683

Tab. XII. Export av brödsäd samt import av brödsäd och havre i ton.

År och månad	Export av		Import av		
	vete	råg	vete	råg	havre
1935 januari	4	159	3,937	—	7
februari	31	150	2,905	194	21
mars	12,046	2,960	3,484	136	430
april	19,514	3,128	3,296	64	2
maj	17,882	4,173	3,099	75	11
juni	12,000	4,556	1,922	100	—
juli	20,933	2,306	2,391	—	52
augusti	7,914	3,558	2,251	60	—
september	19,186	3,923	5,619	10	489
oktober	11,752	1,974	5,277	172	2,594
november	1,082	2,390	5,319	191	1,734
december	1	1,759	3,103	150	860
Hela året	122,345	31,036	42,603	1,152	6,200
1936 januari	2,229	5,686	3,393	—	523
februari	4,283	5,298	3,411	—	537
mars	10,572	3,099	3,282	180	1,684
april	11,787	8,076	4,333	80	1,555
maj	7,781	2,552	3,403	—	1,305
juni	6,224	1,958	2,602	—	847
juli	13,290	707	3,816	1	540
augusti	20,122	173	4,075	267	669
september	8,365	7	5,060	155	352
oktober	6,033	—	5,979	669	—
november	600	—	5,274	3,042	10
december	—	—	4,082	872	385
Hela året	91,286	27,556	48,710	5,266	8,407
1937 januari	4	—	1,611	1,294	590

3. Förslag rörande fortsatta stödåtgärder.

I sitt utlåtande den 29 januari 1937 har jordbruksnämnden framlagt förslag till fortsatta stödåtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område. Nämnden har därvid haft att taga i övervägande en till Kungl Maj:t ställd, den 27 oktober 1936 dagtecknad framställning från svenska handelsagenters förening angående avveckling av brödsädsregleringen. Vid nämndens utlåtande funnos fogade yttranden från svenska spannmålsaktiebolaget, Sveriges äggintressenters förening u. p. a., svenska mejeriernas riksförening u. p. a. och Sveriges slakteriförbund, förening u. p. a.

Över jordbruksnämndens utlåtande och förslag hava yttranden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, svenska lantmännens riksförbund, förening u. p. a., och kooperativa förbundet. Kommerskollegium har till sitt yttrande fogat yttranden till kollegiet från samtliga handelskamrar i riket utom handelskammarna i Gävle och Sundsvall ävensom från föreningen Sveriges spannmålsintressenter samt svenska foderämnesh- och spannmålsimportörernas förening.

Såsom jag inledningsvis omnämnt har statens jordbruksnämnd med skrivelse den 10 februari 1937 överlämnat en utredning rörande jordbrukets läge i Norrland, innefattande, bl. a., vissa förslag till särskilda åtgärder till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning. Vidare ha skrivelser avseende vissa norrländska jordbruksfrågor inkommit från hushållningssällskapen i Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, från Lantbruksbyrån, Bollnäs, från J. W. Risén, Vilhelmina, från importaktiebolaget K. J. Karlsson, Östersund, samt från aktiebolaget Sparfoder, Hudiksvall. Dessa skrivelser ha remitterats till jordbruksnämnden, som förklarat sig hava beaktat i skrivelserna gjorda framställningar vid verkställandet av berörda utredning. Slutligen har Sveriges fröengrossistförening i skrivelse den 19 februari 1937 hemställt om vidtagande av viss i jordbruksnämndens betänkande föreslagen åtgärd för tillgodo-seende av Norrlands behov av utsädeshavre.

Över jordbruksnämndens utredning rörande jordbrukets läge i Norrland hava utlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen och lantmäteri-styrelsen samt hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Allmänna synpunkter. I sitt oförmälda utlåtande den 29 januari 1937 har *jordbruksnämnden* inledningsvis angivit vissa allmänna synpunkter, som enligt nämndens uppfattning borde vara vägledande vid fortsatt stöd från det allmännas sida åt jordbruksnäringen. I sådant hänseende har nämnden anfört följande.

Syftet med de prisreglerande åtgärder, som alltsedan 1930 vidtagits på skilda områden av jordbruksnäringen, hade varit att söka lindra verkningarna i

Sverige av de prisfall för jordbruksalster, som ägt rum utomlands. Genom anordningar av olika slag hade man sökt frigöra prisbildningen i Sverige för ifrågavarande produkter i större eller mindre utsträckning från beroendet av förhållandena utanför landet. Vid utformandet av härför erforderliga bestämmelser hade man under senare ått utgått ifrån att en prisnivå för jordbrukets alster borde uppnås, som stode i viss relation till vad som i detta hänseende gällde i Sverige före jordbrukskrisens inträde. Allt eftersom det allmänna ekonomiska läget i landet förbättrats hade denna nivå successivt höjts. 1936 års riksdag uttalade, att som inriktning för jordbruksstödet borde eftersträvas att bringa upp medelprisnivån för jordbruksprodukter så att den närmade sig det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929. Av den lämnade redogörelsen för verkningarna av hittills vidtagna stödåtgärder på jordbrukets område framginge, att syftet med desamma ännu icke helt uppnåtts. Visserligen hade priserna på de vegetabiliska produkterna liksom även å åtskilliga animaliska produkter, såsom produktmjölk och ägg, under senare hälften av 1936 i allmänhet varit icke obetydligt högre än under motsvarande tid 1935, vilket medfört att det genomsnittliga prisläget för jordbrukets saluprodukter under angivna tid stigit med något över 3 procent. Men detta låge alltfjämt vid omkring 90 procent av medelprisnivån 1925—1929.

Nämnden funne sig böra utgå ifrån att även i fortsättningen som mål för statliga åtgärder i prisreglerande syfte borde uppställas en återgång i stort sett till de priser å jordbrukets saluprodukter, som voro rådande innan jordbrukskrisen inbröt. Visserligen förelåge åtskilliga omständigheter, som kunde åberopas för att staten medverkade till uppnående av ett annat prisläge för jordbrukets alster än det som var rådande i medeltal under åren 1925—1929. Sålunda kunde som skäl för en höjning av detta prisläge bland annat framhållas, att sedan sagda tid arbetslönerna undergått en icke obetydlig höjning. Mot bakgrunden av rådande industriella högkonjunktur kunde det vidare synas skäligt att jordbrukets läge ytterligare förbättrades. Den hittills inträffade förbättringen torde till viss del bero på de rika skördar, som erhållits under åren 1933—1935. Samtidigt kunde gentemot en höjning av ifrågavarande prisnivå, bland annat, erinras, att ränteläget nu vore avsevärt lägre än vad det var i medeltal sagda år. Till följd av växtförädlingens framsteg och den tekniska utvecklingen i övrigt hade vidare produktionen inom jordbruket till viss grad förbilligats. Huruvida och i vad mån på grund av angivna eller andra omständigheter det kunde finnas skäligt att fastställa en annan prisnivå som eftersträfvansvärd än den, som innebure en återgång till före jordbrukskrisen rådande prisförhållanden, torde kunna bedömas först sedan en ingående undersökning i ämnet verkställts. En dylik undersökning måste emellertid bliva av den omfattning och beskaffenhet, att det icke varit möjligt för nämnden att företaga densamma. Nämnden ansåge önskvärt, att en sådan mer allmän undersökning komme till stånd.

Om statsmakterna på grund av berörda omständigheter eller eljest skulle finna att läget inom jordbruket borde ytterligare förbättras, kunde prisstödet åt näringen i viss mån ökas genom en skärpning av de regleringsbestämmelser, som nämnden i det följande komme att förorda. Varje åtgärd i sådan riktning torde emellertid i sin mån medföra, att den tillfälliga karaktären av de anordningar i prisreglerande syfte, varom i detta sammanhang vore fråga, alltmer försvagades. Genom dessa anordningar åstadkommes en av staten dirigerad prisbildning för jordbrukets alster å den svenska marknaden. Därmed övertog staten i viss utsträckning ansvaret för att produktionen finge en ändamålsenlig inriktning. I den mån anordningarna bleve

varaktiga, torde det därför icke kunna undvikas, att starka band så småningom måste läggas på såväl producenternas som konsumenternas handelsfrihet. Den enskilde jordbrukarens intresse av att ordna sin verksamhet på det med hänsyn till den tekniska och ekonomiska utvecklingen mest ändamålsenliga sättet komme ock att försvagas.

Även om de prisreglerande anordningarna utformades med utgångspunkt från en viss prisnivå för jordbrukets produkter såsom eftersträfvansvärd, borde priserna å de olika produkterna likväl icke som regel strängt fastslås därvid, vilket skulle förutsätta att jämkningar i anordningarna borde vidtagas så snart läget inom eller utom Sverige förändrades. Enligt nämndens mening vore det önskvärt, att dessa anordningar icke ändrades på grund av mindre prisändringar, utan att prisbildningen följaktligen lämnades fri inom en på förhand angiven ram. På så sätt komme en behövlig vägledning att meddelas åt såväl produktionen som konsumtionen. Av skäl som chefen för jordbruksdepartementet närmare utvecklat i proposition nr 239 till 1936 års riksdag borde dock priserna icke tillåtas variera alltför mycket. Såsom lämplig undre gräns syntes i allmänhet kunna anses 85 procent av den prisnivå, som av statsmakterna komme att angivas som eftersträfvansvärd för ifrågavarande varuslag. Först om priset å viss jordbruksprodukt tenderade att nedgå därunder borde således förefintliga regleringsanordningar skärpas eller eljest särskilda åtgärder från statens sida vidtagas till förhindrande av fortsatt prisfall. Skulle åter till följd av förändringar i marknadsförhållanden priset å viss produkt tendera att med mer än 15 procent stiga över den som eftersträfvansvärd angivna nivån, borde erforderliga jämkningar i regleringsanordningarna vidtagas.

För vinnande av önskvärd enkelhet vid regleringsåtgärdernas handhavande borde dessa såvitt möjligt begränsas till anordningar för reglering av införseln och utförseln av jordbruksalster. För åtgärdernas genomförande erforderliga bestämmelser borde givetvis utformas under beaktande av de synnerligen osäkra förhållanden, som rådde utomlands. Önskvärt vore dock att, i den mån så låte sig göra, regleringsanordningarna erhöles en viss stabilitet. De författningar, som skulle av riksdagen antagas och vilkas giltighetstid utlöpte under innevarande år, syntes sålunda lämpligen kunna bestämmas att gälla tillsvidare under tre år eller till och med den 30 juni 1940. Detta utgjorde givetvis icke hinder för att desamma kunde av riksdagen under mellantiden ändras eller sättas ur kraft. Vidare syntes det lämpligt för vinnande av den önskvärda fastheten hos regleringsanordningarna, att som hittills riksdagen varje år underställdes de grundläggande riktlinjerna för regleringens handhavande under kommande regleringsår. Därvid torde gränserna för Kungl. Maj:ts befogenhet att vidtaga åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område böra uppdragas, i den mån så icke skett genom de av riksdagen antagna författningarna. Med hänsyn till rådande osäkerhet rörande den kommande utvecklingen borde dock Kungl. Maj:t äga ett allmänt bemyndigande att frångå de uppdragna riktlinjerna i den mån så påfordrades för ernående av det med regleringarna avsedda syftet.

I de avgivna yttranden å över jordbruksnämndens utlåtande har behovet av fortsatta åtgärder i prisreglerande syfte på förevarande område i allmänhet vitsordats. Vissa handelskammare ha dock ifrågasatt, huruvida tiden icke nu vore inne att avveckla det nuvarande regleringssystemet. Sålunda har *handelskammaren i Göteborg* anfört att även om det kunde medgivas, att ett plötsligt upphävande av nu gällande bestämmelser icke vore tillrädligt, det nuvarande ekonomiska läget dock syntes icke blott möjliggöra

påbörjandet av en kraftig avveckling av systemet utan också gjorde en sådan avveckling högeligen önskvärd. *Handelskamrarna i Norrköping och Karlstad* ha, under framhållande att den prisnivå för jordbruksprodukter som jordbruksstödet åsyftat numera i huvudsak uppnåtts, förordat en begränsning av de fortsatta stödåtgärdernas giltighetstid till ett år. Efter denna tid borde frågan ånyo upptagas till förnyat övervägande med hänsyn särskilt till det inflytande jordbrukets arbetsstidsreglering, de stigande arbetslönerna och den höjda prisnivån å för jordbrukets drift nödiga förnödenheter utövade å jordbrukets räntabilitet. *Handelskammaren i Stockholm* har hemställt, att hela systemet av krisåtgärder nu måtte underkastas granskning i syfte att undersöka möjligheterna till en återgång till mera normala förhållanden. I varje fall borde regleringsanordningarna, såvitt möjligt, begränsas till anordningar för reglering av införseln och utförseln av jordbruksprodukter. *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* har anfört, att föreningen hade svårt att föreställa sig att en utveckling efter de nuvarande riktlinjerna överensstämde med jordbrukets verkliga intressen. Snarare torde gällande regleringssystem vara ägnat att starkt bidra till eller förbereda nya komplikationer, kriser eller störningar inom olika delar av jordbruksnäringen. Vid sådant förhållande torde det framför allt ur jordbrukets synpunkt få anses påkallat att skyndsamt begränsa och förenkla regleringsanordningarna i syfte att låta de naturliga produktionsbetingelserna bestämma näringens inriktning och omfång, därvid de statliga stödåtgärderna närmast borde taga sikte på uppgiften att bereda den inhemska marknaden erforderligt skydd mot utländsk konkurrens. En förlängning av regleringarna under ej mindre än tre år funne föreningen betänkelig. Jämväl *svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening* har ifrågasatt lämpligheten av att statsmakterna nu bunde sig vid det nuvarande systemet under så lång tid som jordbruksnämnden föreslagit. Föreningen delade jordbruksnämndens åsikt, att trots den gynnsamma prisutveckling som skett beträffande vissa av jordbrukets produkter fortsatta statliga stödåtgärder alltså vore av behovet påkallade. I motsats till nämnden hölle föreningen emellertid före att i förevarande läge en begränsning av regleringsåtgärderna i vissa avseenden vore både möjlig och lämplig att genomföra. Med hänsyn härtill borde hela frågan bli va föremål för ny allsidig utredning.

Statskontoret har i huvudsak givit sin anslutning till jordbruksnämndens allmänna synpunkter samt därvid särskilt framhållit vådan av att vidtaga åtgärder i skärpande riktning. Varje sådan åtgärd komme enligt statskontorets mening att medföra, att den tillfälliga karaktären av de prisreglerande åtgärderna alltmer försvagades, vilket icke vore lyckligt. Statskontoret kunde icke frigöra sig från en viss tvekan, huruvida det kunde anses lämpligt att utsträcka giltighetstiden av regleringsanordningarna så långt i tiden som av jordbruksnämnden föreslagits. Det förefölle som om man därigenom — åtminstone i viss mån — skulle betaga anordningarna deras tillfälliga karaktär och undanskymma önskemålet, att även på förevarande område den fria prisbildningen, så snart sig göra lät, återinfördes. Enligt statskontoret syn-

tes giltighetstiden, utan att den önskvärda fastheten i anordningarna äventyrades, kunna bestämmas från ett år till ett annat. Liknande synpunkter ha framförts av *handelskammaren i Luleå*.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande utförligt behandlat frågan, vilket prisläge som bör uppställas såsom mål för jordbrukshjälpen. Styrelsen har anfört, att någon verklig undersökning av jordbrukets läge under tiden 1925—1929 eller av skäligheten i det relativa förhållandet mellan prislägena för olika jordbruksprodukter under denna period icke skett. Med hänsyn härtill ställde sig styrelsen tveksam ifråga om lämpligheten av att sträva efter en direkt anpassning till det allmänna prisläge, som var rådande under berörda år. Enligt styrelsens mening kunde det ej heller hävdas, att relationen mellan de under perioden rådande prislägena för olika jordbruksprodukter var beroende av allmängiltiga prisreglerande faktorer. För att finna en av extraordinära förhållanden oberoende jämförelseperiod för bedömande av produktprisens relativa inbördes läge borde man gå tillbaka till tiden före kriget och då lämpligen till femårsperioden 1909—1913. En jämförelse av priserna under sistnämnda period och under tiden 1925—1929 uppvisade betydande avvikelser i relationen mellan prislägena för skilda produkter. Att under sådana förhållanden bedöma de skilda produkternas pris i förhållande till prisläget enbart under åren 1925—1929 funne styrelsen ägnat att framkalla en icke önskvärd produktionsökning av vissa i prishänseende särskilt gynnsamt ställda produkter. En ingående och förutsättningslös utredning beträffande jordbrukets nuvarande ekonomiska läge vore därför synnerligen önskvärd. Sedan jordbruksorganisationerna numera vunnit större omfattning och styrka torde behovet ur jordbrukets synpunkt av mera genomgripande statliga åtgärder med syfte att upprätthålla vissa fasta prislägen för övrigt ha minskats. Beträffande jordbruksnämndens förslag till fortsatta stödåtgärder har styrelsen vidare anfört bland annat följande.

Jordbruksnämnden hade framhållit, att regleringsåtgärderna för vinnande av önskvärd enkelhet såvitt möjligt borde begränsas till anordningar för reglering av införseln och utförseln utav jordbruksalster. I samband härmed hade nämnden framhållit önskvärdheten av en viss stabilitet ifråga om dessa import- och exportreglerande åtgärder och i sådant syfte hemställt, att nu gällande importregleringar med vissa ändringar måtte förlängas att gälla under ytterligare tre år, eller till och med den 30 juni 1940. Nämnden förutsatte dock härvid, att Kungl. Maj:t skulle äga befogenhet att, i den mån så erfordrades, frångå de av riksdagen uppdragna riktlinjerna. Till denna principiella inställning ansåge sig lantbruksstyrelsen kunna ansluta sig. Det hade emellertid varit önskvärt, att nämndens detaljförslag till regleringsåtgärder i högre grad än som skett anpassats efter nämnda principer.

Enligt styrelsens förmenande borde exportstödjande anordningar uteslutande inriktas på att stödja exporten, men däremot icke på att medverka till täckande av skillnaden mellan det pris, som exportörerna uppnått vid export och det som man kunde lyckas upprätthålla inom landet. Tillämpades de exportreglerande åtgärderna på sistnämnda sätt, komme staten på samma sätt som vid mera direkt ingripande i den inhemska prissättningen — såsom exempelvis skett i fråga om mejeriprodukter, speciellt smör och mjölk, samt i viss mån ifråga om brödsäd — att direkt och absolut påverka den inrikes

prisbildningen. De av jordbruksnämnden själv framhållna olägenheterna av åtgärder i denna riktning komme då att göra sig gällande. Staten skulle härigenom i icke ringa utsträckning övertaga ansvaret för produktionens ändamålsenliga inriktning. I den mån ifrågavarande anordningar finge en mera varaktig karaktär, kunde det icke undvikas, att mer än skäligen besvärande band lades på såväl producenters som konsumenters handlingsfrihet och att jordbrukarnas intresse att ordna sin produktion med hänsyn till den tekniska och ekonomiska utvecklingen försvagades. Det allmännas åtgärder borde för att anförda olägenheter såvitt möjligt skulle undvikas helst få form av ett bidrag för exportens underlättande, vilket icke bundes vid ett fast prisläge. Om åtgärder på härutinnan ordnades på sålunda föreslaget sätt, finge exportören själv njuta gagnet av genom eget arbete och egen förmåga eventuellt uppnådda gynnsamma exportpriser. Härigenom komme hans intresse för export säkerligen att ökas. Sedan exporten av jordbruksprodukter numera i så betydande omfattning övertagits av jordbrukets egna producentorganisationer, syntes för övrigt större möjligheter föreligga för ett tillämpande av antydda princip.

I detta sammanhang ville styrelsen framhålla de olikheter, som för olika produktionsgrupper tydligen förefunnes i fråga om de statliga prisreglerande åtgärderna. De båda tidigast vidtagna regleringarna, eller de som avsåge brödsädsmarknaden samt mjölk- och mejeriproduktmarknaden, vore sålunda exempel på anordningar, som syftade till upprätthållande av vissa fasta prislägen. Särskilt utpräglat vore detta förhållande ifråga om mjölk- och mejeriproduktmarknaden. Efter andra principer, mera liknande dem för vilka lantbruksstyrelsen gjort sig till tolk, vore regleringsåtgärderna för ägg och kött samt i viss mån jämväl fläsk uppbyggda. Det torde knappast med skäl kunna påstås, att åtgärderna ifråga om de senare produkterna ur jordbrukets synpunkt visat sig mindre gynnsamma. Rörande sistnämnda åtgärders handhavande hade olika meningar bland såväl producenter som konsumenter i mindre utsträckning gjort sig gällande än ifråga om mejeriprodukter och brödsäd. Tydligt vore vidare, att regleringsåtgärderna beträffande ägg, kött och fläsk vore av enklare art och att deras handhavande krävde mindre omfattande och till följd därav även mindre kostsamma administrativa anordningar, varigenom en återgång till mera normala förhållanden torde underlättas. Det kunde från såväl producenters och konsumenters sida som även ur statens synpunkt väl icke vara annat än önskvärt, att såväl de tunga bojar, som jordbrukets kristidsregleringar lagt på producenter och konsumenter, som det ansvar för produktionens inriktning, som nu åvilade staten, efterhand lättades och förenklades. Ur samtliga dessa synpunkter syntes det därför vara önskvärt, att åtgärder, som bidroge till att binda regleringsåtgärderna och förvandla dem från krisåtgärder i en svår tid, vartill de ursprungligen vore avsedda, till åtgärder av mera bestående art, undvekes.

Såvitt styrelsen kunde finna avsåge en tillämpning av de utav styrelsen nu såväl som tidigare framförda principerna ingalunda ett försämrande av det allmänna prisläget på jordbruksområdet utan ett bättre och friare anpassande därav. Enligt styrelsens uppfattning torde ett tillämpande av dessa principer kunna bereda minst lika stora möjligheter till skälig prisreglering som de principer, vilka hittills varit gällande.

Kommerskollegium har anført följande.

Det syntes kommerskollegium tveksamt, huruvida det kunde anses vara en riktig metod att såsom mål för de prisreglerande åtgärderna uppställa återgång till den genomsnittliga prisnivån för jordbrukets produkter under en viss förfluten tidsperiod. Jordbruksnämnden hade själv berört åtskilliga

omständigheter, som vid sidan av produktpriserna övade inflytande på avkastningen av jordbruksnäringen, och nämnden hade funnit önskvärt, att en undersökning komme till stånd av frågan, huruvida och i vad mån det kunde befinnas skäligen att fastställa en annan prisnivå som eftersträfvansvärd än den som innebure en återgång till före jordbrukskrisen rådande förhållanden. Kollegium ville för sin del giva sin anslutning till tanken på en sådan mer allmän omprövning av syftemålet med regleringsåtgärderna. De av nämnden — i avvaktan på resultatet av en dylik undersökning — angivna riktlinjerna för handhavandet av de prisreglerande åtgärderna lämnade utrymme för en avsevärd prisstegring i förhållande till nu gällande prisnivå. Såvitt kommerskollegium kunnat finna, hade nämnden icke i sitt utlåtande berört frågan, huruvida och i vilken utsträckning en prisstegring å jordbruksprodukter av sådan omfattning, som rymdes inom de av nämnden angivna gränserna för prisregleringen, komme att påverka levnadskostnaderna. Kollegium — som ingalunda förbisåge, att de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område avsåge partipriserna och att i levnadskostnaderna till betydande del inginge faktorer, som vore helt eller delvis oberoende av en stegring av dessa priser — hade för egen del icke tillgång till tillräckligt material för att kunna verkställa en uppskattning av den verkan på levnadskostnaderna, som en höjning av jordbrukets partiprisnivå inom de angivna gränserna kunde komma att medföra. Det syntes emellertid vara anledning att i detta sammanhang erinra om att ett aktgivande på konsumtionsprisinivån inginge såsom ett led i det penningpolitiska program, som av statsmakterna uppställes. Kollegium funne det angeläget, att jordbrukspolitiken och de penningpolitiska direktiven på ett sådant sätt ställdes i samband med varandra, att det klargjordes, vilka konsekvenser statsmakternas åtgöranden beträffande jordbrukets prisleveranden kunde antagas få i penningpolitiskt hänseende. — Med hänsyn till ovissheten om den allmänna prisutvecklingen funne kollegium det naturligtast, att giltighetstiden för de fortsatta regleringsanordningarna begränsades till ett år.

Kooperativa förbundets styrelse har förklarat sig dela jordbruksnämndens uppfattning, att jordbrukshjälpen fortfarande måste betraktas såsom ett krisstöd. Styrelsen uttalar sin anslutning till nämndens mening, att de större regleringsanordningarna icke böra ändras på grund av mindre prisändringar utan att prisbildningen bör lämnas fri inom en på förhand given ram. De av nämnden såsom önskvärda angivna övre och undre gränserna för respektive avveckling eller skärpning av regleringsåtgärderna — 15 procent över respektive under den medelprisinivå, som fastställes av statsmakterna — finner styrelsen lämpligt avvägda. I fråga om den för de fortsatta regleringsåtgärderna grundläggande medelprisinivå för jordbruksprodukter har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Kooperativa förbundets styrelse påpekade i sitt föregående år till Kungl. Maj:t avgivna yttrande över jordbruksnämndens parallella utredning, huru redan vid en genomsnittlig prisnivå av omkring 75 % av 1925—1929 års priser, vilken var rådande under lantbrukets räkenskapsår 1934—1935, en god förräntning inom lantbruket synbarligen varit möjlig mot bakgrunden av då rådande allmänna varuprisnivå och ränteläge samt med hänsyn till de kvantitativt goda skörderesultaten, att döma av professor Nannesons räntabilitetsundersökning under nämnda räkenskapsår. Sedan dess hade en stegring av medelprisinivån för jordbruksprodukter med 15 enheter registrerats, och man torde kunna antaga, att — även med hänsyn till att de kvan-

titativa skörderesultatet på några områden under 1936 voro lägre än under de närmast föregående åren och till verkningarna av den sedan dess inträdda allmänna prisstegringen — i varje fall icke någon större förändring av räntabiliteten inträtt. Om statsmakternas åtgärder inriktades på den vid årsskiftet 1936—1937 rådande prisnivån för jordbrukets produkter och denna prisnivå uppställdes som målet för den allmänna regleringen, skulle detta säkert vara välbetänkt, då en ytterligare separat prishöjning för jordbrukets produkter måhända skulle kunna väcka opinionen mot jordbruksregleringen i dess helhet och lägga hinder i vägen för den sakliga och lugna behandling, som under de senaste åren utmärkt hithörande frågor. Skulle statsmakterna som mål för regleringspolitiken fastställa en grundprisnivå för jordbrukets produkter, som svarade mot 1925—1929 års genomsnittspriser, kunde detta komma att innebära en prisförhöjning med 27 % från nuvarande prisnivå räknat.

Vad beträffade den industriella högkonjunkturen torde det böra erinras därom att denna på arbetsmarknaden mest gjort sig gällande som en förbättring av genomsnittssysselsättningen inom de flesta industrier men däremot i allmänhet icke som någon större höjning av de inom dessa utgående reallönerna. För vissa grupper av vårt lands arbetare beredde, som bekant, tvärs igenom konjunkturväxlingarna pågående strukturella förändringar fortfarande stora och ihållande svårigheter. Bland dessa grupper befunno sig åtskilliga arbetarkategorier, som sedan lång tid tillbaka haft anmärkningsvärt låga inkomster. Helt säkert skulle varje ytterligare separat förhöjning av medelprisnivån för jordbruksprodukter betyda en nedpressning av konsumtionen, och denna skulle i mycket hög grad motverka jordbrukets strävanden att bibehålla och utvidga sin avsättning inom landet.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har i huvudsak anslutit sig till jordbruksnämndens allmänna synpunkter rörande inriktningen av stödåtgärderna. Enligt sällskapets mening borde dock den av nämnden angivna övre gränsen för priserna å jordbruksprodukter endast gälla i den mån priserna äro beroende på de genom statsmakterna vidtagna stödåtgärderna. Om priserna utan inverkan därav, exempelvis på grund av stark prisstegring å den utländska marknaden, tendera att för någon produkt stiga över den övre gränsen, anser sällskapet att detta icke bör förhindras. Sällskapet har vidare framhållit, att den av nämnden förordade prisnivån å jordbrukets produkter endast torde gälla under förutsättning, att prisnivån å förnödenheter och behovsartiklar i allmänhet icke undergår någon större ytterligare stegring. Skulle en sådan inträffa, borde hinder ej få ställas för en av förhållandena betingad höjning av jordbrukets produktpriser utöver den av nämnden angivna nivå. Sällskapet funne det med hänsyn härtill välbetänkt, att regleringsanordningarna icke bundes för snävt genom uppdragna riktlinjer utan att Kungl. Maj:t ägde vidtaga de jämkningar, som kunde föranledas av ändrade förhållanden. Sällskapet förutsatte vidare, att erforderlig hänsyn komme att tagas till de betydande kostnadsstegringar, som uppkommit genom lönehöjningen och arbetstidsbegränsningen inom jordbruket.

Svenska lantmännens riksförbund har understrukit önskvärdheten av att frågan om den allmänna prisnivån för jordbrukets produkter göres till föremål för en allsidig undersökning, innan den på ett eller annat sätt fixeras. Förhållandena för jordbruksnäringen ha enligt förbundets förmenande ut-

vecklat sig därhän, att stödåtgärderna icke längre kunna betraktas som en tillfällig hjälp i ett krisläge utan måste ses i ett betydligt vidare sammanhang. I anslutning härtill har förbundet framhållit, att det ingalunda kan anses fastslaget, att de av statsmakterna hittills tillämpade och av jordbruksnämnden ånyo förordade prisrelationerna äro de lämpligaste. Enligt förbundets uppfattning arbetade jordbruket åren 1925—1929 icke under särskilt gynnsamma betingelser och förbundet förmenar, att man icke får tillmäta verkningarna av växtförädlingen och rationaliseringen av jordbruksdriften under den tidrymd, varom nu är fråga, en alltför stor betydelse. Riksförbundet ansluter sig i övrigt till den uppfattningen, att prisbildningen bör lämnas i görligaste mån fri inom ej alltför snävt tilltagna gränser. Det spelrum beträffande prisen — 30 procent av ett visst genomsnittspris — som förordats av jordbruksnämnden, torde dock böra diskuteras. Även om en dylik marginal möjligen kunde vara lämplig i avseende på vissa inom landet producerade jordbruksalster, varav som regel överskott finnes och vilka skola avsättas på mer eller mindre reglerade exportmarknader, anser förbundet dock att i fråga om fodervaror, varav i stället ett betydande importbehov i allmänhet föreligger, ifrågavarande marginal synes väl kraftigt tilltagen, helst som foderprisnivån skall ligga till grund för prisbildningen inom landet å brödspannmål. Förbundet har därför beträffande fodervarorna framhållit det önskemålet, att priserna om möjligt icke må tillåtas variera inom en vidare marginal än 20 procent av ett visst genomsnittspris.

Svenska mejeriernas riksförening har anført, att ett studium av socialstyrelsens indexberäkningar med all tydlighet visade, att index för varor, som jordbrukarna ha att sälja, samt varor, som de måste köpa, ha en ur jordbrukets synpunkt allttjämt ogynnsam relation. Det torde få anses ostridigt, att det vore för hela samhället ekonomiskt fördelaktigt, om jordbrukspriserna kunde bringas till en bättre balans i förhållande till prisbildningen i övrigt. Riksföreningen ville särskilt framhålla, att utbytet av mjölken nu vore väsentligt lägre än under tidsperioden 1925—1929. En av mjölkcentralen i Stockholm verkställd, utlåtandet bifogad utredning utvisade, bland annat, att jordbrukarna i medeltal för nämnda period erhållit per liter mjölk 14.2286 öre, medan motsvarande medeltal för åren 1935—1936 utgjorde 12.3270 öre.

Mjölkgregeringen. *Jordbruksnämnden* har i sitt utlåtande framhållit, att den av nämnden lämnade redogörelsen för marknadsläget för mjölk och mejeriprodukter gäve vid handen, att avsättningsförhållandena för nämnda varor utomlands allttjämt vore sådana att behov av särskilda åtgärder för stödjande av mjölkpriset i Sverige föreläge. Anledning att vidtaga ändring i huvudgrunderna för de anordningar, som i sådant syfte vidtagits under senaste året, syntes icke vara för handen. Emellertid vore vissa jämkningar av desamma påkallade med hänsyn till inträffade förändringar i marknadsläget för hithörande produkter. *Jordbruksnämnden* har härutinnan anført följande.

Mjölkproduktionen hade hittills å den inhemska marknaden beretts erforderligt skydd mot utländsk konkurrens genom att införseln till landet av mjölk och mejeriprodukter reglerats. Av förut anförda uppgifter framginge emellertid, att importen av särskilt ost stigit avsevärt under senaste året. Det kunde därför ifrågasättas om icke en skärpning av ifrågavarande importreglering borde ske. Enligt gällande bestämmelser ägde jordbruksnämnden icke rätt att vägra införsel av hithörande varor om vederbörande importör förbunde sig erlagga en avgift svarande mot vad som skulle utgå i pristilllägg, därest varan utförts ur riket. Någon möjlighet att hindra import, som föranleddes av dumping eller motsvarande åtgärder från ett främmande lands sida, funnes för närvarande icke. Nuvarande anordning vore vidare förenad med den olägenheten, att vederbörande importör ej vid införseln visste, med vilken avgift han hade att räkna. Det torde därför vara önskvärt, att bestämmelserna i nu berörda hänseende ändrades därhän, att jordbruksnämnden medgäves befogenhet vägra införsel samt vidare att Kungl. Maj:t fastställde de införselavgifter, som skulle utgå vid import av här ifrågavarande produkter. I anslutning härtil syntes lämpligt, att gällande förordning med bestämmelser om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter, vilken upphörde att gälla den 30 juni 1937, efter nämnda dag ersattes med ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden till och med den 30 juni 1940 vidtaga åtgärder i enlighet med nyss angivna riktlinjer för reglering av införseln av mjölk och mejeriprodukter.

För uppehållande av exporten av smör och andra mejeriprodukter i nödig omfattning hade hittills alltsedan 1933 i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter utgått pristilllägg med skillnaden mellan i Sverige gällande riksnötering för runmärkt smör samt vid exporten erhållet genomsnittspris. Utbetalande av pristilläggen hade ombesörjts av svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Någon anledning att ifrågasätta ändring i de grundläggande föreskrifterna härom syntes icke föreligga för närvarande.

För att stärka smörets konkurrenskraft å den svenska marknaden borde vidare accis uttagas å margarin. Gällande förordning i ämnet torde böra erhålla förlängd giltighet. Likaså borde Kungl. Maj:t lämnas fortsatt bemyndigande att om så befunnes nödigt för stödjande av smörpriset vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln av margarin, konstister och fettemulsioner samt råvaror för margarinindustrin och ämnena, varav dessa framställdes. Detta bemyndigande borde liksom hittills innefatta rätt för Kungl. Maj:t att föreskriva att införsel av berörda varor finge ske endast efter tillstånd av särskild myndighet ävensom att vid införseln eller vid lämnande av dylikt tillstånd särskild avgift skulle upptagas. Vid fastställande av margarinaccisens belopp syntes det samma böra så avvägas, att försäljningen av margarin hindrades att till följd av pristödet å smöret svälla ut.

I enlighet med vad nämnden tidigare anfört vore det önskvärt, att de pristödjande åtgärder, varom i detta sammanhang vore fråga, såvitt möjligt begränsades till att omfatta anordningar för reglering av införsel och utförsel. Ur denna synpunkt vore det självfallet önskvärt, att smörexporten kunde uppehållas i den utsträckning att smörpriset i Sverige komme att ligga på sådan nivå att några andra regleringsanordningar än de nu berörda för stödjande av mjölkpriset ej erfordrades. Detta skulle emellertid innebära, att smörpriset bragtes upp till inemot 3 kronor för kilogram. En sådan kraftig höjning av smörpriset kunde av flera skäl icke förordas. Det torde därför alltjämt vara nödvändigt att för beredande av erforderligt stöd åt mjölkproduktionen prisutjämningsbidrag utginge å produktmjölken.

För bestridande av kostnaderna för mjölkregleringen bor-

de på sätt i det följande närmare utvecklades användas vad som kunde komma att inflyta genom uttagande av skatt å oljekakor och annat därmed jämställt foder i den mån härigenom inflytande medel ej erfordrades för vissa andra med jordbruksregleringarna sammanhängande ändamål. Likaledes torde mjölkavgift allttjämt i enlighet med vad härom stadgades i förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift böra utgå. Ifrågavarande förordning, som upphörde att gälla den 30 juni 1937, borde sålunda erhålla förlängd giltighet. I den mån de medel, som inflöte genom uttagande av mjölkavgift, ej åtginge för utlämnande av pristilllägg å exporterade mejeriprodukter och ej heller erfordrades för annat med mjölkregleringen sammanhängande ändamål borde de få användas för utbetalande av prisutjämningsbidrag. För samma ändamål borde ock användas de medel, som inflöte genom upptagande av accis å margarin och vilka oavkortade torde tillföras mjölkregleringen.

Vid utlämnande av prisutjämningsbidrag syntes böra gälla de grunder, som för närvarande tillämpades. Prisutjämningsförfarandet borde sålunda handhas av riksföreningen. Det belopp, som skulle användas för ifrågavarande ändamål, borde i princip fördelas å olika distrikt efter den myckenhet mjölk, varå mjölkavgift inom distriktet utginge, samt därefter inom varje distrikt utslås å den avgiftspliktiga produktmjölken. Genom detta förfaringssätt bereddtes mjölkproduktionen i de delar av landet, varest betingelserna för sådan produktion vore mindre gynnsamma, ett behöfligt stöd.

Prisutjämningsbidrag borde i enlighet med vad som för närvarande gällde utgå för mjölk eller till mjölk omräknad grädde, varå mjölkavgift utginge och som använts för beredande av smör, ost eller annan mejeriprodukt. Även för annan mjölk och grädde, som använts för beredande vid mejeri av smör, ost eller annan mejeriprodukt, borde prisutjämningsbidrag utgå under förutsättning, därest mjölkavgift upptoges inom landet, att den, som önskade komma i åtnjutande av dylikt bidrag, förklarade sig villig erlagga mjölkavgift samt iakttaga för utgörande av sådan avgift meddelade föreskrifter. För mjölk och grädde, varå mjölkavgift icke utginge och som använts för beredande hos mjölkproducent av smör för avsalu, borde jämväl i fortsättningen pristilllägg utgå.

Genom att produktmjölkpriset på sätt förut ifrågasatts hölles uppe bereddtes konsumtionsmjölkpriset erforderligt stöd. Detta låge för närvarande å flertalet konsumtionsorter i Sverige å samma nivå som i medeltal under åren 1925—1929. Om man i likhet med nämnden utginge ifrån nämnda års prisnivå syntes alltså någon allmän höjning av sagda pris å dylika platser icke vara påkallad. På vissa platser avveke emellertid priset något från sagda medelprisnivå. En jämkning av detsamma å sådana orter syntes med samma utgångspunkt icke ägnad att ingiva betänkligheter. Nämnden ansåge i detta sammanhang angeläget framhålla, att, om man avsåge att förbättra utbytet av mjölkproduktionen för jordbrukarna, den mest verk samma åtgärden härför vore att höja smörpriset. Först om denna utväg icke visade sig framkomlig, borde frågan om allmän höjning av konsumtionsmjölkpriset tagas under övervägande.

Beträffande det av jordbruksnämnden framlagda förslaget angående ändrade grunder för importregleringen i fråga om mjölk och mejeriprodukter, ha avvikande mening uttalats av två av nämndens ledamöter, nämligen riksbanksfullmäktigen *J. E. Björnsson* och avdelningschefen i kooperativa förbundet *G. A. Holmberg*, vilka med instämmande

av suppleanterna i nämnden hemmansägaren *J. N. Jonsson* och ordföranden i svenska livsmedelsarbetareförbundet *H. Molander* anfört följande.

Av mejeriprodukter vore det smör och ost, som kvantitativt dominerade marknaden. Förändrades priset på smör vid fri marknad åstadkomme detta snart nog en motsvarande förändring i ostpriset och tvärtom. Det funnes tillräckligt många mejerier i vårt land, som kunde tillverka både ost och smör. Lönade det sig bättre att tillverka ost än smör, omlade dessa mejerier snabbt nog sin drift mot den mera lönande osttillverkningen, varigenom en relativ prisutjämning inom kort inträdde. Om man, såsom nämnden i sin allmänna principförklaring angåve, ville lämna prisbildningen inom landet i största möjliga grad fri för att icke framkalla en oekonomisk, i längden skadlig inriktning av produktionen, borde man uppenbarligen sorgfälligt undvika att störa det naturliga sambandet mellan priserna på sådana varor som smör och ost. Hittills hade man reglerat ostimporten endast genom en automatiskt verkande avgift, lika stor som det pristilllägg, vilket skulle ha utgått därest varan exporterats, med andra ord: importören betalade i importavgift vad det kostade att exportera motsvarande kvantum svensk vara. På grund härav påverkades icke tillgången inom landet genom denna import. Bestämmande för avgiftens storlek hade varit storleken av pristillägget för exporterat smör. Denna automatiskt verkande reglering av ostimporten hade enligt reservanternas uppfattning givit ett fullt tillfredsställande resultat. Visserligen hade under vissa perioder osttillverkningen varit något mindre lönande än smörtillverkningen, men under andra perioder hade förhållandet varit det rakt motsatta. Prisfallet på ost under senaste tid berodde framför allt därpå, att ostpriset under en ganska lång period legat så högt i jämförelse med smörpriset, att mejerierna lockats att i förhållandevis stor utsträckning omlägga sin drift från smör- till ostfabrikation. Visserligen hade under de senaste månaderna ostimporten varit åtskilligt högre än ett år tidigare. Men i jämförelse med hela vår inhemska produktion vore dock ostimporten kvantitativt synnerligen obetydlig. Man överdrev därför enligt reservanternas mening importens betydelse för prisbildningen. Nu föreslog nämnden en omläggning av importregleringen beträffande ost i två avseenden. Dels skulle nämnden ha befogenhet att vägra eller tillåta införsel alltefter som den funne för gott. Dels skulle Kungl. Maj:t äga fastställa införselavgiftens storlek oberoende av pristillägget för exporterat smör. En sådan omläggning av regleringen vore icke nödvändig. All erfarenhet visade dessutom, att en godtycklig licensgivning genom en nämnd vore ägnad att vålla missnöje och undergräva förtroendet till nämndens opartiskhet i förhållande till olika importörer. En reglering av importen genom licensgivning borde därför icke tillgripas annat än i rent nödfall. Vidare vore ett lösnings förslag av sambandet mellan pristillägget för smör och för ost såsom nämnden syntes önska principiellt oriktigt, då det nämligen visat sig, att ostprisen på världsmarknaden mycket väl följde växlingarna i smörpriset därstädes. Nuvarande system medförde därför, att importavgiften å ost automatiskt steg, när ostprisen utomlands föll, varigenom det avsedda skyddet bleve störst när det bäst behövdes och omvänt. Då därjämte en skärpning av importregleringen måhända kunde störa handelsförbindelserna med våra grannländer utan att gagna Sveriges jordbrukare hade reservanterna icke kunnat förorda bifall till nämndens förslag.

Vidare har herr *Björnsson* i anledning av jordbruksnämndens förslag att prisutjämningsbidrag skulle utgå även till mejerier utanför avgiftsbelagt område anfört följande.

Nämnden föresloge, att mejeri beläget inom avgiftsfritt område skulle få pristilllägg för produktmjölk mot erläggande av mjölkavgift. Godkändes detta förslag, kunde man befara, att det stora pristillägget komme att locka fram anläggning av mejerier, vilka saknade naturliga ekonomiska förutsättningar. Enligt reservantens uppfattning måste en åtgärd sådan som den nämnden här föreslagit kompletteras med pristilllägg av tillräcklig storlek för smör och ost från hemtillverkning, om man ville undvika att locka jordbrukarna till uppförande av i längden förlustbringande mejerier.

I sitt till jordbruksnämnden avgivna yttrande har *svenska mejeriernas riksförening* anfört, att med hänsyn till den redan inträffade och alltjämt pågående höjningen av priserna å förnödenheter den förbättring i lantarbetarnas löner, som genomförts vid senaste avtalsförhandlingar, den i lag bestämda förkortningen av lantarbetstiden ävensom de anspråk på förbättrade anställningsvillkor, som framställts från mejeripersonalens sida, prisnivån å mjölk och mejeriprodukter behövde anpassas uppåt. Beträffande den närmare utformningen av direktiven har riksföreningen anfört i huvudsak följande.

Vid genomförande av fortsatta stödåtgärder borde beaktas, att den möjlighet till höjning av priset på produktmjölk intill den av föregående års riksdag angivna maximigränsen, vilken torde ha åsyftats för tider av lågproduktion, icke kunnat utnyttjas med hjälp av de medel som stått till riksföreningens förfogande, trots att riksföreningen för regleringen så gott som helt utnyttjat förut fonderade medel. Riksföreningen ville med hänsyn härtill framhålla vikten av att nödiga medel ställdes till förfogande för mjölkregleringen. Detta syntes riksföreningen förutsätta en tillräckligt hög mjölkavgift, uttagen inom samma maximigräns, som nu gällde, samt en margarinaccis, som — icke minst med hänsyn till dess betydelse för smörets avsättning inom landet — borde utgå med minst nuvarande belopp, 30 öre för kilogram. Slutligen borde beaktas, att tillförseln av konsumtionsmjölk till vissa större konsumtionsorter såsom Stockholm och Göteborg under senare års höst- och vintermånader i hög grad försvårats på grund av den minskning i produktionen, som vid denna tid inträffat. Det vore att märka, att på grund av denna produktionsminskning, som sammanföll med en säsongartad konsumtionsökning, tillförselrayonen måste väsentligt utvidgas, varvid kostnaderna för tillförseln av konsumtionsmjölk från längre bort belägna platser bleve betydligt högre. Detta faktiska förhållande syntes riksföreningen nödvändiggöra, att större frihet bereddes för rörlighet i konsumtionsmjölkens pris än som enligt nu gällande direktiv vore fallet.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har anfört, att det enligt sällskapets uppfattning vore påkallat att på vissa platser och under vissa årstider höja konsumtionsmjölkpriset utöver den medelnivå, som var rådande 1925—1929, därest konsumtionsmjölkleverantörerna skulle erhålla en ersättning, som någorlunda motsvarade vad de uppnådde under nämnda år. Till utveckling härav har sällskapet anfört bland annat.

De krav som nu ställdes på mjölkens hygieniska beskaffenhet vore väsentligt större än tidigare. Likaså hade distributionen i många fall pålagts ökade kostnader, som mejerioorganisationerna ej kunnat påverka. Produktion och distribution belastades därför med högre särskilda kostnader, medan

konsumenterna kunde sägas erhålla en produkt av högre kvalitet och värde än tidigare varit fallet. Med hänsyn till säsongvariationer i produktion och konsumtion samt därav följande säsongmässig utvidgning respektive minskning av tillförselområden för konsumtionsmjölk till större orter kunde en viss rörlighet av konsumtionsmjölkpriset kring en medelnivå också vara erforderlig. Det borde bemärkas, att konsumenterna, därest de skulle få betala något mera för konsumtionsmjölken än tidigare, å andra sidan erhöles smör till ett billigare pris.

Lantbruksstyrelsen har, under hänvisning till sitt yttrande beträffande de allmänna direktiven, ifrågasatt, huruvida icke de statliga stödåtgärderna borde begränsas till att omfatta anordningar för reglering av införseln och utförseln av mjölk och mejeriprodukter. Styrelsen har härutinnan anfört i huvudsak följande.

Därest smörpriset bragtes upp till inemot 3 kronor för kilogram borde enligt jordbruksnämndens uttalande andra regleringsåtgärder än import- och exportreglering knappast vara erforderliga. Nämnden ansåge emellertid, att en så kraftig höjning av smörpriset av flera skäl icke kunde förordas. I sistnämnda uttalande kunde lantbruksstyrelsen icke instämma. Skulle smör intaga sitt naturliga prisläge, syntes detta böra vara just inemot 3 kronor för kilogram. Medeltalet av svensk smörnotering under tiden 1925—1929 utgjorde 291 öre. Den av styrelsen för samma tid förda smörprisstatistiken utvisade ett medelpris av 302 öre, vari inginge jämväl de pristillägg utöver noteringen, som betalades till mejerierna. De skäl, som föranlett jordbruksnämndens ställningstagande, torde framför allt ha varit en förmodan att en prisetshöjning å smör skulle minska den inhemska förbrukningen. Då emellertid den under senare år stegrade smörkonsumtionen antagligen i första hand vore att tillskriva en ökad konsumtion inom jordbrukarnas eget led, syntes det ingalunda säkert, att ett förhöjt smörpris skulle komma att utöva så starkt inflytande på den inhemska konsumtionen.

De myndigheter och organisationer, som i övrigt yttrat sig över jordbruksnämndens förslag i förevarande del, ha huvudsakligen uppehållit sig vid av nämnden förordade ändrade grunder för importregleringen av mjölk och mejeriprodukter. Lantbruksstyrelsen och Sveriges allmänna lantbrukssällskap ha för sin del tillstyrkt nämndens förslag härutinnan. Lantbruksstyrelsen finner förslaget ägnat att göra importregleringen mera likformig med motsvarande regleringar för kött och ägg samt att giva densamma en sådan form, att regleringen verkligen kan utnyttjas för därmed avsett syfte. Lantbrukssällskapet framhåller, att med hänsyn till ostimporten ändringar i nuvarande importreglering visat sig önskvärda, så att importens storlek bättre kan anpassas efter det inhemska behovet, sålunda ökas, när de inhemska lagertillgångarna äro små, men i stället begränsas, när lagren ökas och svårigheter uppstå för avsättning av den inhemska produktionen. De av jordbruksnämnden föreslagna anordningarna vore otvivelaktigt med hänsyn härtill mera ändamålsenliga än de nuvarande. Övriga myndigheter och organisationer ha intagit en mer eller mindre avvisande hållning till nämndens ifrågavarande förslag. Sålunda har *statskontoret* ifrågasatt lämpligheten av att omlägga importregleringen. *Kom-*

merskollegium samt handelskamrarna i Visby, Malmö, Göteborg och Örebro ha i huvudsak anslutit sig till den mot förslaget avgivna reservationen. Såsom skäl för sin ståndpunkt har kommerskollegium anfört, att importen av ost under senare tid, vilken huvudsakligen ägt rum från Danmark, Finland, Holland och Schweiz, i förhållande till produktionen inom landet icke förefölle att vara av sådan storlek, att den motiverade den föreslagna skärpningen. Enligt av nämnden anförda siffror uppgick tillverkningen under tiden januari—november 1935 till 29,257 ton och under motsvarande tid 1936 till 34,970 ton. Under samma tid uppgick införseln av annan ost än dessertost till sammanlagt 625 respektive 1,198 ton. *Handelskammaren i Karlstad* har förklarat sig instämma i reservanternas uttalande, att en godtycklig licensgivning av en nämnd vore ägnad att vålla missnöje och undergräva förtroendet till nämndens opartiskhet i förhållande till olika importörer. Importreglering genom licensgivning borde ej tillgripas annat än i rent nödfall. *Handelskammaren i Borås* har ansett det tvivelaktigt, huruvida en skärpning av importregleringen å ost kunde anses nödvändig, då en stor del mejerier tillverkade både ost och smör. På grund av svårigheterna att bedöma möjligheterna för en omläggning i tillverkningen ville handelskammaren dock icke avstyrka den ifrågasatta skärpningen. *Kooperativa förbundets styrelse* har bestämt avstyrkt nämndens förslag. Till närmare utveckling av sin ståndpunkt har styrelsen anfört följande.

Genom de nuvarande anordningarna hade importen av ost ej kunnat påverka den totala tillgången av mejeriprodukter inom landet. Då priset för importosten genom det fastställda pristillägget automatiskt kommit att fixeras på en sådan nivå, att det ej kunnat trycka ned priset på inhemsk ost, hade avsett skydd erhållits. Samtidigt hade den fördelen vunnits, att exportmöjligheterna för ost till Sverige från olika länder hållits öppna och man därigenom kunnat fullfölja den friare handelspolitiska linje, som tagit sig ytterligare uttryck i strävandena att befästa och utvidga Oslokonventionen. Det torde böra erinras om att de länder, för vilka ett eventuellt svenskt ostimportförbud skulle vara aktuellt, tillhörde dem, på vilkas medverkan man särskilt räknade inom Oslokonventionens ram. Den svenska ostproduktionens dominerande ställning för konsumtionen inom landet hade emellertid lämnats oantastad av den hittills rådande ordningen för importen, och, ehuru ostimporten föregående år företedde viss stegring, var den totala importmängden icke större än att den torde ha motsvarat icke fullt 14 dagars produktion vid de svenska mejerierna. Den minskade avsättning, som uppkommit därigenom, hade emellertid kompensrats genom motsvarande ökning i avsättningen av andra mejeriprodukter utomlands. Den senaste tidens prisfall på ost vore i väsentlig omfattning en följd av ostproduktionens ökning under inflytande därav att ostpriset tidigare låg jämförelsevis högt i relation till smörpriset. En omläggning av importregleringen i den riktning att förhoppningar skulle väckas om mera lönande konjunkturer för ostavsättningen skulle sannolikt kunna föranleda en övergång från smör- till osttillverkning av ännu flera härför inrättade mejerier och till följd härav skulle med all sannolikhet fluktuationerna inom prisbildningen på ost icke utjämnas utan motsatsen.

Slaktdjursregleringen. Enligt *jordbruksnämndens* utlåtande den 29 januari 1937 ha ej heller på slaktdjursmarknadens område förhållandena undergått sådana förändringar, att några mera genomgripande omläggningar av nuvarande anordningar för stödjande av priserna å kött och fläsk kunna anses påkallade. Nämnden har anfört följande.

Införseln av kött och fläsk borde alltså vara underkastad reglering i huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gällde. För införsel av ifrågavarande produkter skulle sålunda erfordras tillstånd av jordbruksnämnden. Vidare borde införselavgift kunna uttagas efter närmare bestämmande av Kungl. Maj:t. För närvarande ägde nämnden befoget att intill visst högsta belopp bestämma avgiften, men det syntes lämpligt att i fortsättningen denna befoget förbehölles Kungl. Maj:t. Gällande kungörelse i ämnet, vilken utlöpte den 30 juni 1937, borde sålunda förlängas, varvid dock sådan ändring i densamma borde vidtagas, att det hädanefter ankomme på Kungl. Maj:t att, om licensavgift uttoges, bestämma dess belopp. Härför erforderligt bemyndigande torde böra utverkas av riksdagen. Sådant bemyndigande borde även innefatta rätt för Kungl. Maj:t att under införselregleringen indraga jämväl kött av fjäderfä. Regleringen syntes böra handhavas så att import medgäves endast i den mån handelspolitiska förhållanden därtill föranledde eller om densamma vore behövlig för en reglering av priserna å kött och fläsk i enlighet med av nämnden angivna allmänna synpunkter. I förra fallet borde sådana anordningar om möjligt vidtagas att importen icke verkade onödigt pressande på marknadsläget i Sverige. Detta kunde ske antingen genom att sammanföra införseln på ett begränsat antal importörer eller ock genom att belägga densamma med avgift. Båda utvägarna hade under det gångna året tillämpats med gynnsamt resultat.

Förefintliga möjligheter till export av slaktdjur samt kött och fläsk borde vidare utnyttjas i den mån detta överensstämde med regleringens syfte samt detsamma kunde ske utan orimliga kostnader. Sålunda borde tillses, att de kontingenter, som kunde komma att lämnas Sverige av Storbritannien beträffande bacon samt av Tyskland ifråga om levande svin och nötkreatur, bleve fyllda. Med hänsyn till de osäkra förhållanden, som rådde utomlands, torde Kungl. Maj:t i fortsättningen böra äga riksdagens bemyndigande att, i mån av behov, vidtaga åtgärder för reglering av utförseln av slaktdjur samt kött och fläsk.

För undvikande av alltför starka prisväxlingar å den inhemska marknaden hade vidare under det gångna året med användande av medel från jordbrukets prisregleringsfond infrusits såväl fläsk som kött i icke ringa mängder. Det syntes angeläget att denna möjlighet alltså bibehöllses. För den händelse prisläget under längre tid mera avsevärt understeg den prisnivå, som enligt vad nämnden förut framhållit borde betraktas såsom undre gräns för priset, kunde det emellertid vara nödvändigt, att även andra åtgärder i prisstödjande syfte vidtoges. Därvid syntes, bland annat, kunna ifrågakomma export till s. k. sekundära marknader, såvida dylik export kunde ske utan orimliga kostnader.

Regleringsåtgärderna på slaktdjursmarknadens område borde liksom hittills handhavas av jordbruksnämnden. Vid deras genomförande vore det önskvärt att jordbrukarnas organisationer på området medverkade. För bestridande av kostnaderna för slaktdjursregleringens genomförande borde i första hand användas de medel, som inflöte genom upptagande av avgift vid export och import av kött och fläsk. I den mån dessa medel ej försloge måste slaktdjursavgift upptagas. Förordningen den 7 juni 1935 (nr

279) angående slaktdjursavgift, vilken utlöpste den 30 juni 1937, torde böra erhålla förlängd giltighet.

I de avgivna yttrandena har jordbruksnämndens nyssberörda förslag ej föranlett någon erinran.

I fråga om det närmare handhavandet av importregleringen av kött och fläsk ha vissa önskemål och förslag framförts i skrivelser till Kungl. Maj:t av Eugen Bussler och svenska slakteriaktiebolaget, Stockholm, samt Sveriges grossistförbund. I remissyttrande den 10 mars 1937 över nämnda skrivelser har *jordbruksnämnden* anfört bland annat följande.

Med hänsyn till gjorda erfarenheter samt i anslutning till den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t intagit beträffande ordnandet av importen av nötkött vid sidan av importregleringen, ansåge sig nämnden beträffande importregleringens handhavande i fortsättningen böra ifrågasätta att tillstånd till sådan införsel över Stockholm av under importregleringen hörande varor, som betingades av en tillfällig knapphet på hithörande varor å den svenska marknaden eller som uteslutande föranleddes av handelspolitiska skäl, lämnades företrädesvis Sveriges slakteriförbund. En av förbundets uppgifter vore att reglera tillförseln av kött och fläsk å Stockholmsmarknaden och därigenom i sin mån bidra till att riksdagens direktiv rörande slaktdjursmarknadens ordnande kunde följas. Det syntes därför rimligt och lämpligt, att slakteriförbundet erhöles möjlighet att genom att avpassa storleken av importkvantiteten inom av nämnden genom licensgivningen fastställda gränser reglera tillförseln å sagda marknad. Ett sammanförande av ifrågavarande införsel skulle även underlätta utnyttjandet av densamma för att främja exporten av svenska varor till det land, varifrån införseln skedde. Som villkor för dylikt införseltillstånd borde gälla, att slakteriförbundet till jordbrukets prisregleringsfond inlevererade eventuellt uppkommen vinst å ifrågavarande införsel. Enligt vad nämnden inhämtat torde slakteriförbundet ej hava något att invända mot en sådan anordning. En ytterligare förutsättning för anordningen borde vara, att förbundet efter skäliga grunder tillhandahölle envar, som därom gjorde framställning, kött och fläsk till mot marknadsläget i Sverige svarande priser. För det fall, att en mera regelbunden import av hithörande varor funnes påkallad av andra än handelspolitiska skäl, syntes däremot vid meddelandet av införseltillstånd förutvarande importörer av motsvarande varor böra i första hand komma i åtanke. Som oeftergivligt villkor borde dock därvid gälla att importörerna icke obehörigen utnyttjade sin förmånsställning.

I avgivet yttrande över jordbruksnämndens sistberörda förslag har *kommerskollegium* anfört, att kollegium icke ansåge sig böra framställa erinran mot de riktlinjer, som av nämnden förordats för det fortsatta handhavandet av importregleringen beträffande kött och fläsk. Kollegium förutsatte därvid att — såsom också syntes vara av nämnden avsett — den föreslagna koncentrationen av importen till en importör begränsades till att gälla nötkött och färskt fläsk, beträffande vilka varuslag på grund av gällande handelsavtal licensavgift vid införseln icke kunde upptagas, medan i fråga om övriga under importregleringen fallande varor, såsom konserver, saltat hästkött och fårkött, licensgivningen även i fortsättningen skedde utan dylik inskränkning.

Äggregleringen. Även i fråga om äggregleringen har det synts *jordbruksnämnden*, att nu tillämpade anordningar i fortsättningen kunna bibehållas oförändrade. Nämnden har anfört:

Införseln av ägg samt äggula och flytande äggvita borde liksom hittills regleras genom att särskilt tillstånd för densamma erfordrades samt införselavgift, i mån av behov, uttoges. Avgiftens storlek borde bestämmas av Kungl. Maj:t. Riksdagen borde sålunda bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder i överensstämmelse med dessa riktlinjer för reglering för tiden till och med den 30 juni 1940 av införseln av ägg samt äggula och flytande äggvita. Vidare borde exporten av ägg stödjas genom utlämnande av pristillägg. Dessas storlek borde liksom för närvarande bestämmas för en vecka i sänder av det organ, som handhade hithörande regleringsåtgärder. Ett högsta belopp, vilket ej utan Kungl. Maj:ts medgivande finge överskridas, borde dock alltså bestämmas. Om så erfordrades, borde Kungl. Maj:t även i övrigt meddela närmare föreskrifter angående grunderna för pristilläggens bestämmande. För genomförande av dessa åtgärder erforderligt bemyndigande borde utverkas av riksdagen. Regleringsåtgärderna på äggmarknadens område borde jämväl i fortsättningen handhavas av Sveriges äggintressenters förening u. p. a. Kostnaderna för regleringsåtgärderna borde bestridas i första hand av medel, som inflöte genom upptagande av införselavgift å havre och majs med flera fodermedel, samt i andra hand av medel, som inflöte genom upptagande av skatt å oljekakor m. m.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har anfört, att det nu tillämpade förfaringsättet vid meddelande av tillstånd till äggimport syntes stundom verka onödigt störande på handeln med svenska ägg. En förbättring kunde enligt sällskapets uppfattning ernås, därest införseln fördelades på några större importörer, däribland även producenternas försäljningsorganisation, och i förhållande till dessa firmors vanliga omsättning med svenska ägg.

Fodermedelsregleringen. Utgående från att fortsatta åtgärder för stödjande av den svenska fodermedelsmarknaden liksom hittills borde i huvudsak begränsas till en reglering av användningen av utländskt foder eller av utländska råvaror tillverkat foder har jordbruksnämnden anfört följande.

Åtgärder borde alltså vidtagas för åstadkommande av en begränsning av fodermedelsimporten, varigenom förhindrades alltför stark ansvällning av en på utländskt foder grundad animalieproduktion samtidigt med att avsättningen av svenskt foder underlättades. Införsel av vara av hithörande slag borde dock kunna medgivas, därest utförsel av vara av samma slag till motsvarande myckenhet skett. Införsel utan samband med export borde däremot för vinnande av angivna syfte regleras genom i första hand med hänsyn till marknadsläget inom och utom Sverige lämpligt avvägda skatter eller avgifter. Vidare borde för införsel av andra fodermedel än oljekakor krävas särskilt tillstånd av jordbruksnämnden.

I detta sammanhang ansåge sig nämnden även böra anmäla, att inom nämnden övervägts huruvida icke gällande bestämmelser om användning av svensk havre vid tillverkning av gryn lämpligen borde slopas. Med hänsyn till de stora växlingar i utbuden av svensk gryn havre, som kunde framträda, uppkomme nämligen avsevärda svårigheter

att bestämma tillverkningsprocenten på ett riktigt sätt. Då emellertid dessa svårigheter kunde undgås, därest tillverkningsprocenten bestämdes jämförelsevis låg och användningen av utländsk havre kunde regleras genom införselavgiftens höjd, hade nämnden icke ansett sig böra framställa något förslag i ämnet.

I anslutning till de allmänna synpunkter på regleringsanordningarnas utformande, som nämnden anfört, ansåge nämnden att de grunder, efter vilka tillstånd till införsel lämnades, som regel icke borde ändras utan att särskilda skäl därtill föreläge. Motsvarande principer borde gälla även vid avvägningen av de belopp, varmed införselavgifterna eller skatterna skulle utgå. Därvid syntes man dock böra göra en skillnad mellan majs, som huvudsakligen användes för svinuppfödning, samt andra hithörande fodermedel, vilka till övervägande del användes för mjölkproduktion. I fråga om de senare ansåge nämnden i överensstämmelse med vad chefen för jordbruksdepartementet uttalat i proposition nr 239 till 1936 års riksdag det icke önskvärt att riksdagen i förväg fastställde någon prisnivå, som borde eftersträvas för ifrågavarande fodermedel. Mjölkproduktionens omfattning vore nämligen beroende av ett flertal olika omständigheter. En och samma foderprisnivå kunde därför medföra helt olika verkningar i mjölkproduktionen. Mindre jämkningar i införselavgifterna eller skatterna å ifrågavarande fodermedel torde ej heller nämnvärt påverka foderprisnivån för inhemskt foder. Med hänsyn härtill syntes det lämpligt att, sedan avgifternas och skatternas belopp blivit föremål för omprövning vid början av varje regleringsår, desamma ändrades endast på grund av inträffade kraftiga förskjutningar i marknadsläget inom och utom Sverige.

Vad anginge majs vore förhållandena något annorlunda. Denna vara användes av många innehavare av mindre jordbruk som det huvudsakliga svinfodret. Växlingar i majspriset komme därför att direkt påverka svinproduktionens lönsamhet och därmed tillgången på fläsk. För att priset å fläsk i Sverige icke skulle variera alltför mycket vore det därför önskvärt, att prisnivån för majs icke företedde så stora svängningar, som borde medgivas för vissa andra fodermedel. Då vidare majs direkt konkurrerade med åtskilliga inhemska fodermedel, borde för beredande av erforderligt skydd åt produktionen därav majspriset ej tillåtas sjunka alltför mycket. Sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottet vid 1936 års riksdag hade i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 uttalat, att partipriset fritt banvagn å noteringsort borde i allmänhet hållas vid 16 öre för kilogram enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps noteringar. I överensstämmelse med den av nämnden angivna utgångspunkten beträffande prisnivån för jordbrukets saluprodukter i allmänhet hade nämnden ej funnit tillräcklig anledning föreligga att ifrågasätta ändring av nämnda pris. Vilket prisläge, som slutligen borde av statsmakterna fastställas, vore givetvis beroende av det prisläge, som statsmakterna kunde finna lämpligt bestämma för jordbruksprodukter i allmänhet, varvid särskilt fläskpriset borde beaktas. Mindre svängningar omkring det majspris, som av statsmakterna kunde komma att angivas såsom önskvärt, borde i anslutning till det nyss sagda icke föranleda ändring i införselavgiftens belopp.

Även om tillförseln av utländska fodermedel på den svenska marknaden reglerades på sätt nämnden föreslagit kunde det givetvis inträffa, att prisnivån för inhemskt foder nedginge under vad som finge anses önskvärt. Som en lämplig undre gräns hade sammansatta bevilnings- och jordbruksutskottet i sitt förutnämnda utlåtande angivit ett partipris för foderenhet, fritt noteringsort, av omkring 15 öre. Av samma skäl, som anförts beträffande majspriset, saknade nämnden anledning att här utgå från annan undre gräns

för partipriset å svenskt foder. Om detta pris skulle nämnvärt understiga denna nivå eller den nivå, som av statsmakterna eljest bestämdes som den lägsta önskvärda, ansåge nämnden det kunna ifrågasättas, att den svenska fodermarknaden stöddes genom att fodersäd medelst export eller på annat sätt undandrogen densamma. Nämnden ville i detta sammanhang erinra om att nämnden i sitt den 10 januari 1936 dagtecknade utlåtande angående prisreglerande åtgärder för regleringsperioden 1936—1937 förordade exportens stödjande genom exportpremier. Nämnden anförde därvid följande.

»En åtgärd i nyssnämnda syfte skulle vara att genom export av svensk fodersäd minska utbudet därav inom landet. Samtidigt komme som regel även förbrukningen av inhemskt foder och därmed även produktionen av animalier att hållas tillbaka. I den mån foderexporten vore av rent tillfällig natur och samtidigt möjligheterna att vinna avsättning för animalieprodukterna vore beskurna, vore ej så mycket att invända mot en sådan åtgärd. I längden syntes dock ur principiell synpunkt icke kunna försvaras, att prisläget för foder på så sätt frigjordes från sitt naturliga beroende av avsättningsmöjligheterna för övriga jordbruksprodukter. Det syntes därför jordbruksnämnden, som om stor försiktighet borde iakttagas beträffande vidtagandet av sådana åtgärder, varom nu vore fråga, och att de sålunda skulle tillgripas endast för den händelse på grund av tillfälliga rubbningar priset å inhemskt foder hotade att sjunka alltför kraftigt. För att en sådan situation skulle kunna bemästras, vore det önskvärt, att Kungl. Maj:t erhöile befogenhet medgiva, att särskilt bidrag finge utgå vid export av svenskt foder. Om dylikt medgivande lämnades, borde för dess begagnande gälla, att bidrag icke finge utgå för större kvantiteter i foderenheter räknat än som under skördeåret införts från utlandet i form av majs och annan fodersäd. Stödet åt foderexporten bleve på så sätt endast en anordning för att neutralisera verkningarna av en för stor införsel av utländska fodermedel. Bidragen syntes böra utgå ur jordbrukets prisregleringsfond i första hand av de medel, som inflöte genom upptagande av införselavgift för havre, majs med flera fodermedel.»

Den av nämnden sålunda intagna ståndpunkten ansåge sig nämnden alltjämt böra vidhålla.

I fråga om jordbruksnämndens förslag angående befogenhet för Kungl. Maj:t att medelst exportpremier stödja exporten av svenskt foder ha herrar *Björnsson* och *Holmberg* med instämmande av herrar *Jonsson* och *Molander* reservationsvis åberopat av dem avgivet särskilt yttrande över nämndens förslag föregående år beträffande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Detta yttrande finnes refererat i propositionen nr 239 till 1936 års riksdag sid. 54.

I sin till jordbruksnämndens förevarande utlåtande fogade reservation ha reservanterna anført, att vad som inträffat sedan föregående år icke givit reservanterna anledning till ändrat ståndpunktstagande. Reservanterna måste alltjämt avstyrka exportpremier i den ena eller andra formen för inhemsk fodersäd och ville särskilt understryka hurusom åtgärder av detta slag måste vara ägnade att försvåra läget för de otaliga småbrukare, som icke själva kunde producera tillräckligt med foder för sin animalieproduktion. Det vore enligt reservanternas mening obilligt att driva en dylik politik för att gagna brukarna av större egendomar. Det vore så mycket mera obilligt, som småbru-

karna icke kunde tillnärmelsevis i samma utsträckning som de större jordbrukarna förbilliga sin drift genom teknisk rationalisering. Om det trots den föreslagna regleringen av importfodervarorna skulle inträffa, att priset å den inhemska fodersäden ginge under den åsyftade undre gränsen, måste detta innebära, att skörden blivit onormalt stor, varigenom de jordbrukare, som odlade fodersäd till avsalu, finge kompensation för det lägre å-priset genom den större försäljningskvantiteten. Det bleve då importen av majs och övrigt foder, som finge vidkännas en naturlig minskning.

Jordbruksnämndens förslag till åtgärder för åstadkommande av en begränsning av fodermedelsimporten har i yttrandena endast berörts av *svenska lantmännens riksförbund*, föreningen Sveriges spannmålsintressenter, handelskamrarna i Malmö och Göteborg samt svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening. Riksförbundet har, under erinran att förbundet i fråga om de allmänna direktiven uttalat det önskemålet, att foderpriserna om möjligt icke måtte tillåtas variera inom en vidare marginal än 20 procent av ett visst genomsnittspris, anført bland annat följande.

Riksförbundet funne det fullt riktigt, att införsel av vissa fodervaror kunde ske utan erläggande av införselavgift, därest utförsel av vara av samma slag ägt rum. Riksförbundet hade dock för sitt vidkommande gärna sett, att detta utbytesförfarande ej begränsats till vara av samma slag utan på ett eller annat sätt givits en mera vidsträckt giltighet. Om ingen dylik utvidgning ansåges böra ifrågakomma, funne förbundet det dock naturligt, att avgiftsfri införsel borde tillåtas av vicker, pelusker och andra foderärter, om utförsel företagits av någondera av dessa varor. Det utbyte mellan Sverige och utlandet av här ifrågavarande produkter, som sedan lång tid tillbaka ägt rum, gällde nämligen icke fodervaror i egentlig bemärkelse utan i stället utsädesvaror, varför något principiellt hinder för nämnda varuutbyte ej syntes föreligga.

Föreningen Sveriges spannmålsintressenter har anført, att den av jordbruksnämnden förordade begränsningen av fodermedelsimporten borde åstadkommas medelst fixa importavgifter och skatter av måttlig höjd, vilka borde av riksdagen eller Kungl. Maj:t fastställas att gälla för längre perioder, i regel minst ett konsumtionsår. Genom en sådan förändring av importavgifternas och skatternas karaktär torde fodermedelsmarknaden väsentligen befrias från det osäkerhetstillstånd, som svårigen undginge att hämma en ur foderförsörjningens synpunkt befogad import. Härvid syntes ändringar i avgifternas och skatternas storlek under löpande konsumtionsår endast böra medgivas av Kungl. Maj:t vid fall av kraftiga förskjutningar i prisnivån inom eller utom landet. *Handelskammaren i Malmö* samt *svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening* ha understrukit, att importavgifterna å fodermedel i görligaste mån borde hållas stabila. Detta gällde framför allt beträffande foderkakor, för vilka bestämmandet av avgiftsbeloppet torde kunna ske för ett konsumtionsår i sänder och ändras endast på grund av kraftigare förskjutningar i marknadsläget. För majs, kli och havre torde det däremot ej kunna undvikas, att förändringar i avgifternas belopp tid efter

annan vidtoges. Jämväl *handelskammaren* i Göteborg har uttalat sig för största möjliga stabilitet hos avgifterna.

Beträffande frågan om användning av svensk havre vid tillverkning av gryn må anmärkas, att *svenska lantmännens riksförbund* funnit det anmärkningsvärt, att jordbruksnämnden utan något direkt sakligt stöd uttalat tveksamhet i fråga om bibehållande av förmalningstvånget. Enligt riksförbundets mening skulle de svårigheter, som i vissa fall förefunnits för havregrynskvarnarna att uppbringa för gryntillverkning lämplig havre i tillräckliga mängder i sista hand ha berott därpå, att vissa kvarnföretag underlåtit att i god tid verkställa inköp å den inhemska marknaden av grynhavre och i stället förlitat sig på att statsmakterna vid behov skulle lätta på förmalningsbestämmelserna. *Handelskammaren i Örebro* har ansett sig böra framhålla, att en sänkning av inmalningsprocenten för grynhavre syntes komma att omöjliggöra en för havreodlingens skull önskvärd differentiering av priserna efter kvaliteten. Å andra sidan ha *handelskammaren i Malmö* samt *svenska foderämnens- och spannmålsimportörernas förening* förordat upphävande av gällande bestämmelser i ämnet såsom varande utan praktisk betydelse.

Vad jordbruksnämnden anfört rörande prisnivån å fodermedel har föranlett *Sveriges allmänna lantbrukssällskap* till det uttalandet, att, ehuru en viss höjning av foderprisnivån torde erfordras för att icke större förskjutningar i produktionen skulle uppstå ävensom med hänsyn till foderprisets betydelse för reglering av prisnivån för brödsäd, varsamhet dock borde iakttagas, så att icke en välbehövlig och för ett ekonomiskt utnyttjande av de inhemska fodertillgångarna nödvändig komplettering genom inköp av utländska kraftfodermedel för starkt hämmades. *Svenska lantmännens riksförbund* har i sitt yttrande ifrågasatt, huruvida det kunde anses välbetänkt att bibehålla den särställning som majs för närvarande intoge. Härigenom komme ett onödigt irritationsmoment att kvarstå utan att därmed något av vikt vunnes. Majspriset vore endast inom en ringa del av landet av större betydelse för den inhemska prisnivån å fodersäd.

I fråga om jordbruksnämndens förslag att medelst exportpremier stödja den svenska fodermarknaden ha i yttrandena skilda meningar yppats. *Lantbruksstyrelsen* och *Sveriges allmänna lantbrukssällskap* ha ej gjort något särskilt uttalande i frågan.

Kommerskollegium har, under erinran att det Kungl. Maj:t i förevarande hänseende av 1936 års riksdag givna bemyndigandet ej tagits i anspråk, förklarat sig ej vilja motsätta sig en förlängning av nämnda bemyndigande. Kollegiet utginge emellertid från att ett förnyat bemyndigande komme att utnyttjas med tillbörlig försiktighet.

Svenska lantmännens riksförbund har i sitt yttrande särskilt understrukt vikten av att den inhemska foderprisnivån vid behov kunde stödjas genom export av inhemskt foder, detta synnerligast som i annat fall de av nämnden förordade åtgärderna till brödsädsodlingens stödjande syntes komma att

hänga i luften. Redan vetenskapen om att ifrågavarande exportmöjlighet funnes komme att giva spannmålsmarknaden en viss stadga.

Handelskammaren i Borås har ställt sig tveksam inför förslaget. Avstyrkande yttranden ha avgivits av styrelsen för *kooperativa förbundet*, *föreningen Sveriges spannmålsintressenter*, *svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening* samt *handelskamrarna i Visby, Jönköping, Malmö och Göteborg*. Styrelsen för kooperativa förbundet har anfört, att det vore mindre påkallat att räkna med den av jordbruksnämnden föreslagna exportanordningen, då statsmakterna i de redan existerande regleringsanordningarna för fodermedelsimporten hade tillräckligt kraftigt verkande medel att reglera konkurrensen mellan svenska fodermedel och importfodermedel. För sitt avstyrkande har styrelsen i övrigt åberopat enahanda skäl, som förutnämnda reservanter anfört i sin till jordbruksnämndens utlåtande i denna del fogade reservation, med tillägg att exportpremiesystemet måste anses som principiellt stridande mot vad som för närvarande i allt högre grad betraktades som önskvärt för det internationella handelsutbytets återställande. Svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening ävensom sistnämnda fyra handelskamrar ha anslutit sig till de i reservationen anförda synpunkterna.

Brödsädsregleringen. Enligt jordbruksnämndens utlåtande den 29 januari 1937 skulle anledning icke föreligga att för kommande regleringsår vidtaga ändring i de bestämmelser, som äro meddelade rörande användning av svenskt vete och svensk råg vid tillverkning av mjöl eller beträffande reglering av införseln av brödsäd samt därav beredda produkter. Nämnden har följaktligen föreslagit förnyat bemyndigande för Kungl. Maj:t att för tiden till och med den 30 juni 1940 vidtaga åtgärder för reglering av berörda införsel. Beträffande gällande föreskrifter angående utbetalande i vissa fall av pristillägg vid utförsel ur riket av mjöl m. m. har nämnden i skrivelse den 18 december 1936 med bifogande av en inom nämnden upprättad promemoria ifrågasatt vissa ändringar. I promemorian har anförts bland annat följande.

På grund av den höjning av priserna å jordbruksprodukter, som föranletts av de statliga stödåtgärderna, hade åtgärder vidtagits för att bereda kompensation åt förbrukare av dylika varor för industriellt ändamål m. m. Man hade därvid gått något längre i medgivande av kompensation för råvarufördyringen än när det gällde restitution av tull. För tullrestitution förutsattes, att vara av samma slag och till motsvarande myckenhet som den vara, för vilken restitution begärdes, införts till riket. Det hade aldrig ifrågasatts att restitutionvis medgiva kompensation för den fördyring å för framställning av exportartiklar använda inhemska råvaror, som uppkommit till följd av utgående tull. Enligt gällande bestämmelser utginge pristillägg till den som ur riket utförde vissa produkter, som framställdes av vete eller råg, oavsett om råvaran vore av svenskt eller av utländskt ursprung. Vidare utginge sådant tillägg för vissa varor, som försåldes inom landet, nämligen för av svenskt vete eller svensk råg framställt mjöl eller gryn för tillverk-

ning av makaroner eller för industriellt ändamål. Nuvarande grunder för utbetalande av pristillägg kunde i flera avseenden anses vara mindre tillfredsställande. En nackdel vore att de ej anslöte sig till de vedertagna reglerna för tullrestitution och att de tagit fasta på en grupp av produkter medan andra lämnats utanför. Sålunda hade vederlag i regel icke beretts industrien för prisfördyringen å andra av regleringen berörda produkter än sådana som framställts av brödsäd. Pristilläggen behövdes numera icke för att bereda avsättning för det inhemska spannmålsöverskottet. Mot utbetalning av pristillägg talade vidare handelspolitiska betänkligheter. De hittills tillämpade bestämmelserna hade dessutom lett till betydande kontrollsvårigheter. Därtill komme, att i flera fall samma resultat, sett ur industriens synpunkt, kunde nås genom att utländsk råvara tillhandahölles utan erläggande av införselavgift respektive utan inmalnings- eller inblandnings-skyldighet. I vissa fall kunde det dock befinnas lämpligt att bibehålla de hittills tillämpade reglerna. I fråga om mjöl och gryn av vete, som tillverkats inom riket och sedermera exporterats, borde gottgörelse för veteavgiften lämnas i form av restitution eller pristillägg. I princip syntes det riktigast, att restitution medgäves. Emellertid vore det tveksamt, huruvida restitution i egentlig mening kunde medgivas av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande.

Under återopande av vad i promemorian anförts har jordbruksnämnden i sin skrivelse den 18 december 1936 föreslagit, att i fråga om mjöl och gryn av vete, som tillverkats inom riket och sedermera exporterats, ersättning till exportören skulle utanordnas för vid exporttillfället å den utförda varan belöpande veteavgift. I avgivet yttrande över detta förslag har *generaltullstyrelsen* anför, bland annat, att berörda ersättning, trots att den skulle motsvara belöpande veteavgift vid exporttillfället och sålunda kunde utgå efter andra grunder än dem som tillämpats vid veteavgiftens erläggande, likväl enligt styrelsens mening måste anses utgöra en restitutionsförmån. Då särskild tullkontroll icke av tullverket utövades vid utförsel ur riket av vetemjöl och vetegryn i annat fall än då restitution av tull för råvaran ifrågasattes enligt förordningen angående tullrestitution, borde såsom villkor för ifrågavarande ersättning, då tullrestitution icke tillika ifrågakomme, böra gälla, att utförseln av varan skulle hava ägt rum under tullkontroll. För utbetalning av ersättningen i sistnämnda fall borde jämväl föreskrifterna rörande restitution av tull för vetemjöl och vetegryn, som exporterades, i huvudsak iakttagas. Då förordningen om veteavgift utfärdats i överensstämmelse med riksdagens beslut, ville det synas styrelsen, att bestämmelser i nämnda hänseende borde inflyta i denna förordning. I så fall torde det ankomma på statskontoret att bevilja restitution på grund av bevis från vederbörande tullmyndighet, angivande vikten av det i exportvaran ingående vetet, beräknad efter de i 4 § förordningen angående tullrestitution fastställda grunder, samt innehållande förklaring, att exportvaran utförts under tullkontroll. Liknande föreskrifter hade meddelats bland annat i 9 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 261) om särskild skatt å automobilgummiringar. *Statskontoret* har efter remiss förklarat sig icke ha något att erinra mot jordbruksnämndens framställning den 18 december 1936.

Jordbruksnämnden har i sitt utlåtande den 29 januari 1937 vidare an-
fört.

Den svenska brödsädsmarknaden hade tidigare beretts ytterligare stöd genom det s. k. inlösningsförfarandet. Efter beslut vid 1936 års riksdag hade emellertid detta slopats för innevarande regleringsperiod och ersatts av ett stödköpsförfarande. I avtal mellan svenska staten och svenska spannmålsaktiebolaget hade bolaget i syfte att stödja priset å den inhemska brödsädsmarknaden förbundit sig att enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bedriva stödköpsverksamhet. Stödköpen skulle äga rum för att skydda en lägsta prisnivå av 15 kronor 50 öre för deciton vete och 14 kronor 50 öre för deciton råg under hösten med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret. Stödköpen finge dock icke vid varje tillfälle omfatta större myckenhet än 125,000 ton eller, om så befunnos oundgängligt nödvändigt för att förhindra ett starkare prisfall å brödspannmål, 150,000 ton. Av förut anförda uppgifter om brödsädsmarknadens gestaltning under det gångna året framginge, att 1936 års skörd ej varit tillräcklig för behovet. Denna omständighet i förening med de kraftigt stegrade brödsädspriserna utomlands hade medfört, att stödköp hittills icke behövt företagas. I stället hade från förefintliga lager av äldre skörd försålts betydande myckenheter brödsäd för att förhindra, att brödsädspriserna i Sverige stegre över den nivå, som av riksdagen angivits som övre gräns för sagda priser. Med hänsyn till den ståndpunkt, som 1936 års riksdag intagit beträffande stödet åt brödsädsodlingen, och i enlighet med de allmänna synpunkter, som nämnden tidigare angivit beträffande prisnivån för fodermedel, ansåge sig nämnden här böra utgå ifrån att även för brödsädspriserna fastställdes en viss lägsta nivå, och att denna för kommande höst bestämdes till 15 kronor 50 öre för deciton vete och 14 kronor 50 öre för deciton råg med stegring under konsumtionsåret med ett mot lagringskostnaderna svarande belopp. Vid slutet av året borde detta utgöra 1 krona 50 öre för deciton. Såvitt nu kunde bedömas, torde med hänsyn till läget å den internationella spannmålsmarknaden och förhållandena i övrigt utomlands samt under förutsättning, att priserna för inhemskt foder bereddes av nämnden i det föregående förordat stöd, några särskilda åtgärder för stödjande av en sådan lägsta prisnivå för brödsäden inom Sverige icke vara erforderlig under kommande regleringsår. Bibehållande av en anordning med stödköp skulle under sådana omständigheter icke vara behöfligt i vidare mån än som kunde erfordras för att uppbringa förefintligt beredskapslager till önskvärd storlek. Förhållandena utomlands vore dock, såsom vid upprepade tillfällen framhållits, alltjämt synnerligen osäkra. Till förhindrande av att brödsädspriserna nedginge under sagda nivå torde därför Kungl. Maj:t böra erhålla rätt att, om fara för en dylik situation skulle uppkomma, vidtaga i anledning härav betingade åtgärder. I överensstämmelse med nämndens tidigare tillkännagivna uppfattning borde dessa närmast bestå i att exporten av brödsäd, i mån av behov, stöddes.

Redan nu gällande föreskrifter beredde möjlighet att i viss omfattning stödja exporten av brödsäd. Enligt bestämmelserna angående utförselbevis för råg och vete utlämnades nämligen vid utförsel dylika bevis, vilka berättigade antingen till införsel av motsvarande myckenhet brödsäd utan erläggande av därå belöpande tullavgift eller ock på vissa villkor till utbekommande av sagda avgift med avdrag av två procent. Det förefölle önskvärt, att, om denna anordning skulle bibehållas, densamma gjordes mera smidig på så sätt, att storleken av det exportbidrag, som den i praktiken innebure, kunde växla samt vidare icke vid varje tillfälle bleve beroende

av i vilken utsträckning tull å brödsäd influtit. Därest brödsädspriserna på den inhemska marknaden tenderade att nedgå under den åsyftade lägsta prisnivån, borde denna stödanordning Kungl. Maj:t äga befogenhet förordna, att bestämmelserna om utförselbevis ej längre skulle äga giltighet, utan att i stället pristilllägg skulle utgå med belopp, som nämnden bestämde, ävensom meddela härför erforderliga föreskrifter. Om dylik befogenhet lämnades, kunde brödsädspriserna i Sverige förhindras att nedgå under den undre gräns, som komme att fastställas. Detta innebure samtidigt, att, för den händelse prisläget å världsmarknaden för brödsäd skulle motivera ett pris inom Sverige övertigande berörda lägsta nivå, brödsädsodlingen bereddes samma stöd, som den erhållit före jordbrukskrisens inträde. Därest priserna å världsmarknaden skulle stiga ytterligare, skulle emellertid priserna inom landet vid en relativt knapp skörd komma att ökas alltför kraftigt. Det syntes därför önskvärt, att en nivå fastställdes, då anordningen med utförselbevis borde ersättas med andra stödåtgärder. Nämnden ansåge sig med utgångspunkt från 1936 års riksdagsbeslut i fortsättningen böra räkna med, att en dylik avkoppling borde ske, i den mån priset å svenskt vete inom landet under höstmånaderna tenderade att stiga över 20 kronor 50 öre för deciton, eventuellt utgående veteavgift inräknad. För råg borde motsvarande nivå vara 1 krona lägre. Vid avkopplingen av utförselbevisen syntes man böra förfara på så sätt, att Kungl. Maj:t erhöile bemyndigande att förordna om att utförselbevis ej längre skulle utställas utan att i stället pristilllägg skulle utbetalas med belopp, som jordbruksnämnden bestämde. Någon begränsning av de medel, som borde få användas för pristilllägg till förhindrande av att den fastställda lägsta prisnivån underskredes, syntes ej böra föreskrivas. För utbetalande av pristilllägg, då utförselbevisen avkopplades vid den övre gränsen, borde däremot under ett regleringsår ej få användas större belopp, än vad som motsvarade på brödsädsimporten under året belöpande tullavgifter med avdrag av vad som användes under samma år för inlösen av utställda utförselbevis. Allt eftersom priserna å världsmarknaden steg, borde pristilllaggens belopp minskas så att prisläget i Sverige icke steg över nämnda nivå. Därest priserna å världsmarknaden skulle uppnå denna, borde i enlighet härmed pristilllägg icke vidare utgå.

Handhavandet av den nu skisserade stödanordningen komme emellertid med all sannolikhet att medföra betydande svårigheter, när prisläget inom och utom Sverige bleve sådant, att till förekommande av en alltför kraftig prisstegring utförselbevisen borde fränkopplas och pristilläggsförfarande i stället användas. Otvivelaktigt skulle det vara väsentligt enklare, därest man kunde helt slopa utförselbevisen och i stället medgiva anpassning av brödsädsmarknaden i Sverige efter världsmarknaden. Det stöd, som härigenom bereddes brödsädsodlingen, syntes, såvitt nu kunde bedömas, bliva fullt tillräckligt, därest priserna på inhemskt foder reglerades på sätt nämnden i det föregående förordat. För att bereda trygghet mot ett oväntat prisfall å världsmarknaden torde dock jämväl i detta fall vara önskvärt, att Kungl. Maj:t erhöile befogenhet att för skyddande av den fastställda lägsta prisnivån för brödsäd förordna om att pristilllägg skulle utgå. Därest på sätt nämnden nu ifrågasatt anpassning till världsmarknaden uppnåddes, ansåge sig nämnden i detta sammanhang icke böra ifrågasätta åtgärder för att förhindra en på grund av förhållandena på världsmarknaden föranledd stegring av brödsädspriserna i Sverige. Någon övre gräns för brödsädspriserna ville nämnden vid sådant förhållande icke nu förordna.

Såsom framginge av vad redan nämnts, ansåge nämnden den senare anordningen vara att föredraga ur ren regleringssynpunkt. Frågan vilkendera av de nu angivna regleringsanordningarna, som borde väljas, vore emellertid

beroende av, bland annat, faktorer, vilka fölle utanför området för nämndens bedömande. Därför hade nämnden ansett sig icke böra taga någon bestämd ståndpunkt i frågan.

Kostnaderna för de pristilllägg, som eventuellt skulle utgå, då utförselbevisen avkopplades vid den övre gränsen, borde bestridas av medel, som inflöte i form av tullavgifter å brödsäd, i den mån dessa medel ej åtginge för inlösen av utförselbevis. Pristilllägg för uppehållande av den fastställda lägsta prisnivån syntes böra bekostas antingen av veteavgiftsmedel eller ock genom upptagande av införselavgift å brödsäd. Villkendera av dessa utvägar, som borde väljas, torde av olika skäl icke kunna nu bestämmas, utan frågan härom borde upptagas närmare slutet av innevarande konsumtionsår.

Av vad förut anförts framginge, att svenska spannmålsaktiebolagets lager av spannmål av äldre skörd den 1 september 1936 uppgick till cirka 140,000 ton. Enligt gjorda beräkningar skulle brödsädsskörden under år 1936 uppvisa ett rätt betydande underskott. Det kunde därför vara anledning antaga, att, även om återköp i lämplig utsträckning ägde rum, ifrågavarande lager den 1 september 1937 väsentligt reducerats. Det syntes önskvärt, att vad som då funnes kvar tillsvidare bibehölles som beredskapslager under nästkommande konsumtionsår. Därest nästa års skörd skulle uppvisa överskott, syntes detsamma böra användas för att utöka lagret till dess ursprungliga omfattning 100,000 ton. Huruvida åtgärder borde vidtagas för att genom införsel uppbringa lagret till nämnda myckenhet, därest icke dylikt överskott skulle föreligga, vore en fråga, som måste bero på synpunkter, vilka icke ägde sammanhang med brödsädsregleringen. Nämnden ansåge sig därför ej böra i förevarande sammanhang närmare ingå därpå. Förvaltningen av beredskapslagret torde jämväl i fortsättningen böra åvila svenska spannmålsaktiebolaget. Därvid syntes böra tillämpas samma grundsatser, som kommit till användning under innevarande år. Det borde ankomma på bolaget att vid nästa räkenskapsårs slut göra framställning om ersättning för med förvaltningen förenade kostnader.

I de avgivna yttrandena över jordbruksnämndens förslag rörande brödsädsregleringen ha därifrån skiljaktiga meningar framförts huvudsakligen beträffande frågan om och på vad sätt exporten av brödsäd borde stödjas. *Lantbruksstyrelsen* har funnit sig icke kunna biträda förslaget att genom anlitande av utförselbevis reglera exporten. *Kommerskollegium* har ej ansett sig böra framställa någon erinran mot att odlarna även för nästkommande konsumtionsår lämnades prisgaranti i form av stöd av exporten i mån av behov. Av de alternativa förslag till sådant stöd, som av nämnden framlagts, syntes förslaget om anpassning av priset efter världsmarknaden och skyddande av den nedre gränsen genom pristilllägg vid export vara ur regleringssynpunkt att föredraga framför ett kombinerat system med utförselbevis och pristilllägg. Ur handelspolitisk synpunkt torde mera vägande invändningar icke kunna riktas mot det ena alternativet än mot det andra. *Handelskammaren i Stockholm* har ansett en fortsatt reglering av brödsädsmarknaden icke vara påkallad i jordbrukets intresse. *Handelskamrarna i Visby, Jönköping och Malmö* samt *svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening* ha funnit tidpunkten nu vara inne för återgång till fri prisbildning för brödsäd i anslutning till världsmarknadens priser med det skydd, som kunde skapas genom tullar, inmalningstvång och utförselbevis. Stödköps-

förfarandet och veteavgiften borde således avskaffas. Jordbruksnämndens förslag, att utförselbevisen vid vissa prislägen skulle avkopplas och ersättas med rörliga pristillägg borde icke genomföras. Förutom att förslaget vore förenat med påtagliga praktiska svagheter syntes ur handelspolitisk synpunkt invändningar kunna riktas mot detsamma. Sistnämnda förening och handelskammaren i Malmö ha ansett, att utförselbevisen borde bibehållas i sin nuvarande form med till tullavgifterna fixerade exportbidrag. *Handelskammaren i Örebro* har funnit sig icke kunna under nuvarande förhållanden tillråda en fri anpassning till världsmarknadens priser. *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* har tillstyrkt, att de nu föreliggande gynnsamma omständigheterna i avseende å såväl den svenska som den utländska marknadens läge begagnades till återställande av fri prisbildning på grundvalen av det pris- och produktionsstöd, som innefattades i inmalningsförfarandet, importavgifterna och skatterna å fodermedel. Ett fastställande av en lägsta prisnivå, effektiviserad genom direkta exportpremier, innebure i själva verket ett bevarande av det prisgarantisystem, som tidigare medfört icke obetydliga produktionsrubbningsar. Det finge icke förbises, att statliga prissättningar verkade produktionsstimulerande mindre genom de utlovade priserna i och för sig än genom odlarnas benägenhet att uppfatta dem som garantier för avsättningen av obegränsade överskott. Föreningen ansåge, att jordbruksnämnden icke styrkt behovet eller lämpligheten av att slopa utförselbevisen och ersätta dem med pristillägg. *Kooperativa förbundets styrelse* har uttalat sin anslutning till förslaget om anpassning av priset å brödsäd efter världsmarknaden och skyddande av en nedre gräns genom pristillägg. Detta förslag medgäve en bättre anpassning av spannmålspriserna till den allmänna prisnivån i landet, medan en anordning med godtyckligt valda absoluta prisgränser lätt löpte fara att bli helt otidsenlig i betraktande av den ovissa allmänna prisutvecklingen och dessutom erbjöde mycket stora svårigheter att förverkliga. En nyordning av spannmålsregleringen i enlighet med berörda förslag vore ett praktiskt steg av stor räckvidd för uppnående av det utav riksdagen uttalade målet, att prissättningen inom jordbruket i dess helhet borde återfå sitt vägledande inflytande på produktionsinriktningen. *Handelskammaren i Göteborg* har funnit systemet med pristillägg icke vara att förorda.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har i huvudsak anført följande.

I likhet med jordbruksnämnden ansåge lantbrukssällskapet, att möjlighet borde finnas att genom särskilda åtgärder förhindra en sänkning av brödsädsprisen under en viss lägsta nivå. Huruvida detta skedde genom stödköp eller pristillägg vid export vore ur jordbrukets synpunkt utan större betydelse. Det vore tydligt, att såväl nämnda nivå som den övre gräns, till vilken prisen med stödåtgärdernas inverkan finge tillåtas stiga, borde vara högre än nuvarande direktiv angäve. I fråga om utförselbevisen ville sällskapet framhålla, att ett slopande av desamma i själva verket innebure att de inhemska brödsädspriserna inom en ganska vid marginal komme att avkopplas från sambandet med världsmarknaden. Denna marginal komme att markeras av en undre gräns, där det bleve lönande att exportera utan hjälp av utförselbevis (världsmarknadspris minus exportkostnader) samt en övre gräns,

motsvarande importpriset (världsmarknadspris plus tull och importkostnader). Spännvidden mellan dessa gränser torde uppgå till minst 5 kronor pr 100 kg. Ett slopande av utförselbevisen kunde därför medföra stor osäkerhet för den inhemska marknaden samt starka kastningar i prisen, enär relativt små förändringar i skördens storlek kunde få stora prisförändringar till följd. I det fall, att skörden påtagligen vore mindre än årsbehovet, kunde priset sålunda väntas ansluta sig till den övre gränsen. Blev skörden däremot något större än årsbehovet (användningen av utländsk spannmål frånräknad), ja om endast ovisshet rådde, huruvida skörden komme att gå åt, föreläge fara, att priset komme att falla ned mot den lägre gränsen. Om utförselbevisen bibehölles, torde säkerligen de av skördens storlek beroende prisiväxlingarna få mindre omfattning och stå i bättre förhållande till skördens förändringar. Härigenom minskades också riskerna för att vid skördeårets utgång kvarvarande spannmålspartier skulle starkt sjunka i värde till följd av det lägre priset å ny skörd. Vid inlösningsförfarandets tillämpande föllo dessa risker huvudsakligen på regleringsorganet, men sedan nämnda stödförfarande slopats, komme de att falla på den enskilde spannmålsinnehavaren. Enligt sällskapet mening vore det därför nu mera angeläget, att utförselbevissystemet bibehölles, eventuellt modifierat på sätt jordbruksnämnden för dylikt fall angivit.

Svenska lantmännens riksförbund har anfört bland annat.

De av jordbruksnämnden diskuterade utvägarna att stödja brödsädsodlingen vore behäftade med den bristen, att de beträffande prisbildningen å brödsäd icke eller endast i mycket begränsad omfattning medgäve anpassning efter rådande förhållanden med avseende å den inhemska skördens storlek. I likhet med nämnden ansåge riksförbundet, att ett stödjande av en lägsta prisnivå enklast skedde genom utbetalande av pristillägg. Enligt förbundets mening borde pristillägg få utbetalas ej endast vid ett lägsta utan även vid ett högre prisläge, i fall skörden bleve av sådan storlek, att den endast obetydligt överstege, motsvarade eller understeg konsumtionsbehovet. Den risken föreläge nämligen alltid, att vid slutet av konsumtionsåret vissa mängder brödsäd återstode, som på ett eller annat sätt måste omhändertagas för att icke priserna skulle nedgå till en nivå, svarande emot priset på spannmål av ny skörd. Pristilläggen borde utgå för export eller för upplagring av erforderliga mängder brödsäd. De medel, som skulle stå till förfogande för ändamålet, borde icke begränsas till vad som kunde hava influtit eller komme att inflyta i tullmedel genom brödsädsimporten. Riksförbundet, som förutsatte att veteavgift jämväl i fortsättningen komme att upptagas, ansåge för sin del, att jämväl veteavgiftsmedel borde få användas. Genomfördes den av förbundet skisserade anordningen, kunde utförselbevisen slopas. Riksförbundet ansåge vidare, att en övre gräns för brödsädsprisen borde fastställas, så länge icke världsmarknaden för brödsäd kommit upp till en sådan nivå, att prisstödjande åtgärder ej längre vore erforderliga. Denna övre gräns borde dock till viss grad anpassas efter skördens storlek och bestämmas av Kungl. Maj:t vid konsumtionsårets början.

Beträffande frågan om bibehållande av ett beredskapslager för brödsäd har *svenska spannmålsaktiebolaget* i sin skrivelse till jordbruksnämnden anfört, att i den mån priserna å den inhemska marknaden närmade sig eller överstege den av riksdagen som övre gräns angivna nivån, återköp från bolagets sida av de kvantiteter brödsäd, som bolaget kunde hava i prisreglerande syfte försålt från lagret, ej stode i överensstämmelse

med regleringens syftemål. Bibehållandet av detsamma syntes under sådana förhållanden ej påkallat ur spannmålsregleringens synpunkt. *Lantbruksstyrelsen* har såsom sin mening uttalat, att ett reservlager av brödsäd ur jordbrukets synpunkt knappast innebure några fördelar utan snarare tvärtom. Därest ur andra synpunkter ett sådant lager ansåges erforderligt, torde minsta olägenheten vållas, om lagrets handhavande överlämnades till handelns representanter, speciellt producentorganisationerna. I liknande riktning har *svenska foderämnes- och spannmålsimportörernas förening* yttrat sig. *Svenska lantmännens riksförbund* har uttalat sig till förmån för hållande av ett beredskapslager, därvid riksförbundet emellertid förutsatt, att lagret hädanefter icke skulle komma till användning i prisreglerande syfte, såvida icke alldeles särskilda förhållanden inträffade. Då ett dylikt lager, omhänderhaft av svenska spannmålsaktiebolaget, komme att utgöra ett irritationsmoment på brödsädsmarknaden varje gång en förnyelse av detsamma behövde ske, kunde det ifrågasättas, om icke uppgiften borde överflyttas på den ordinarie handelns organ, som numera vore utrustade med lagerlokaler i tillräcklig omfattning.

Jordbrukets prisregleringsfond. *Jordbruksnämnden* har i sitt utlåtande den 29 januari 1937 föreslagit, att såväl jordbrukets prisregleringsfond som fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen skola bestå under nästkommande regleringsperiod och tillföras samma medel som för närvarande. Beträffande användningen av medlen har nämnden anfört följande.

Användningen av till prisregleringsfonden hörande medel borde ske enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. I anslutning till vad nämnden tidigare anfört, syntes därvid, såvida ej särskilda skäl föranledde annat, följande disposition av medlen böra gälla. Margarinaccismedlen, i den mån de influtit efter den 30 juni 1935, tillfördes mjölkregleringen. Slaktdjursavgiften användes för slaktdjursmarknadens stödjande. Medel, vilka inflöte genom uttagande av särskild införsel- eller utförselavgift å animalieprodukter, torde likaledes i första hand böra användas för stödjande av priset å den vara, varå avgiften utginge. Medel, vilka inflöte på grund av införselavgiften å havre och majs med flera fodermedel, borde i första hand användas för bestridande av kostnaderna för åtgärder, som föranletts av den genom avgiftens uttagande förorsakade fördyringen av fodermedlen inom landet. I övrigt borde medlen användas till stödjande, i mån av behov, av äggproduktionen samt för tillgodoseende av med jordbruksregleringarna sammanhängande allmänna behov. För sistnämnda båda ändamål finge jämväl genom oljekaksskatten inflytande medel tagas i anspråk. Återstoden härav skulle tillföras mjölkregleringen. Den tidigare tillämpade regeln vid fördelning av de inflytande medlen med 90 procent till mjölkregleringen och 10 procent till äggproduktionens stödjande borde således icke längre bibehållas.

Någon invändning mot jordbruksnämndens förslag i denna del har icke framställts.

Förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland. *Jordbruksnämnden* har i sitt inledningsvis omförmälda, den 10 februari 1937 avgivna betänkande först (avdelning A, sid. 7—72) lämnat en redogörelse för

av nämnden verkställd utredning rörande jordbrukets läge i Norrland samt den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning. Nämnden har därefter (avdelning B, sid. 73—115) redogjort för de åtgärder till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning nämnden funnit påkallade samt i sådant hänseende anfört bland annat.

Av den verkställda utredningen syntes framgå, att utkomstmöjligheterna för jordbrukarbefolkningen i allmänhet vore sämre i Norrland än i landet i övrigt. Den norrländska landsbefolkningen levde som regel under torftiga förhållanden. Ett bistånd i olika former från det allmännas sida syntes erforderligt för att jordbrukarbefolkningen i Norrland skulle kunna erhålla en tryggad, skälig levnadsstandard. Därest man avsåg att genom medverkan av staten inom en nära framtid förbättra utkomstmöjligheterna för jordbrukarbefolkningen i Norrland, torde man, såvitt framginge av den undersökning, som av nämnden kunnat verkställas, i huvudsak vara hänvisad till åtgärder för att stödja jordbruket. Statens medverkan därvid syntes i första hand böra bestå i att främja vidtagandet av sådana åtgärder, som vore ägnade att åstadkomma en varaktig förbättring av det norrländska jordbrukets lönsamhet. Det syntes emellertid i nuvarande läge av vikt, att jämväl åtgärder vidtoges, som endast avsåg att söka åvägabringa en omedelbar förbättring av lönsamheten. Sistberörda mera tillfälliga åtgärder borde begränsas att avse ingripanden i prisreglerande syfte. De bleve sålunda att betrakta som en utbyggnad eller modifikation av de stödanordningar, som under senare år vidtagits beträffande Sveriges jordbruk i allmänhet. Vid utformningen av de särskilda stödåtgärderna för Norrlands jordbruk borde vidare beaktas de stora olikheter i skilda hänseenden, som rådde i olika områden av landsdelen.

Utgående från dessa allmänna synpunkter har nämnden förordat, att från statsmakternas sida åtskilliga åtgärder vidtagas för åvägabringande av en mera varaktig förbättring av jordbrukets lönsamhet i Norrland. Sålunda har nämnden hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande vissa åtgärder i syfte att skapa större säkerhet mot en fortsatt alltför långt driven eller eljest olämplig jorddelning ävensom åtgärder för att, i avvaktan på slutförande av pågående utredning rörande jordanskaffningsverksamheten, bereda nyodlingen i Norrland och den särskilda jordanskaffningsverksamhet, som bedrives i övre Norrland, ett effektivt stöd. Denna hemställan torde i detta sammanhang ej böra upptagas till behandling. Nämnden har vidare anfört följande.

Vid avvägning och fördelning av anslag och bidrag till jordbruksproduktionens befrämjande i riket borde särskild hänsyn tagas till angelägenheten av att det norrländska jordbruket hjälptes. Bland annat syntes detta böra gälla i fråga om växtförädlings- och försöksverksamheten å jordbruksområdet. För att möjliggöra för de norrländska hushållningssällskapen att genom anordningar av olika slag söka utröna det lämpligaste och mest effektiva sättet för att ernå en förbättrad lönsamhet hos jordbruket i Norrland jämte binärningar föresloges, att erforderliga medel ställdes till hushållningssällskapens förfogande att av dem enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan användas för främjande av jordbruksproduktionen i Norrland (sid. 89—100). Medlen borde tills vidare utgå av jordbrukets prisregleringsfond. För budgetåret 1937/1938 borde för sagda ändamål anvisas 120,000 kronor till hushållningssällskapet i

Norrbottens län, 80,000 kronor till ett vart av hushållningssällskapen i Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län samt 40,000 kronor till hushållningssällskapet i Gävleborgs län eller tillhopa 400,000 kronor; på erfarenheten finge sedermera bero, huru motsvarande belopp borde för framtiden avvägas. Likaså föresloge nämnden, att ur sagda fond måtte anvisas 200,000 kronor för att användas för utlämnande av bidrag utan återbetalnings-skyldighet vid byggande av slakteri med intill 20 procent av anläggningskostnaden (sid. 100—103). Bidragen borde utgå endast till ekonomisk förening av jordbrukare i trakt, varest särskilda svårigheter för ordnande av avsättningen av kött och fläsk kunde anses föreligga. Nämnden hade även uppmärksammat angelägenheten av att i Norrland upplysningen på jordbruksområdet och lantbruksundervisningen bleve ordnad på ett för jordbrukarna därstädes tillfredsställande sätt, men med hänsyn till att jämväl denna fråga i viss utsträckning vore föremål för utredning av särskild kommitté hade nämnden icke funnit sig böra närmare diskutera hithörande, mycket komplicerade spörsmål. Nämnden förutsatte dock att de medel, som enligt vad förut anförts skulle ställas till de norrländska hushållningssällskapens förfogande, borde i viss utsträckning användas för främjande av ökad upplysning bland Norrlands jordbrukare.

Bland åtgärder, som endast avsåge att åstadkomma en omedelbar förbättring av jordbrukets lönsamhet i Norrland, föresloge nämnden vissa jämkningar i fodermedelsregleringen (sid. 103—107). I syfte att stimulera till utökad foderproduktion i Norrland samt skapa gynnsammare avsättningsmöjligheter för inhemskt hö ifrågasatte nämnden sålunda, att införselavgift uttoges å hö. Avgiftens belopp syntes för närvarande kunna bestämmas till 2 öre för kilogram. Nämnden föresloge vidare, att gällande anordning med fraktbidrag vid transport av foderhavre till vissa delar av Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län bibehölles samt utvidgades att omfatta all havre, som försändes till berörda områden. Ävenledes föresloge nämnden, att bidrag skulle utbetalas vid införsel av oljekakor och majs till Norrbottens och Västerbottens län. Bidraget hade ansetts böra utgå med 2 öre för kilogram, om varan infördes till Norrbottens län, och med 1 öre för kilogram, om den infördes till Västerbottens län, dock högst med belopp motsvarande utgående införselavgift eller skatt. I fråga om mjölkregleringen (sid. 107—110) föresloge nämnden den jämkningen av gällande bestämmelser, att Västerbottens län måtte utbrytas ur nuvarande mellersta Norrlands prisutjämningsdistrikt och bilda ett eget sådant distrikt samt vidare att tillskott från de på hela landet belöpande prisutjämningsmedlen — utöver de särskilda belopp, som för närvarande utginge till Norrland med undantag av Gästrikland såsom ersättning för de mjölkavgiftsmedel från sagda landsdel, som användas för smörexportens stödjande — lämnades den återstående delen av mellersta Norrlands distrikt med 0.5 öre, Västerbottens län med 1.5 öre samt Norrbottens län med 2.5 öre, allt för kilogram produktmjölk räknat. Från och med juli 1936 utgående tillägg till Norrbottens län med 1 öre för kilogram avgiftspliktig mjölk skulle samtidigt bortfalla. Vidare föresloges, att pristillägget för hos producent tillverkat smör skulle utgå i Norrland med undantag av Gästrikland med 25 öre för kilogram högre belopp än i övriga delar av riket.

Slutligen har jordbruksnämnden erinrat, att nämnden i sitt utlåtande den 29 januari 1937 förordat viss jämkning i villkoren för åtnjutande av prisutjämningsbidrag, syftande till att innehavare av mejeri inom område, där mjölkavgift icke utgår, må kunna komma i åtnjutande av sådant bidrag.

Jordbruksnämndens förslag i vad det avser åtgärder för åstadkommande av tillfälligt stöd åt jordbruk i Norrland har föranlett särskilda uttalanden av nämndens ledamöter herrar Björnsson och Holmberg.

Herrar *Björnsson* och *Holmberg* ha, med instämmande av suppleanten herr *Molander*, anfördt.

Jordbruksnämnden hade, för att stödja det norrländska jordbruket, förordat en importavgift på hö av 2 öre per kilogram. Huvudskälet för detta förslag syntes vara, att vissa jordbrukare behövde sälja hö och borde tillförsäkras skäligt pris för detsamma. Enligt reservanternas mening hade jordbrukarna möjlighet att realisera sin höskörd i form av animalisk produktion, framför allt mjölk. Det norrländska jordbruket kunde icke i längden verksamt höjas därigenom, att man sökte inrikta detsamma mot produktion av hö för avsalu. Vad som emellertid torde vara oomtvistligt vore, att importavgiften belastade alla de många småbrukare, vilka icke själva producerade tillräckligt med hö för utfodring av sina djur. Nämndens förslag att införa hötull för Norrland syntes dessutom stå i en svårförklarlig motsats till dess förslag att genom fraktlindring och avgiftsreduktioner hålla nere priset på de flesta andra fodermedel än just hö. Reservanterna ansåge därför, att hö alltjämt borde få införas avgiftsfritt.

Herr *Björnsson* har därjämte ansett, att pristillägget i Norrbottens län för hos producent berett smör borde höjas med 50 öre för kilogram.

Ur de inkomna yttrandena över jordbruksnämndens förslag, såvitt angår bidrag ur prisregleringsfonden till norrlandslänen samt åtgärder för åstadkommande av tillfälligt stöd åt jordbruket i Norrland, torde få anföras följande.

Statskontoret har, vad beträffar den föreslagna medelsanvisningen till hushållningssällskapen, framhållit, att ämbetsverket hyste starka betänkligheter mot att medel skulle ställas till förfogande på grundval av den allmänt hållna motivering, som jordbruksnämnden förebragt. Enligt ämbetsverkets mening vore det önskvärt, att, innan beslut i ärendet fattades, de åtgärder, för vilkas genomförande medlen ansåges erforderliga, närmare preciserades, så att en verklig prövning av medelsbehovet bleve möjlig. Ej heller hade vad nämnden anfördt såsom stöd för sitt förslag, att särskilda bidrag skulle utlämnas för uppförande av andelsslakterier, övertygat statskontoret om att tillräckliga skäl förelåge för vidtagande av åtgärder i detta syfte. Statskontoret ville erinra, att statsmakterna genom inrättande år 1933 av statens slakterilånefond berett andelsslakteriföreningar möjlighet att erhålla statslån intill fem sjättedelar av anläggningskostnaderna för andelsslakterier, men att hittills från fonden utlämnats endast ett lån. Att vid det förbättrade läge, som nu vore rådande inom jordbruket, komplettera stödåtgärderna på detta område med direkta statsbidrag upp till 20 procent av samma kostnader, syntes statskontoret icke böra komma i fråga utan att mycket vägande skäl härför framkommit. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna, att anslag borde ställas till förfogande i enlighet med jordbruksnämndens hemställan, borde enligt statskontorets mening en förutsättning härför vara, att för ändamålet icke disponerades andra medel än jordbrukets prisregleringsfonds tillgångar.

Lantbruksstyrelsen har framhållit, att jordbruket i Norrland trots alla vidtagna åtgärder fortfarande arbetade under tryckta förhållanden samt att det norrländska jordbrukets läge i hög grad sammanhängde därmed, att det till så övervägande del utgjordes av småbrukarjordbruk. Fog kunde därför anses föreligga att undersöka vad som kunde göras för att tillgodose det mindre jordbruket i allmänhet. Särskilda norrländska förhållanden syntes vidare tala för att stora svårigheter måste föreligga att på ett i förhållande till andra landsändar rättvist sätt vidtaga speciella prisregleringsåtgärder för Norrland. Då den föreliggande frågan i stor omfattning måste anses vara ett spörsmål om det mindre jordbrukets ekonomiska ställning i allmänhet, borde i första hand tillses, om något och i så fall vad som kunde göras för att under rådande förhållanden särskilt stödja denna del av jordbruket. Styrelsen har härom anfört bland annat följande.

Det låge nära till hands antaga att under förhandenvarande förhållanden med dess statliga ingripanden i prisreglerande syfte åtgärder skulle kunna utfinnas, som på ett särskilt sätt tillgodosåge det mindre jordbruket. Någon möjlighet att vidtaga åtgärder, som medförde högre prislägen för en viss storlekskategori jordbruk, torde emellertid knappast förefinnas. I viss mån kunde dock det allmänna bidra till att skapa olika prislägen i olika delar av landet. Där bättre prislägen eventuellt uppnåddes, torde emellertid samtliga kategorier jordbrukare inom dessa landsdelar komma i åtnjutande av därmed förenade fördelar. För övrigt vore det tydligt, att, då handeln vore fri, möjligheterna för åtgärder av detta slag vore starkt begränsade. Den konsumerande allmänhetens intressen inom förevarande landsdelar skulle givetvis också bli mer lidande på mera omfattande prisreglerande åtgärder i sådant syfte. Synnerligen stora, för att icke säga oöverkomliga svårigheter syntes därför möta att genom jämkning och ändring i statens prisreglerande verksamhet åstadkomma ett avsevärt förbättrat läge för det mindre jordbruket, speciellt i det så starkt småbruksbetonade Norrland.

Det mindre jordbrukets utöfvars största svårighet torde ligga i bristande tillgång på kontanta medel och svårigheten att anskaffa sådana till nödvändiga utgifter. Det låge därför nära till hands att undersöka, huruvida lättnader i dessa utgifter kunde åstadkommas, utan att den allmänna effektiviteten av jordbrukshjälpen lede avbräck. Det låge i sakens natur, att en sänkning av foderprisen för de ofta foderköpande mindre jordbrukarna skulle vara av ekonomisk betydelse, om en sådan prissänkning kunde ske, utan att de prisreglerande åtgärderna i fråga om animaliska produkter äventyrades. Detta syntes dock knappast möjligt annat än i enstaka fall för viss landsdel, där verkningarna av en sänkning utav fodermedelsprisen kunde isoleras. Det borde vidare undersökas, huruvida icke utgifterna för anskaffande av konstgödselmedel kunde nedbringas. Konstgödselns prisläge kunde absolut taget icke anses högt i vårt land. De tullar, som gällde för import av sådan vara, vore små och avsåge endast ett upprätthållande av en inhemsk produktion, vilken därförutan kunde lamslås genom import från andra länder. Ett vidmakthållande av den svenska produktionen av konstgödsel syntes jämväl ur jordbrukets synpunkt vara på längre sikt nödvändig. En minskning av jordbrukarnas utgifter för konstgödsel syntes därför kunna åvägabringas endast genom lindring av den nog så tyngande fraktkostnaden för dylik vara. Erinras borde, att tidigare under en kortare tid utgått fraktlindringsbidrag för konstgödsel. Det vore sant, att ett allmänt fraktlindringsbidrag på detta område — en bidragsform

som lantbruksstyrelsen föreslagit och alltjämt funne önskvärd — icke komme enbart det mindre jordbruket till godo. Möjligt syntes icke heller vara att skapa en anordning, varigenom så allmänt kunde ske. Däremot återstode alltid en möjlighet att på denna väg skapa minskade utgifter för konstgödsel inom särskilt småbruksbetonade delar av landet. Lantbruksstyrelsen syftade härvid särskilt på möjligheten att härigenom stödja jordbruket i Norrland.

Möjligheterna att genom statliga åtgärder minska den mindre jordbrukarens utgifter vore, såsom av det anförda framginge, icke stora. Återstode då möjligheten att vidtaga stödåtgärder i syfte att underlätta ökad produktion och därmed också ökade möjligheter till försäljning av produkter. Sådana åtgärder måste inriktas på att underlätta en utvidgning av själva produktionsapparaten, där denna vore för liten — exempelvis genom ökande av den under kultur liggande arealen — samt på att öka produktionen per arealenhet och framför allt göra densamma mera lönande. Staten hade redan vidtagit åtgärder i förevarande avseende. Nu gällde det framför allt att öka effekten av dessa åtgärder ävensom att tillse, att de inriktades företrädesvis på de punkter, där ur ekonomisk synpunkt rådande förhållanden tydligen vore mindre tillfredsställande. Framhållas borde emellertid, att alla åtgärder av detta slag måste vidtagas på längre sikt och att omedelbara verkningar härav på det mindre jordbrukets ekonomiska läge därför icke kunde påräknas.

I likhet med jordbruksnämnden har lantbruksstyrelsen funnit att en undersökning av frågan om stödjande av det norrländska jordbruket i allmänhet borde utsträckas att avse jämväl en mera varaktig förbättring av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning.

Beträffande jordbruksnämndens förslag att ur jordbrukets prisregleringsfond skulle utgå anslag med 400,000 kronor till ytterligare stödjande av hushållningssällskapens produktionsbefrämjande verksamhet, har lantbruksstyrelsen anfört följande.

Även om styrelsen funne här avsedda åtgärder endast verksamma på lång sikt och därför icke ägnade att ens i någon mån för tillfället reglera rådande ojämnheter mellan olika jordbrukarkategorier ifråga om kristidsåtgärdernas effektivitet eller att bringa det mindre jordbruket i Norrland någon ersättning för den belastning, dessa åtgärder medförde på grund av dess utövaras egenskap av konsument ifråga om flera genom åtgärderna prisreglerande jordbruksprodukter, och ehuru styrelsen ansåge jämväl andra, mindre jordbruksbetonade delar av landet i förevarande avseende i stort sett befinna sig uti ett läge liknande Norrlands, kunde styrelsen dock endast med tillfredsställelse se, att det norrländska jordbruket på detta sätt bereddes ytterligare stöd till höjande av den allmänna jordbruksverksamheten därstädes. Värdet av detta stöd vore emellertid helt och hållet beroende av det sätt, varpå vederbörande hushållningssällskap planerade och genomförde dess användande. Skulle sällskapen använda eventuellt beviljade medel till att i jämförelsevis obetydlig omfattning stödja olika verksamhetsgrenar, bleve värdet därav jämförelsevis ringa. Skulle verkligt gagn kunna åstadkommas, syntes det nödvändigt, att medlen utnyttjades på ett eller ett fåtal betydelsefulla områden. Styrelsen ville därvid såsom kanske det mest effektiva användningssättet särskilt framhålla en intensiv och praktisk lagd propaganda för en förbättrad boskapsskötsel i syfte att bättre anpassa denna för en ekonomisk produktion.

Nämnden föresloge en fördelning av anslaget med vissa belopp till ett vart av de norrländska hushållningssällskapen. För denna fördelning hade nämnden dock, såvitt lantbruksstyrelsen kunnat finna, icke förebragt någon motiverad beräkningsgrund. Fördelningen syntes åtminstone icke vara anpassad efter de olika sällskapens antal brukningsdelar eller det antal mindre jordbruk, som förefunnes inom de olika sällskapens områden. Då lantbruksstyrelsen icke vore övertygad om att den föreslagna fördelningen hushållningssällskapen emellan vore den lämpligaste, syntes det enligt styrelsens förmanande bäst att åt Kungl. Maj:t överlämna fördelningen, sedan sällskapen inkommit med förslag till medlens användande. Härigenom skulle hushållningssällskapens intresse av att söka utfinna ett så effektivt användningssätt som möjligt antagligen ökas.

Vad angår jordbruksnämndens förslag att använda 200,000 kronor av prisregleringsfondens medel till understödande av byggandet av andelsslakterier med förslagsvis 20 procent av byggnadskostnaden har lantbruksstyrelsen utan att direkt avstyrka bifall till förslaget framhållit tvekan angående lämpligheten av att på detta sätt bereda en viss andelsrörelse bland jordbrukarna direkt understöd. Detta kunde nämligen lätt medföra konsekvenser och återopas till intäkt för krav på liknande stöd åt jämväl jordbrukets övriga producentorganisationer.

Beträffande de av jordbruksnämnden framlagda förslagen för åstadkommande av ett tillfälligt stöd åt jordbruket i Norrland har lantbruksstyrelsen ansett sig kunna ge sin anslutning till förslagen om bidrag för införda foderkakor och majs samt införselavgift å hö, dock under förutsättning att vid dålig skörd i Norrland med stort behov för jordbrukare i allmänhet att köpa hö införselavgiften försattes ur kraft.

Vad angår förslaget till jämkningar av mjölkregleringen har lantbruksstyrelsen ansett sig sakna förutsättningar att i detalj bedöma detsamma, men funnit dess syfte behjärtansvärt. I fråga om pristillägget för hos producent berett smör funne lantbruksstyrelsen att detsamma i Norrland borde höjas med 50 öre för kilogram.

Slutligen har lantbruksstyrelsen ansett sig icke böra underlåta att såsom ett allmänt omdöme framhålla, att de jordbruksbefrämjande åtgärder, som i betänkandet eller av lantbruksstyrelsen ifrågasatts utöver dem, vilka hade tydlig kristidskaraktär, till sin innebörd i stort sett föga skilde sig från sådana, som även under vanliga förhållanden ansåges ankomma på staten, och knappast kunde förväntas annat än på jämförelsevis lång sikt kunna verkamt upphjälpa jordbrukets i Norrland ekonomiska läge. Åtgärderna vore emellertid i och för sig önskvärda och lantbruksstyrelsen ville för sin del tillstyrka beviljande av härför begärda anslag. För att de mindre jordbrukarna och icke minst de norrländska fort nog skulle kunna tillförsäkras ett förbättrat ekonomiskt läge i skäligt förhållande till det av olika statliga stödåtgärder påverkade läget för andra jordbrukskategorier, i den mån detta läge kunde anses bero på nämnda stödåtgärder, torde emellertid — utöver vad nu föreslagits — åtgärder av annan karaktär vara erforderliga.

Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har framhållit,

att fraktbidrag vid transport av havre till vissa delar av Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län i huvudsak innebure avbräck för Gävleborgs läns havreproduktion. Endast de mindre jordbrukarna och djurinnehavare i övrigt, vilka behövde köpa foderhavre, kunde få nytta av anordningen. Vad anginge den föreslagna införselavgiften å hö, så ansåge sig utskottet icke kunna bedöma verkningarna därav för Norrland i dess helhet. För Gävleborgs län torde en sådan avgift icke komma att få någon betydelse. Regleringen av mjölkavgifterna samt det ökade pristillägget å smör bleve till fördel för det egentliga jordbruket, d. v. s. de jordbruk, som kunde avyttra mjölk eller smör. Ifrågavarande reglering komme emellertid icke Gästriklands jordbruk till del. De för varaktigt stöd avsedda åtgärderna kunde sägas innebära möjligheter för framtiden till ökad jordbruksproduktion i Norrland och därmed även vissa förutsättningar till ökad utkomst å jordbruket. Flera av dessa åtgärder t. ex. för odling, dikning och gödselvård komme att bli mest verksamma för de små jordbruk, som behövde förbättras och utvecklas i olika avseenden. De redan färdigställda jordbruken, där odlingsmöjligheterna vore utnyttjade och förbättringarna slutförda, kunde däremot ej draga någon nytta av de nämnda åtgärderna. Här vore emellertid bundna förhållandevis stora kapitalbelopp. För dessa jordbruksinnehavare vore frågan, huru ett skäligt pris skulle kunna erhållas för produkterna, som avsattes, den mest dominerande.

Västernorrlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har hemställt om sådan ändring av nuvarande mellersta Norrlands prisutjämningsdistrikt att ej blott Västerbottens län utan även Jämtlands län utbrötes från detsamma. Sistnämnda län utgjorde nämligen enligt utskottets mening ett i förhållande till Västernorrlands län avgränsat konsumtionsområde och mejerihanteringen inom detta län hade liksom i Västerbotten anpassat sig efter föreliggande relativt omfattande tillgång på produktmjölk framförallt genom tillverkning av kvalitetsost. Då därtill komme, att fördelningen av konsumtions- respektive produktmjölk enligt uppgift vore ganska likartad inom Jämtlands och Västerbottens län, förefölle det naturligt, att dessa län afskildes till ett särskilt regleringsområde.

Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har endast haft erinringar att framställa mot jordbruksnämndens förslag i vad det avser fraktbidrag för oljekakor. Härom har utskottet anfört följande.

Bidrag för införsel av oljekakor till ett belopp av 2 öre per kilogram skulle enligt förslaget utgå för Norrbottens och Västerbottens län. Det syntes egenomligt, att dessa båda län, som låge vid kusten och sålunda icke behövde betala dyra frakter å järnväg, skulle hava denna förmånsrätt framför de andra norrländska länen. Väl kunde det tyckas, att Jämtlands län hade överskott på foder, men detta överskott funnes i form av hö och halm. En rationell utfodring kunde icke ske med enbart stråfodermedel utan måste äggvitebehovet fyllas av oljekakor. Äggviterikt foder kunde icke i nämnvärd utsträckning produceras inom Jämtlands län. Länets jordbrukare finge alltid betala dyrbara järnvägsfrakter å inköpta varor från närmaste hamn. Med anledning härav hemställde hushållningssällskapet att även Jämtlands

län finge komma i åtnjutande av bidrag för införsel av oljekakor i likhet med vad som vore ämnat för Västerbottens och Norrbottens län.

Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har anfört i huvudsak följande.

Om Västerbottens län utbrötes ur mellersta Norrlands prisutjämningsdistrikt till ett eget distrikt, borde beaktas, att detta nya distrikt komme att bliva prägladt av produktmjölkens dominerande roll. Då endast två städer och ett fåtal industriplatser funnes inom området samt avsättningsområdena i övrigt vore få, bleve konsumtionsmjölkförsäljningen relativt mindre omfattande. Detta förhållande syntes ytterligare skärpas i följd av den starka ökningen av invägd mjölk vid mejerierna, som kännetecknade fjolåret och som syntes fortsätta i år. Under sådant förhållande syntes det föreslagna tillägget av 1.5 öre för kilogram produktmjölk inom Västerbottens län böra höjas till 2 öre. Detta syntes också motiverat med hänsyn till jordbruksnämndens förslag, som enligt kalkyl på grundval av 1936 års mjölmängd innebure en förbättring vid jämförelse med förutvarande ordning av 1.10 öre för Väster-norrlands och Jämtlands län, 1.31 öre för Norrbottens län mot endast 0.37 öre för Västerbottens län. Även efter förvaltningsutskottets förslag bleve höjningen endast 0.87 öre vilket sålunda måste anses utgöra minimum. Med hänsyn till att jordbrukshjälpen för övre Norrland bäst kunde lämnas såsom stöd för mjölkproduktionen syntes denna utväg också böra utnyttjas för skapande av större rättvisa.

Förslaget om anvisande av särskilda anslag till de norrländska hushållningssällskapen för produktionsbefrämjande åtgärder väntade förvaltningsutskottet skulle lända till stor nytta, då därigenom anpassning till de olika ortsförhållandena bleve möjlig. Förvaltningsutskottet ville emellertid hemställa, att minst 100,000 kronor måtte anvisas till Västerbottens län, som torde få betraktas såsom Norrlands största jordbrukslän. Om 80,000 kronor ansåges väl avvägt för t. ex. Jämtlands län med en så väsentligt lägre folkmängd, färre jordbruksbefolkning och mindre åkerareal än i Västerbottens, borde höjningen anses väl motiverad.

Norrbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har framhållit nödvändigheten av ett effektivt skydd för Norrlands jordbruk mot dumping med finska jordbruksprodukter. Det vore nödvändigt, att sådana åtgärder vidtoges, som kunde hålla priserna uppe vid sedvanlig nivå på de jämförelsevis få jordbruksalster, vilka med fördel kunde produceras inom länet. Det syntes utskottet lämpligt att jordbrukarnas ekonomiska organisationer i Norrbotten finge hand om den finska importen av jordbruksprodukter till länet. Utskottet har slutligen föreslagit, att slaktdjursavgifterna borde borttagas för Norrbottens vidkommande.

4. Utredning och förslag angående kompensation för jordbrukets arbetstidsbegränsning.

Den 30 oktober 1936 beslöt Kungl. Maj:t bemyndiga chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla fyra utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om behovet av kompensation åt jordbrukare för de ökade produktionskostnader, vilka kunde föranledas av det för-

slag till vissa ändringar i lantarbetstidslagen den 26 juni 1936 (nr 333), som då var under utarbetande i socialdepartementet. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade jag den 10 november 1936 såsom utredningsmän ledamoten av riksdagens första kammare H. Sylvan, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare A. L. Johansson i Djursnäs, lantbrukaren C. G. Johansson i Lövnäs och direktören i Sveriges allmänna lantbrukssällskap A. H. Stensgård. Vidare har jag jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 november 1936 medgivit utredningsmännen att tillkalla professorn vid lantbrukshögskolan P. L. Nannesson att såsom särskild sakkunnig biträda vid utredningsarbetet. De sålunda tillkallade utredningsmännen hava den 6 mars 1937 avgivit betänkande i frågan.

Innan jag närmare ingår på betänkandet torde jag få erinra om att i proposition nr 94 till innevarande års riksdag framlagts förslag till lag angående ändring i vissa delar av lantarbetstidslagen. Därest detta förslag antages, kommer sistnämnda lag att till sina huvudgrunder överensstämma med det förslag av Kungl. Maj:t, som i proposition nr 230 förelades 1936 års riksdag.

I betänkandet ha utredningsmännen till en början anfört, att utredningsmännen i enlighet med direktiven fattat som sin uppgift att behandla följande huvudfrågor:

1. Föreligger ett behov av kompensation till jordbrukarna för väntade, ökade produktionskostnader i samband med arbetstidsbegränsningen?
2. Huru stor blir vid en given begränsning av lantarbetstiden den procentuella ökningen av arbetskostnaderna vid jordbruk av olika storlek?
3. Vilken höjning av produktprisnivån erfordras för att utan sänkning av lantarbetarnas lönestandard bibehålla en oförändrad räntabilitet vid det svenska jordbruket?

Efter att hava lämnat en redogörelse för arbetstidsbegränsningens omfattning och storlek för olika slag av jordbruksarbetare på grundval av bestämmelserna i 1935 och 1936 års kollektivavtal för lantarbetare och i gällande lag om arbetstid i jordbruket ha utredningsmännen företagit vissa beräkningar beträffande den produktprisstegring, som skulle erfordras för bibehållande av skälig räntabilitet inom jordbruket sedan en reglering av lantarbetarnas arbetstid i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen nr 230 till 1936 års riksdag genomförts. Utredningsmännen ha vid dessa beräkningar använt vissa uppgifter från de räkenskapskontrollerade jordbruken. Såsom utgångsläge ha utredningsmännen valt bokföringsåret 1935—36 (1 juli—30 juni), vilket är det senaste år, för vilket räkenskapsresultat finnas tillgängliga. Utredningsmännen ha alltså icke tagit någon hänsyn till den sedan nämnda bokföringsår inträffade prisstegringen. Lönchöjningen enligt 1936 års kollektivavtal har däremot beaktats vid utredningen. Resultaten av beräkningarna framgå av en inom departementet på grundval av i betänkandet lämnade uppgifter gjord sammanställning, där erforderlig produktprisstegring anges särskilt för jordbruk i södra Sveriges vete- och sockerbetsdistrikt och för jordbruk i mellersta Sverige.

Kostnadsökning i kronor per hektar samt häremot svarande produktprisstegring i förhållande till 1935/1936 års priser.

Arbetskostnadsökningar	Södra Sveriges vete- och sockerbetsområde		Mellersta Sverige	
	Kronor per hektar (prod.-kostnader = 499 kr./ha)	Erforderlig produktprisstegring i procent	Kronor per hektar (prod.-kostnader = 346 kr./ha)	Erforderlig produktprisstegring i procent
1. Enligt 1936 års kollektivavtal				
a. Lönestegring.....	23.3	4.8	20.3	5.8
b. Arbetstidsbegränsning	7.7	1.6	6.8	2.0
2. Enligt kollektivavtal byggt på prop. 230/1936.				
a. Arbetstidsbegränsning	16.2	3.2	14.1	4.1
b. Merkostnad för rykt m. m.	8.6	1.7	7.6	2.2
Totalt	56.4	11.3	48.8	14.1

Den för kompensation av arbetskostnaderna erforderliga produktprisstegringen utgör enligt beräkningarna inom södra Sveriges vete- och sockerbetsområde 11.3 procent av 1935/36 års prisnivå, varav å 1936 års kollektivavtal belöper 4.8 procent för lönestegringen och 1.6 procent för arbetstidsbegränsningen, samt å kollektivavtal byggt på prop. nr 230/1936 3.2 procent för arbetstidsbegränsningen och 1.7 procent för beräknad kostnadsökning för rykt m. m.

Enligt samma beräkningar utgör inom mellersta Sverige behovet av produktprisstegring sammanlagt 14.1 procent av 1935/1936 års prisnivå, varav å 1936 års kollektivavtal belöper 5.8 procent för lönestegringen och 2.0 procent för arbetstidsbegränsningen, samt å kollektivavtal byggt på prop. nr 230/1936 4.1 procent för arbetstidsbegränsningen och 2.2 procent för rykten.

Beträffande de anförda resultaten av utredningen ha utredningsmännen anfört följande.

De angivna procentsatserna finge blott betraktas såsom ungefärliga. Det syntes dock vara befogat, att för jordbruk, som tillämpat kollektivavtalens bestämmelser, tillmäta siffrorna en större grad av säkerhet.

Utredningsmännen ville framhålla, att de gjorda beräkningarna över den erforderliga höjningen av jordbrukets produktpriser, särskilt med avseende på förhållandet mellan arbetskostnader och produktvärden, byggde på resultat från de räkenskapskontrollerade jordbruken och att dessa i ifrågasvarande hänseende icke torde vara fullt representativa för jordbruket i allmänhet. Enligt utredningsmännens uppfattning torde arbetets produktivitet (d. v. s. produktionen per arbetstimme) vara högre vid de räkenskapskontrollerade jordbruken än i medeltal vid svenska jordbruk. Vore detta riktigt komme det beräknade kompensationsbehovet att ligga i underkant. Då arbetets produktivitet inom jordbruket vore mycket varierande, borde även beaktas, att arbetstidsbegränsningens ekonomiska konsekvenser torde bli synnerligen varierande inom olika jordbruksområden och vid olika jordbruk. En prisförbättring, som avvägdes så att endast de med hänsyn

till produktiviteten tämligen fördelaktigt ställda jordbruken bleve nödtorftigt kompenserade för arbetsfördyringen, komme sålunda att ställa de i nämnda hänseende ofördelaktigare arbetande jordbruken i ett avsevärt ogynnsammare läge än tidigare. Dessa omständigheter talade för, att kompensationsen för arbetskostnadshöjningen borde tillmätas något högre än en på räkenskapsresultaten fotad medeltalsberäkning gäve vid handen. I vilken grad så borde ske låte sig dock knappast annat än bedömningsvis avgöra. Utredningsmännen ansåge det emellertid vara önskvärt, att de påpekade förhållandena på angivet sätt vunne beaktande vid bestämmandet av kompensationsens storlek.

Mot utlåtandet har *reservation* anmälts av herr A. L. Johansson i Djursnäs, som ansett, att utredningen i flera hänseenden gått utanför utredningsdirektiven. Reservanten har anfört i huvudsak följande.

Enligt reservantens mening hade kommittén främst i uppdrag att undersöka huru jordbruket skulle kompenseras för den ökning av produktionskostnaderna som en lagstadgad arbetstid för lantarbetare medförde. Kommittén hade emellertid därjämte upptagit till behandling verkningarna av lönehöjningarna i 1936 års kollektivavtal och framlagt förslag om erforderlig kompensation härför. De höjda lantarbetarlönerna hade betingats av den förbättring i det ekonomiska läget, som jordbruket undergått sedan 1932—33. De höjda lönerna kunde därför ej tagas såsom motivering för krav på åtgärder till ytterligare höjning av prisnivån för jordbruksprodukter. Av reservanten gjorda beräkningar utvisade, att den till följd av en reglering av arbetstiden i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen nr 230 till 1936 års riksdag sammanlagda ökningen av produktionskostnaderna i förhållande till år 1935 ej komme att belöpa sig till mer än högst 4 procent av det totala produktvärdet år 1935 vid de jordbruk, som hade minst 3 fast anställda arbetare. I detta sammanhang ville reservanten understryka, att i allmänhet endast jordbruk om över 30 hektar hade 3 eller flera fast anställda arbetare och följaktligen komme att falla under en arbetstidslag i överensstämmelse med nyssnämnda proposition. Enligt reservantens mening borde sålunda, när arbetstidsbegränsningens inflytande på produktionskostnaderna beräknades, endast nyssberörda kategorier av jordbruk medtagas. På grundval av resultaten av sina beräkningar förordade reservanten en höjning av prisnivån för jordbruksprodukter med omkring 4 procent utöver det nuvarande läget, vilket skulle inrymma en ganska bred marginal till företagarnas förmån.

5. Förslag rörande åtgärder till befrämjande av skogsägareföreningarnas verksamhet.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 27 januari 1937 har *skogsägareföreningarnas riksförbund* anfört i huvudsak följande.

De enskilda skogarna, bolagens marker undantagna, omfattade omkring 50 procent av landets skogsareal. Dessa skogar hade i medeltal högre produktionsmöjligheter och gynnsammare läge än statens och bolagens skogar. Det vore därför av en utomordentlig betydelse, att desamma vårdades och utnyttjades på ett tillfredsställande sätt. De enskilda skogsägarna hade själva ägnat allt större uppmärksamhet åt att ernå ett förbättrat utbyte av skogsbru-

ket. Den linje, som härvid visat sig framkomlig, hade varit samarbete i ekonomiska föreningar, s. k. skogsägareföreningar. För närvarande funnes i landet 26 dylika sammanslutningar, varav flertalet vore anslutna till en sedan år 1932 verkande centralorganisation, skogsägareföreningarnas riksförbund. Våren 1936 ägde skogsägareföreningarna omkring 12,000 medlemmar, representerande en skogsmarksareal av 1.7 miljoner hektar produktiv skogsmark. Sedan dess hade nytillslutning i viss omfattning skett. Föreningarnas första och betydelsefullaste uppgift vore försäljningsverksamheten. Genom affärs-mässigt ordnad försäljningsverksamhet hopsamlades virket från de smärre skogsbruksenheterna i säljbara poster, ändamålsenligt behandlade och så uppdelade efter virkestypen och råvarubehovet hos olika köpare, att bästa möjliga priser kunde erhållas. Denna arbetsuppgift måste lösas rent affärs-mässigt och rörelsen borde betala alla därmed förenade kostnader. Något stöd från statens sida för nämnda verksamhet ifrågasattes icke. Skogsägare-rörelsen borde emellertid icke stanna härvid. Föreningarna hade utöver den mera egennyttiga affärsrörelsen många betydelsefulla uppgifter att fylla, vilka vore av mera allmännyttig karaktär. De små skogsenheternas samarbete i föreningar möjliggjorde ett bättre tillvaratagande av specialsortiment och kvalitetsvirke än som nu skedde. Som huvudfaktorer medverkade här till lättheten att gemensamt ordna transporter billigt och effektivt, möjligheten att dirigera de samlade posterna till lämpligaste konsumtionsort och den ringa kostnaden för virkets hopsamling genom föreningarnas lokalombud. Sett i stort borde på denna väg våra massaindustriers inköps- och vedfraktkostnader kunna nedbringas genom bortfallandet av en del nu förekommande onödiga korstransporter. Föreningarna medverkade redan nu i arbetet för befrämjande av en rationell skogsvård samt ökat tillvaratagande av avfallsvirke. Riksförbundet ville vidare framhålla angelägenheten ur arbetsmarknadssynpunkt och med hänsyn till försvarsberedskapen av att trygga vedbränsleförsörjningen och tillgången på träkol för motordrift. Skogsägareföreningarna hade härutinnan en viktig uppgift.

Inom virkesvården hade föreningarna också ett mycket betydelsefullt område för sina insatser. Hos sina medlemmar i deras egenskap av producenter ville föreningarna ingjuta en positiv skogsvårdsanda. Genom att skogsägarna aktivt ginge med i skogsägarerörelsen lärde de sig på ett helt annat sätt än förut förstå och känna ansvar inför sin uppgift som trävaruindustriens råvaruförsörjare. Centralorganisationen som sådan hade även flera betydelsefulla uppgifter av allmän karaktär. Riksförbundet hade således att följa konjunkturutvecklingen på våra trävaruexportmarknader och att bedriva en omfattande informationsverksamhet. Vidare hade förbundet en viktig mission att fylla som remissorgan.

Om det sålunda kunde fastslås, att åtskilliga krav måste uppställas på skogsägarerörelsen, måste man fråga sig, huruvida rörelsen av i dag eller inom den närmaste framtiden vore i stånd att fullgöra desamma. Denna fråga måste besvaras nekande. De flesta föreningarna vore nyligen startade eller omorganiserade, medlemstillslutningen ännu för ringa och föreningarnas ekonomiska ställning för svag. För fullgörandet av föreningarnas verksamhet för ökad träkonsumtion, för bättre virkesvård och överhuvud taget ett nedbringande av omkostnaderna, för trävaruindustriens råvaruanskaffning samt för riksförbundets informationsverksamhet och övriga förut angivna allmänna uppgifter torde erfordras 100,000 kronor om året. Riksförbundet hade tänkt sig, att dessa medel skulle anskaffas på det sätt, att viss omsättningsavgift upptoges å allt försålt virke från de enskilda skogarna, lämpligen efter samma grunder som nuvarande skogsvårdsavgift. Skulle med hänsyn till att ännu ett förhållandevis litet antal skogsägare vore anslutna till skogsägareför-

eningarna principiella skäl tala emot en omedelbar lagstiftning om omsättningsavgift, krävdes särskilda åtgärder för att snabbt förhjälpa föreningarna till erforderlig anslutning. För sådant ändamål torde behövas minst 300,000 kronor.

I anslutning till det anförda hemställde riksförbundet, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag till lag om omsättningsavgift enligt närmare angivna grunder. Om en sådan lag icke ansåges kunna omedelbart stiftas, hemställde förbundet, att ett engångsanslag å 300,000 kronor måtte av statsmedel ställas till förbundets förfogande för centralt och lokalt organisationsarbets fullföljande. Därest resultaten av 1936 års skogsutrednings arbete ansåges först böra avvaktas, innan åtgärder av omförmält slag vidtoges, hemställde förbundet, i betraktande av att snara åtgärder vore av behovet påkallade, att för budgetåret 1937/1938 måtte beviljas ett preliminärt anslag för ändamålet av 60,000 kronor.

I avgivet yttrande över riksförbundets framställning har 1936 års skogsutredning anfört följande.

Vid ett bedömande av andelsrörelsens uppgift och betydelse på det skogliga området måste tagas i beaktande, att av landets samlade skogsmarksinnehav ungefär hälften tillhörde förvaltningsobjekt av hemmans- (samt gods- och liknande) typ, vid vilka skogsbruket i regel dreves i nära samband med jordbruk, ävensom att den å dessa belöpande skogsarealen vore fördelad å icke mindre än omkring 280,000 fastighetsägare. Av vikt vore därjämte, att dessa skogar, till följd av i genomsnitt högre virkesalstrande förmåga och gynnsammare belägenhet, vid rätt utnyttjande torde hava större ekonomisk produktionskapacitet än landets övriga skogar tillsammans. Även om en viss del av här avsedda besittningsenheter vore av sådan natur, att skogsavkastningen i övervägande grad nyttjades för att tillgodose fastighetens eget behov av virke, vore dock hemmansskogarna av mycket stor betydelse för den inhemska rundvirkesmarknaden och träförädlingsindustriens råvaruförsörjning.

Enligt för 1936 års skogsutredning meddelade direktiv borde undersökas och klarläggas, dels huruvida och på vad sätt läget för det skogsägande jordbruket skulle kunna förbättras utan att andra samhällsgrupper därvid tillfogades men, dels ock förutsättningarna för ett sammanförande i sådant syfte av utbudet från de många små skogsägarna till större enheter genom skogsägarnas organiserande i ekonomiska föreningar samt i vad mån staten lämpligen borde främja tillkomsten av dylika organisationer. Det ankomme sålunda på utredningen att underkasta förevarande andelsrörelse en allsidig prövning ur synpunkten av dess samband med skogsbrukets ekonomiska bärkraft. Ifrågavarande spörsmål hade utredningen dock ännu icke upptagit till behandling. Det vore därför icke möjligt för utredningen att nu taga ställning till den av riksförbundet väckta frågan i hela dess vidd, vilket förutsatte inpassande av denna i sitt större sammanhang samt ett ståndpunkttagande till skogsägareföreningarnas uppgifter och sättet att tillgodose dessa.

Utredningen ville emellertid framhålla, att de organisationssträvanden, varom här vore fråga, torde kunna betraktas som en länk i jordbrukarnas ekonomiska föreningsrörelse i vårt land. Denna hade under de senare åren vunnit stor spridning och kommit att få avsevärd betydelse för framställningen och distributionen av lantbrukets produkter och därigenom för hela näringsens

ekonomi. Det torde icke vara påkallat att här närmare redogöra för ifrågavarande andelsrörelses syften och de resultat, som i skilda hänseenden genom verksamheten kunnat ernås, utan ville utredningen inskränka sig till att fästa uppmärksamheten vid att genom de ekonomiska föreningarna jordbruket beretts ett starkt stöd. Ehuru andelsrörelsen hade tagit fart under de senaste årens allmänna jordbrukskris, vore dess uppgift i främsta rummet icke att upphjälpa lantbruket ur ett svårartat depressionstillstånd utan att utgöra ett medel till jordbruksekonomiens stödjande på lång sikt. Utredningsmännen finge jämväl erinra om att staten funnit med sitt intresse förenligt att på flera olika sätt kraftigt befrämja sagda föreningsrörelse. Till belysande härav torde i korthet anföras, att vissa åtgärder från statsmakternas sida vidtagits för underlättande av ett snabbt genomförande av organisationsarbetet inom olika branscher av andelsrörelsen. Jordbrukets kreditkassor erhöles sålunda medelsanslag för bidrag till såväl instruktions- och upplysningsverksamhet som själva förvaltningen. Särskilda bidrag hade jämväl utgått till ekonomisk förening vid uppförande av uppsamlings- och centrallagerhus för spannmål. Därjämte hade anslag ställts till förfogande för bestridande av kostnaderna för central revisions- och konsultationsverksamhet inom andelsrörelsen samt till förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende av mejerihanteringen samt ägg- och fläskproduktionen m. m. Det borde tilläggas, att även den skogliga delen av rörelsen i någon mån kommit i åtnjutande av statsunderstöd. Sålunda hade av medel, som influtit i samband med jordbruksregleringen, under år 1936 utgått ett anslag av 25,000 kronor för organisationsarbete inom skogsägareföreningsrörelsen. Vidare hade statsbidrag sedan år 1933 utgått till av enskilda organisationer bedriven propaganda för vedeldning och vedförsäljningarnas organiserande med ett totalt belopp av 94,700 kronor.

För ett mycket stort antal jordbrukare utgjorde skogen en av de viktigaste inkomstkällorna och i betydande utsträckning vore eget skogsbruk en nödvändig förutsättning för uppehållande av jordbruksdriften i de skogrikare delarna av landet. Vid sådant förhållande syntes det med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke samma skäl, som talat för att staten direkt bidragit till ett snabbt och verksamt fullföljande av det ekonomiska organisationsarbetet beträffande lantbruksprodukter av olika slag, även gjorde sig gällande i vad anginge motsvarande arbete på skogens område. Den omständigheten, att utredningens undersökningar rörande den skogliga andelsrörelsen ännu ej slutförts, torde icke behöva utgöra hinder för att staten, såsom ett led i det allmännas åtgärder till stärkande av jordbrukarnas ekonomiska ställning, stödde här avsedda verksamhet. Med hänsyn till den ståndpunkt, som statsmakterna i detta avseende redan intagit, ansåge sig utredningen därför böra tillstyrka, att medel för nästkommande budgetår ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande för att användas som bidrag till stödjande i mån av behov av organisationsarbetet bland skogsägarna. I betraktande av att utredningens nu uttalade uppfattning förestavats därav, att det här gällde en del av lantbrukets andelsväsen, syntes det kunna ifrågasättas, att de medel, som funnes tillgängliga för stödjande av jordbruket och förbättrande av dess utövers utkomstförhållanden, anlätades för ifrågavarande ändamål. Storleken av det medelsbelopp, som finge användas som bidrag till stödjande av organisationsarbetet bland skogsägarna, borde bestämmas av Kungl. Maj:t efter det att förslag till medlens användning framlagts. Beloppet borde dock icke överstiga det av skogsägareföreningarnas riksförbund för budgetåret 1937/1938 äskade bidraget å 60,000 kronor. Av Kungl. Maj:t anvisade medel borde ställas till riksförbundets förfogande att av detta användas enligt av

Kungl. Maj:t godkänd plan. I samband med att beslut om medlens anvisande fattades, torde Kungl. Maj:t böra utfärda de närmare föreskrifter för medlens användning samt kontroll däröver m. m., som kunde finnas erforderliga.

Jordbruksnämndens översikt över marknadsläget för de viktigaste jordbruksprodukterna visar, att prisläget något höjts under år 1936. Enligt en inom jordbruksnämndens kansli beräknad, i förhållande till årsomsättningarna 1934 vägd prisindex för jordbrukets viktigare saluartiklar skulle priserna ha stigit med 2.7 procent från sista kvartalet 1935 till sista kvartalet 1936. Tages hänsyn jämväl till stegringen i fodermedelspriserna, blir motsvarande tal 2.2 procent. Det nuvarande prisläget på jordbruksprodukter och förnödenheter skulle enligt angivna beräkning motsvara omkring 90 procent av medelprisnivån 1925—1929. Prisnivån för jordbrukets produkter är sålunda allttjämt icke obetydligt lägre än den, som var rådande före jordbrukskrisens inträde. Den inom jordbruksnämndens kansli utarbetade sammanställningen av prisutvecklingen för de olika jordbruksprodukterna torde såsom *bilaga A* få fogas till statsrådsprotokollet.

Departementets
chefen.

För uppehållande av en skälig prisnivå för jordbrukets produkter är det på grund av förhållandena utomlands allttjämt nödvändigt, att prisstödjande åtgärder vidtagas av statsmakterna. Detta torde liksom hittills huvudsakligen böra ske genom att reglera införseln och stödja utförseln av jordbrukets alster i syfte att därigenom tillförsäkra den inhemska produktionen tillräckligt utrymme.

I samband med att beslut fattades om avlåtande till 1936 års riksdag av proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område uttalade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet, bland annat, att det syntes nödvändigt, att priserna icke fastlöstes vid en viss nivå utan bleve rörliga till vägledning för såväl produktion som konsumtion i syfte att på mest ändamålsenliga sätt kunna tillvarataga det utrymme, som genom stödåtgärderna tillförsäkrades den svenska produktionen av jordbruksalster. Alltför hastiga prisväxlingar vore enbart till skada för såväl producenter som konsumenter. Stora svängningar i priserna skulle dessutom helt visst komma att föranleda kraftiga påfrestningar för regleringsanordningarna, varför Kungl. Maj:t borde äga befogenhet att ingripa, när priserna på visst slag av jordbruksprodukter tenderade att avvika alltför mycket från det dåvarande prisläget. Såsom den undre gräns, vid vilken Kungl. Maj:t skulle äga att genom jämkningar i de vidtagna stödåtgärder av mera varaktig natur eller genom andra tillfälliga ingrepp stödja marknaden, ansåg departementschefen att man borde utgå från den nivå, som tidigare uppställts som eftersträvaransvärd för jordbruksprodukter, nämligen omkring 75 procent av medelpriserna åren 1925—1929. Som ungefärlig övre gräns för prisvariationerna syntes lämpligen medelprisnivån under sistnämnda fem år kunna väljas. Inom denna ram skulle sålunda priserna å olika jordbruksprodukter medgivas att fritt röra sig. Riksdagen

anslöt sig i princip till departementschefens uppfattning rörande lämpligheten av att icke fastlåsa priserna å jordbruksprodukter vid en på förhand fixerad nivå utan tillåta desamma att vara rörliga inom vissa gränser. Beträffande den genomsnittliga prisnivå å jordbrukets alster, som genom regleringsåtgärderna borde eftersträvas, ansåg emellertid riksdagen, att någon höjning av dåvarande nivå ur olika synpunkter måste anses fullt befogad. Såsom inriktning för jordbruksstödet borde eftersträvas att föra upp medelprisnivån på ifrågavarande produkter, så att den närmade sig det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929. I konsekvens härmed ansåg riksdagen, att man borde söka undvika, att priserna å de olika varorna nedginge så långt som till 75 procent av det genomsnittliga prisläget under åren 1925—1929, samt att åtgärder i syfte att hålla tillbaka en prisstegring å jordbruksprodukter icke borde tillgripas, förrän prisläget något överstege medelprisnivån för omförmälda femårsperiod. Som ett tungt vägande skäl för en förbättrad prisnivå framhöll riksdagen önskvärdheten av att uppnå en förbättring av lantarbetarnas och de mindre jordbrukarnas ekonomiska och sociala förhållanden. Vad nu sagts borde äga tillämpning endast under förutsättning att någon mera betydande förskjutning i det allmänna prisläget inom landet icke skedde. Skulle en dylik förskjutning inträffa, borde givetvis jordbruksprodukternas pris tillåtas följa med.

Det torde vara lämpligt att även för nästkommande regleringsår i huvudsak vidhålla de principer, som angävos vid stödfrågornas behandling sistlidet år. Såsom jordbruksnämnden framhållit behöver ett angivande av en viss normerande prisnivå som riktlinje för de prisreglerande anordningarna icke innebära, att priserna å de olika produkterna som regel strängt fastlåsas därvid. Prisbildningen kan i stället lämnas fri inom en på förhand angiven ram. Jordbruksnämnden har ansett, att 85 procent av den prisnivå, som av statsmakterna komme att angivas som eftersträvansvärd för ifrågavarande varuslag, i allmänhet syntes lämplig som undre gräns, under det att ett prisläge å viss produkt av 15 procent över den som eftersträvansvärd angivna nivån borde anses som övre gräns. Då det torde vara välbetänkt att på detta sätt medgiva en viss elasticitet i prisbildningen för att vinna bästa möjliga överensstämmelse mellan produktion och konsumtion, kan jag i huvudsak ansluta mig till vad jordbruksnämnden sålunda anfört. Utformningen av regleringsanordningarna anser jag böra ske med utgångspunkt från en prisnivå ungefärligen motsvarande medelpriserna under åren 1925—1929.

Som i det föregående anförts framgår av utredningen angående kompensation för jordbrukets arbetstidsbegränsning, att en ej obetydlig höjning av produktpriserna är erforderlig för att täcka jordbrukets merkostnader på grund av den kortare arbetstiden. Det torde råda enighet därom att arbetstidsbegränsningen vid jordbruket icke får tillåtas medföra en sänkning av lantarbetarnas lönestandard, och vid stödåtgärdernas utformning bör hänsyn tagas till ifrågavarande kostnadsökning för undvikande av att arbetstidsbegränsningen medför ett försämrat ekonomiskt läge för jordbruket, vilket med säkerhet skulle återverka även på lantarbetarnas försörj-

ningsmöjligheter. På grund härav påkallas enligt min mening viss ytterligare stegring inom ovan angivna ram av jordbruksprodukternas priser utöver vad som under innevarande regleringsår tillämpats. Vid avvägningen av jordbruksstödet bör nämligen ej förbises, att möjligheten att bereda lantarbetare och småbrukare en bättre ställning är beroende av produktprisläget, och man torde kunna förvänta förståelse härför även hos konsumenterna, särskilt som den gångna krisen på ett oförtydligt sätt visat, att olika yrkesgrupper äro i hög grad beroende av varandra. I det följande kommer jag att närmare angiva de priser, som för vissa viktiga jordbruksprodukter böra eftersträvas, och de åtgärder, som i övriga fall böra vidtagas.

Jordbruksnämndens uttalande om önskvärdheten av en viss stabilitet i regleringsanordningarna anser jag böra vinna beaktande. Dock synes giltighetstiden böra begränsas till två år, alltså till och med den 30 juni 1939, för de författningar, vilkas giltighetstid utlöper under innevarande år. Denna tid torde vara tillräcklig för att den allmänna undersökning angående jordbrukets prisförhållanden, som jordbruksnämnden ansett önskvärd och som jag finner böra komma till stånd, skall hinna genomföras. Om ifrågavarande författningar bestämmas att gälla under en dylik tidsperiod, utgör detta, som jordbruksnämnden framhållit, givetvis icke hinder för att desamma kunna av riksdagen under mellantiden ändras eller sättas ur kraft. Jag förutsätter även, att de grundläggande riktlinjerna för regleringens handhavande liksom hittills årligen underställas riksdagen. Kungl. Maj:t torde emellertid böra äga att vidtaga de jämkningar i regleringsanordningarna, som för ernående av det med regleringarna avsedda syftet kunna befinnas nödvändiga på grund av ändrade förhållanden.

Mjölkgregeringen

torde till sina huvudgrunder böra bibehållas oförändrad. Mjolkpriset bör alltså stödjas genom gregering av importen av mjolk och mejeriprodukter samt uppehållande av exporten av smör och andra mejeriprodukter även som genom att särskilt tillskott lämnas produktmjölken i form av prisutjämningsbidrag. Föreliggande svårigheter att på utländska marknader finna avsättning för produktionsöverskottet göra det nödvändigt att i främsta rummet förbehålla den inhemska marknaden för vår egen produktion. Då gregeringen av smörpriset är normerande även för prissättningen å övriga mejeriprodukter, som med fördel kunna framställas inom landet, och införselavgiften täcker kostnaderna för den smörexport, som med anledning av importen nödvändiggöres, torde en åtstramning av importen enligt jordbruksnämndens förslag endast böra ske, om svårigheter för smörexporten uppstå eller exportländerna vidtaga åtgärder, som göra införselavgiften verkningslös. För erhållande av medel för bestridande av kostnaderna för mjölkgregeringens genomförande bör mjölkavgift uttagas. Gällande förordning angående mjölkavgift torde böra givas fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1939. Härjämte bör vad som inflyter i form av skatt å olje-

kakor, till den del det icke behöver tagas i anspråk för vissa andra av mig i det följande angivna ändamål, tillföras regleringen. Jag förutsätter, att svenska mejeriernas riksförening kommer att i sinom tid göra framställning om upptagande av mjölkavgift för tiden efter den 30 juni 1937.

Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att vidtaga åtgärder för reglering till och med den 30 juni 1939 av införseln av mjölk och mejeriprodukter enligt de riktlinjer, som av mig i det föregående tillstyrkts.

Som ett led i anordningarna för stödjande av produktionen av smör och annat fett av inhemskt ursprung bör vidare accis å margarin uttagas och därigenom inflytande medel tillföras mjölkregleringen. Chefen för finansdepartementet kommer att framlägga förslag om utsträckning intill utgången av juni månad 1939 av befogenheten för Kungl. Maj:t att förordna om accis å margarin och vissa andra fettvaror. Accisbeloppet synes böra så avvägas, att försäljningen av margarin hindras att till följd av prisstödet åt smöret svälla ut. Liksom tidigare böra de margarinaccismedel, som influtit före den 1 juli 1935, enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t, få användas för utlämnande i särskilda fall till hjälpbehövande av jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl och smör, eller av andra inhemska förnödenheter, till exempel frukt och fisk, gratis eller till nedsatt pris. Skulle nyssberörda margarinaccismedel ej visa sig tillräckliga, torde någon del av de margarinaccismedel, som inflyta under budgetåret 1937/1938, dock högst 500,000 kronor, även böra få användas för samma ändamål.

Kungl. Maj:t torde böra lämnas fortsatt bemyndigande att om så befinnes nödigt för stödjande av smörpriset vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 av införseln av margarin, konstister och fettemulsioner samt råvaror för margarinindustrien och ämnen, varav dessa framställas. Detta bemyndigande bör liksom hittills innefatta rätt för Kungl. Maj:t att föreskriva, att införsel av berörda varor må ske endast efter tillstånd av särskild myndighet ävensom att vid införseln eller vid lämnande av dylikt tillstånd särskild avgift skall upptagas.

Smörexporten torde såsom hittills böra ha till syfte att möjliggöra upprätthållandet av ett smörpris inom landet, som är erforderligt för erhållande av ett tillfredsställande pris för produktmjölken.

Med hänsyn till den höjning, som den allmänna prisnivån undergått det senaste året, och stegringen i omkostnader för jordbruksproduktionen synes det vara nödvändigt att låta produktpriserna stiga till en högre nivå än som åsyftades med de regleringsåtgärder, som sistlidet år beslötos av statsmakterna, då ett smörpris, varierande mellan 2 kronor och 2 kronor 50 öre, angavs såsom lämplig norm.

Produktmjölken utgör inom landet i sin helhet cirka 70 procent av hela mjölkproduktionen och inom vissa prisutjämningsdistrikt över 80 procent av den samlade produktionen. Då mjölken är den viktigaste saluprodukten för det svenska jordbruket i dess helhet och särskilt för småbruket, blir smörpriset, såsom grundläggande för mjölkpriset, av synnerligt stor betydelse. För att åstadkomma ett prisläge, som någorlunda svarar mot produktions-

kostnadsökningen, synes smörpriset böra tillåtas stiga utöver den av 1936 års riksdag angivna övre gränsen. Mot ett smörpris av 2 kronor 75 öre vid försäljning från producent synes ur nu angivna synpunkter icke vara något att erinra.

Margarinaccisen har tillkommit för att minska prisskillnaden mellan smör och margarin och därigenom befrämja konsumtionen av det hälsosamma och närande natursmöret. För att vid ett förhöjt pris uppehålla smörkonsumtionen och om möjligt ytterligare öka densamma torde en höjning av nu utgående margarinaccis vara erforderlig. Accisen bör därvid vara rörlig och vid varje särskilt tillfälle anpassas efter smörpriset.

Beträffande konsumtionsmjölk föreligga betydande svårigheter för statmakterna att vid upprätthållandet av ett önskvärt produktmjölkpris reglera priset. Det torde därför vara lämpligast att på detta område lämna utrymme för fri prisbildning med utgångspunkt från vid varje tidpunkt gällande produktmjölkpris. I den mån vederbörande mejeriorganisationer äga avgörande inflytande på denna prisbildning anser jag mig kunna förvänta att varsamhet iakttages. En minskad efterfrågan å konsumtionsmjölk kan nämligen få betänkliga följder både för folkhälsan och jordbrukets lönsamhet. Ur sistnämnda synpunkt må beaktas, att minskad åtgång av konsumtionsmjölk åstadkommer ökad produktmjölkquantitet, varigenom priset på produktmjölk pressas ner och upprätthållandet av mjölkregleringen försvåras.

Mölkavgiften bör liksom margarinaccisen vara rörlig och utgå med 2 öre för kilogram vid nuvarande smörpris. I den mån smörpriset stiger, bör avgiften successivt sänkas, så att den vid ett smörpris av 2 kronor 75 öre utgår med 1 öre för kilogram. Den vid detta smörpris erforderliga margarinaccisen torde komma att giva ökad tillgång på medel till prisutjämningsbidrag för produktmjölk som ersättning för minskningen i mjölkavgiftsmedlen.

Det föreslagna regleringssystemet för mjölkproduktionen bör av organisationen tillämpas på sådant sätt, att leverantörspriset göres rörligt inom vissa gränser under olika perioder av året i förhållande till produktionsvolymen och exportmöjligheterna. Det är härvid önskvärt, att vid relativt gynnsamma exportpriser för smör, framförallt under den tid av året, då produktionskostnaderna äro jämförelsevis låga, medel reserveras för att möta starkare prisfall, ävensom att något större prisutjämningsbidrag tillföres produktmjölken under den tid av året, då produktionskostnaderna äro som högst.

På köttmarknadens område

hava regleringsanordningarna under senaste året liksom tidigare i huvudsak bestått i en reglering av införseln av kött samt stöd åt exporten av nötkreatur. Priserna för nötkött hava trots ökad utförsel av nötkreatur under höstmånaderna företett en vikande tendens. Anledningen härtill torde främst vara att söka i den betydande stegring i slaktdjursproduktionen, som inträffat under år 1936.

I fråga om *fläsk* har priset å den svenska marknaden tidvis nedgått under den av förra årets riksdag som eftersträfvansvärd angivna lägsta nivån eller 125 öre för kilogram, trots att möjligheterna för export av levande svin ökats under senare hälften av 1936. Orsaken till prisetorpefaller torde vara att produktionen av slaktsvin under de sista sex månaderna 1936 varit väsentligt större än under motsvarande tid 1935, då produktionen under vissa tider icke täckte konsumtionsbehovet utan import måste företagas.

Det synes icke föreligga anledning att vidtaga omläggning av grunderna för ifrågavarande marknadsreglering. De möjligheter, som finnas att utan alltför höga kostnader exportera kött eller slaktdjur, böra sålunda även i fortsättningen utnyttjas. Införseln av kött och fläsk bör alltjämt vara underkastad reglering. Då jordbrukets organisationer redan nu bland annat hava till uppgift att under jordbruksnämndens kontroll genom infrysning och insaltning av kött och fläsk, när tillfälligt överskott uppstår, avlyfta vissa kvantiteter från marknaden, vilka åter tillföras densamma vid mindre tillförsel av djur, torde regleringen lättast kunna genomföras, om erforderlig import handhaves av dessa organisationer under jordbruksnämndens överinseende. I enlighet med av jordbruksnämnden framställt förslag, som tillstyrkts av kommerskollegium, torde därför beträffande importregleringens handhavande tillstånd till sådan införsel av under importregleringen hörande varor, som betingas av en tillfällig knapphet på hithörande varor å den svenska marknaden eller som uteslutande föranledes av handelspolitiska skäl, företrädesvis böra lämnas Sveriges slakteriförbund. Eventuellt uppkommen vinst å ifrågavarande införsel bör inlevereras till jordbrukets prisregleringsfond. Det bör härvid åligga vederbörande importör att efter skäliga grunder tillhandahålla envar, som därom gör framställning, kött och fläsk till mot marknadsläget i Sverige svarande priser. Vid den mera regelbundna import av hithörande varor, som äger rum på grund av andra än handelspolitiska och marknadsreglerande orsaker, torde införseltillstånd böra lämnas jämväl till andra importörer, i främsta rummet sådana, som hittills ombesörjt dylik import. Härvid bör dock för importtillstånd uppställas bl. a. det villkoret, att importörerna till gällande marknadspriser tillhandahålla de importerade produkterna till envar, som önskar göra inköp därav. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att i enlighet med av mig i det föregående tillstyrkta riktlinjer vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 av införseln av slaktdjur samt kött och fläsk.

Såsom jordbruksnämnden framhållit synes möjligheten att uttaga införselavgift å dessa produkter böra bibehållas, varvid det torde vara lämpligt att befogenheten att intill visst högsta belopp bestämma avgiften förbehålles Kungl. Maj:t. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde gällande kungörelse i ämnet böra förlängas, varvid den ändringen bör vidtagas, att det hädanefter skall ankomma på Kungl. Maj:t att, om licensavgift uttages, bestämma dess belopp. Kungl. Maj:t torde dessutom böra äga att under införselregleringen indraga jämväl kött av fjäderfä. Det torde böra tillkomma Kungl. Maj:t att i mån av behov vidtaga åtgärder för reglering av utförseln av slaktdjur samt kött och fläsk i överensstämmelse

med regleringens syfte. Liksom hittills varit fallet böra medel från jordbrukets prisregleringsfond få användas till infrysning av såväl kött som fläsk. I händelse av starkare prisfall böra även andra åtgärder i prisstödjande syfte kunna vidtagas. Bland annat bör export till s. k. sekundära marknader kunna ifrågakomma.

Kostnaderna för slaktdjursregleringens genomförande böra i första hand bestridas av de medel, som inflyta genom upptagande av avgift vid export och import av kött och fläsk. I den mån dessa medel ej räcka till bör slaktdjursavgift upptagas. Förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift torde därför böra erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1939. Regleringsåtgärderna böra liksom hittills handhavas av jordbruksnämnden.

Ifråga om

äggregleringen

torde nu tillämpade anordningar i fortsättningen kunna bibehållas oförändrade. Införseln av ägg samt äggula och flytande äggvita bör regleras genom att särskilt tillstånd för densamma erfordras samt införselavgift, i mån av behov, uttages. Åt Kungl. Maj:t torde utverkas bemyndigande att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser av ifrågavarande införsel för tiden till och med den 30 juni 1939. Härvid bör iakttagas att vid import uppkommande vinst skall inlevereras till jordbrukets prisregleringsfond.

Regleringsåtgärderna på äggmarknadens område böra även i fortsättningen handhavas av Sveriges äggintressenters förening u. p. a. och kostnaderna bestridas i första hand av medel, som inflyta genom upptagande av införselavgift å med regleringen avsedda varor ävensom å havre och majs m. fl. fodermedel, samt i andra hand av medel, som inflyta genom upptagande av skatt å oljekakor m. m. Exporten av ägg bör stödjas genom utlämnande av pristillägg, vilkas storlek bör bestämmas av det organ, som handhar regleringsåtgärderna, dock med den inskränkningen att visst av Kungl. Maj:t fastställt högsta belopp ej får överskridas.

Å fodermarknaden

hava de hittills vidtagna stödåtgärderna i huvudsak begränsats till en reglering av användningen av utländskt foder eller av utländska råvaror tillverkat foder. Åtgärderna syfta i första rummet till att förhindra en alltför stark ansvällning av en på utländskt foder grundad animalieproduktion. Men därjämte hava de till ändamål att skapa balans mellan brödsäds- och fodersädsodling. Regleringen sker genom uttagande av skatt och införselavgifter, varjämte för införsel av andra fodermedel än oljekakor kräves särskilt tillstånd av jordbruksnämnden. Beträffande havre tillkomma därjämte bestämmelserna om användning av svensk havre vid tillverkning av havregryn och havremjöl.

Nu anförda grunder för fodermedelsregleringen torde böra gälla även i

fortsättningen. Oljekakor böra sålunda beläggas med skatt av lämplig storlek. Å andra fodermedel bör, såvida ej särskilda omständigheter annat föranleda, utgå införselavgift. Införsel av andra fodermedel än oljekakor bör, såsom nu gäller, ej få ske utan tillstånd av jordbruksnämnden. Dylikt tillstånd torde i regel böra lämnas, om utförsel av samma vara till motsvarande myckenhet skett. Likaledes torde gällande bestämmelser om användning av svensk havre vid gryn- och mjöltillverkning m. m. alltjämt böra bibehållas. Begränsningen av fodermedelsimporten bör dock i första hand åvägabringas genom en med hänsyn till marknadsläget inom och utom Sverige lämplig avvägning av införselavgiften. Skulle emellertid på grund av en särskilt riklig skörd inom landet priset på inhemskt foder sjunka under 14 å 15 öre per foderenhet, torde importen av majs och annan fodersäd böra i möjligaste mån begränsas. Priset å majs torde med hänsyn till detta fodermedels betydelse för svinproduktionen böra hållas i möjligaste mån stabilt. Ett partipris å majs, fritt banvagn å noteringsort, av 15 å 16 öre per kilogram enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps noteringar torde därvid vara lämpligt. Om på grund av en stor foderskörd inom landet en stark begränsning av majsimporten blir nödvändig, kan dock en stegring av nämnda partipris vara behövlig för underlättande av övergång till inhemskt foder. I fråga om fodermedel, vilka till övervägande del användas för mjölkproduktion, anser jag i likhet med jordbruksnämnden det icke vara önskvärt, att någon viss prisnivå fastställs i förväg. Denna bör i stället anpassas efter mjölkproduktionens omfattning, varvid dock andra ändringar än sådana, som äro betingade av mera avsevärda förskjutningar i marknadsläget, böra undvikas.

Vid förra årets riksdag erhöll Kungl. Maj:t bemyndigande att medgiva särskilda bidrag vid export av svenskt foder. Detta bemyndigande har hittills icke tagits i anspråk. Då jordbruksnämnden förra året framställde förslag om dessa exportbidrag, skedde det med stor tveksamhet och under betonande av de allvarliga konsekvenser, vartill en tillämpning av en dylik anordning under vissa omständigheter kunde leda. När nämnden i år förnyar sitt förslag, sker det med hänvisning till dess yttrande från fjolåret. I de avgivna yttrandena har likaledes i allmänhet tveksam eller avstyrkande hållning intagits. Även jag ställer mig tveksam till denna anordning. Det har därför förefallit mig bättre att motverka ett prisfall å foderspannmål på grund av riklig skörd genom begränsning av importen av utländska fodermedel, såsom jag nyss förordat. Att samtidigt använda importbegränsning och exportpremier torde icke låta sig göra, enär de för exportbidrag tillgängliga medlen i så fall torde bliva för obetydliga för att exporten skall kunna inverka på prisläget.

I fråga om

brödsädsregleringen

finner jag i likhet med jordbruksnämnden, att för kommande regleringsår inmalningstvänet bör bibehållas samt att reglering av importen av brödsäd och därav beredda produkter bör äga rum i huvudsak på samma sätt som

för närvarande. Anledning synes icke föreligga att nu göra ändring i de bestämmelser, som härför äro meddelade. Kungl. Maj:t torde sålunda böra erhålla riksdagens bemyndigande att för tiden till och med den 30 juni 1939 förordna om reglering av importen av vete och råg samt därav beredda produkter i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu gäller. Anledning synes ej heller föreligga att avskaffa veteavgiften. Liksom hittills böra anordningar vidtagas för att bereda kompensation åt förbrukare av spannmål för industriellt ändamål eller för tillverkning av exportvaror för prisstegringar, som föranletts av de statliga stödåtgärderna. Huruvida kompensationen bör ske medelst utbetalande av pristillägg eller i annan ordning torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. Jordbruksnämndens förslag att i fråga om mjöl och gryn av vete, som tillverkats inom riket och sedermera exporterats, gottgörelse för veteavgiften bör lämnas, synes mig värt beaktande. I likhet med generaltullstyrelsen anser jag det vara riktigtast, att ersättning lämnas i form av restitution. Jag förordar alltså, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att vidtaga härför erforderliga åtgärder. Bemyndigandet, som jämväl torde böra innefatta befogenhet för Kungl. Maj:t att med hänsyn till särskilda förhållanden medgiva befrielse från eller återbäring av veteavgift, synes böra lämnas genom att en ny paragraf införes i förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift. I övrigt synes någon ändring av sagda förordning ej påkallad.

Läget å världsmarknaden för brödsäd karakteriseras av stigande priser. Såvida icke den svenska skörden under innevarande år kommer att utmärka sig för stor riklighet eller lägre kvalitet, torde nämnda prisläge även komma att påverka prissättningen å svensk brödsäd under nästföljande konsumtionsår. Att från statens sida lägga hinder i vägen för en dylik utveckling bör icke komma i fråga, åtminstone icke så länge priserna hålla sig inom den av jordbruksnämnden föreslagna ramen för prissvängningar i fråga om jordbruksprodukter.

Skulle likväl på grund av storleken eller beskaffenheten hos årets brödsädsskörd priserna å inhemsk brödspannmål tendera att sjunka, torde från statens sida åtgärder böra vidtagas för att stödja nämnda priser. Detta bör givetvis ske därigenom, att det pristryckande överskottet avlastas marknaden. Under föregående år bestämdes, att dylik avlastning skulle ske genom s. k. stödköp. Denna anordning har på grund av prisutvecklingen icke behövt tagas i anspråk. Då den är svår att tillämpa, håller jag före, att såvida icke särskilda förhållanden göra det ofrånkomligt, böra stödköp ej heller komma till användning under kommande år. Till frågan om stödköp återkommer jag i det följande. I främsta rummet torde andra åtgärder till marknadens avlastande böra övervägas.

Före nuvarande spannmålsreglerings tillkomst användes en anordning med utförselbevis för stödande av brödspannmålsprisen. Anordningen innebär att de medel, som inflyta genom tull å importerad brödspannmål, användas till utbetalande av pristillägg å exporterad dylik spannmål, varvid pristillägget skall svara mot den uppburna tullavgiften. I och med att

brödsädsodlingen i Sverige fått sådan omfattning, att den vissa år lämnar ett icke ringa överskott och bestämmelserna om inmalningstvång samtidigt förefinnas, hava emellertid utförselbevisen i sin hittillsvarande utformning till stor del förlorat sin betydelse i marknadsstödjande avseende. Om skörden överstiger årsbehovet med mer än vad som motsvarar den årliga importen av högvärdig utländsk brödsäd, torde nämligen utförselbevisen icke påverka marknadsläget här i landet för inhemsk brödspannmål. Systemet med utförselbevis har även verkat förtryckande på gällande spannmålsreglering. För att kunna fullfölja uppställda riktlinjer för spannmålsregleringen under innevarande regleringsår blev Kungl. Maj:t nödsakad att fr. o. m. den 12 oktober 1936 förordna om exportförbud å råg och vete, varigenom även utförselbevisen sattes ur kraft. Då enligt mitt förmenande en anordning med utförselbevis skulle kunna med fördel användas för att stödja priserna på svensk brödsäd, böra utförselbevisen anpassas efter det nuvarande läget och en omläggning av gällande bestämmelser härutinnan ske. I detta syfte torde det vara erforderligt att Kungl. Maj:t tillägges befogenhet att avgöra dels när användning av utförselbevis överhuvud taget bör förekomma och dels huruvida utförselbevis skall utfärdas å hela den utförda myckenheten eller endast viss del därav. I förstnämnda avseende bör utförselbevis få komma till användning, så länge vetepriset med tillägg av veteavgift icke per deciton överstiger 20 kronor 50 öre under höstmånaderna och 22 kronor under sommarmånaderna. För råg böra tillämpas 1 krona per deciton lägre priser.

Genom tillämpning av en anordning med utförselbevis i den utformning ovan angivits torde, såvida spannmålsöverskottet icke är alltför stort, ett betydelsefullt stöd komma att lämnas brödsädspriserna. Under gynnsamma omständigheter torde med tillhjälp av utförselbevisen kunna uppnås priser, som ligga i jämnhöjd med förkrispriserna. Att märka är nämligen, att vid ett så pass högt prisläge behovet av veteavgift är litet eller intet.

Emellertid kan skördeutfallet bli sådant, att inmalningstvång och utförselbevis icke räcka till för förhindrande av ett prisfall å brödsäd. Därför böra anstalter vidtagas för skyddande av en lägsta prisnivå å inhemsk brödspannmål. För att ett dylikt skydd skall kunna lämnas är det nödvändigt, att denna nivå ansluter sig till priserna å foderspannmål. Såsom en lägsta prisnivå anser jag böra gälla 16 kronor för deciton vete och 15 kronor för deciton råg under höstmånaderna med en mot lagringskostnaderna svarande successiv stegring av prisnivån under konsumtionsåret. Till skyddande av denna lägsta prisnivå synes man böra använda sig av stödköp från statens sida av brödsäd. Den inköpta spannmålen torde i första rummet användas till att bringa upp beredskapslagret till ursprungligen avsedd storlek. Behöver ytterligare brödsäd inköpas för vinnande av avsett syfte, torde densamma få exporteras. För finansiering av här berörda stödköp samt för täckande av kostnaderna för beredskapslagret och svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet i övrigt torde veteavgift uttagas. Denna avgift torde böra utgå med högst 2 kronor 50 öre per deciton vete och beräknas så, att den icke överstiger skillnaden mellan å ena sidan 20 kronor 50 öre under

höstmånaderna samt 22 kronor under sommarmånaderna och å andra sidan gällande pris å svenskt vete under motsvarande tider. Oavsett prisläget torde dock veteavgift till mindre belopp böra uttagas för täckande av spannmålsaktiebolagets kostnader i samband med regleringen. För nu omnämnda ändamål torde även införselavgifter å brödsäd och produkter därav få tagas i anspråk. Även om priserna å svensk brödsäd ligga över förutberörda lägsta nivå, bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att med anlitande av veteavgiftsmedel komplettera beredskapslagret, därest detta av andra skäl än jordbrukspolitiska skulle anses påkallat. Stödköpsverksamheten och beredskapslagret samt här avsedd export torde jämväl i fortsättningen böra handhas av svenska spannmålsaktiebolaget. Anledning synes ej föreligga att nu vidtaga någon ändring beträffande de direktiv, som lämnats bolaget i gällande avtal med staten. Kungl. Maj:t torde därför böra erhålla bemyndigande av riksdagen att med bolaget överenskomma om förlängning av avtalet till och med den 31 augusti 1938.

Särskilda stödåtgärder för det norrländska jordbruket.

De av jordbruksnämnden föreslagna åtgärderna till förbättrande av den norrländska jordbruksbefolkningens ekonomiska ställning anser jag mig kunna i allt väsentligt tillstyrka. Som nämnden anfört i sin utredning har Norrland sedan gammalt varit ett underskottsområde för flertalet av jordbrukets saluprodukter och som en följd härav ha partipriserna därstädes i allmänhet legat högre än motsvarande priser i övriga Sverige. Denna pris-skillnad har emellertid alltmer utjämnats, bland annat på grund av kommunikationsväsendets utveckling, och de norrländska jordbrukarna erhålla därför numera ofta nettopriser, vilka äro endast obetydligt högre än i södra och mellersta Sverige trots att produktionskostnaderna otvivelaktigt äro högre i Norrland än i större delen av det övriga landet. Härtill kommer att de stödåtgärder för jordbruket, som tillämpats de senaste åren, icke kunnat bliva lika effektiva i Norrland som i de mellersta och södra delarna av landet på grund av det norrländska jordbrukets struktur och, med undantag av mjölk och mejeriprodukter, den jämförelsevis ringa produktionen för avsalu. Det torde vara berättigat, att vid jordbruksstödet utformning större hänsyn tagas till det norrländska jordbrukets säregna förhållanden än hittills varit fallet.

Jordbruksnämnden har ansett, att de statliga ingripandena för jordbrukets stödande i Norrland i första hand böra inriktas på att åstadkomma en varaktig förbättring av jordbrukets lönsamhet därstädes. Dessa ingripanden böra ha till syfte att skapa gynnsammare förutsättningar för jordbruk i Norrland samt att åstadkomma ett bättre tillvaratagande av redan nu förefintliga möjligheter. Jag delar jordbruksnämndens uppfattning, att behovet av åtgärder från statens sida för vinnande av detta syfte i första hand bör bedömas av de lokala organ och myndigheter, som finnas på jordbrukets områden, och anser det lämpligt, att hushållningssällskapen erhålla medel för

att igångsätta och genomföra erforderliga åtgärder inom sina respektive verksamhetsområden. Jordbruksnämnden har föreslagit, att för nästkommande budgetår ett belopp av tillhoppa 400,000 kronor för fördelning å de fem nordligaste hushållningssällskapen anvisas för berörda ändamål, varvid Norrbottens läns hushållningssällskap skulle få använda högst 120,000 kronor, ett vart av Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands läns hushållningssällskap högst 80,000 kronor samt Gävleborgs läns hushållningssällskap högst 40,000 kronor. Ifrågavarande bidrag till jordbrukets höjande i Norrland borde givetvis utgå av skattemedel. Då emellertid något anslag icke är beräknat i årets budget och det dessutom torde få betecknas som ett försök, förordar jag att beloppet, 400,000 kronor, anvisas att utgå ur jordbrukets prisregleringsfond. Lämpligast torde vara, att fördelningen mellan de olika hushållningssällskapen verkställas av Kungl. Maj:t efter framställning från vederbörande hushållningssällskap. Dylik framställning bör vara åtföljd av plan för medlens användning. Kungl. Maj:t bör äga att i samband med beslut om medlens utanordnande utfärda erforderliga föreskrifter angående grunderna för deras användning samt om erforderlig kontroll.

I avgivna yttranden har bland annat den tanken framförts, att ett förbilligande av konstgödselmedlen skulle vara betydelsefullt för höjande av det norrländska jordbruket och för förbättring särskilt av de mindre jordbrukarnas försörjningsmöjligheter. För att vinna ökad erfarenhet härom synas hushållningssällskapen vid uppgörande av planer för anslagets användning böra beakta möjligheterna att i nämnda avseende verkställa försök, som kunna bringa bättre klarhet i denna fråga. I detta sammanhang torde även böra beaktas önskvärdheten av att användning av för de olika orterna lämpliga frösorter uppmuntras.

Jordbruksnämnden har vidare föreslagit, att ur jordbrukets prisregleringsfond måtte anvisas 200,000 kronor för att användas för utlämnande av bidrag utan återbetalningsskyldighet vid byggande av andelsslakteri med viss andel — förslagsvis 20 procent — av anläggningskostnaden. Möjligheten att erhålla dylika bidrag borde enligt nämndens mening ej begränsas till Norrland, då ett anslag för sådant ändamål skulle kunna bli av betydelse även i vissa andra trakter, där liknande svårigheter för ordnandet av avsättningen av kött och fläsk föreligga. Som jordbruksnämnden framhållit torde de säregna förhållanden, under vilka andelsrörelsen bland jordbrukarna i Norrland har att arbeta, motivera, att andelsrörelsen därstädes stöddes genom statliga anslag. Jag finner mig därför böra förorda förslaget om anvisning av ett belopp å 200,000 kronor för utlämnande av bidrag utan återbetalningsskyldighet för byggande av andelsslakterier. Dylikt bidrag bör begränsas till högst 20 procent av anläggningskostnaden. Såsom villkor för berörda bidrag bör gälla att anläggningarna tillgodose ett rationellt ordnande av verksamheten. Bidrag bör kunna utgå även till redan utförda anläggningar i Norrland, därest Kungl. Maj:t finner skäl därtill föreligga och desamma fylla förenämnda anspråk. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om utanordnande av bidragen samt utfärda föreskrifter an-

gående de grunder, efter vilka bidragen skola utgå, liksom även att taga i övervägande huruvida nämnda bidragsverksamhet lämpligen bör utsträckas att gälla även vissa andra trakter av landet, där avsättningsförhållandena äro likartade. Beloppet synes böra utgå ur jordbrukets prisregleringsfond av de medel, som äro avsedda för slaktdjursverksamhetens stödjande.

Även för åstadkommande av ett tillfälligt stöd åt jordbruket i Norrland har jordbruksnämnden framlagt förslag om vissa åtgärder. Sålunda har nämnden ansett det önskvärt, att hö beläggas med importavgift. I detta avseende torde böra bringas i erinran, att bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga dylik åtgärd inrymmes i förordningen den 18 maj 1934 (nr 153) om införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel. Särskilt riksdagsbeslut i denna fråga torde därför icke erfordras.

Vad jordbruksnämnden anfört beträffande fortsatt tillämpning av anordningen med fraktbidrag vid transport av havre till vissa delar av Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län anser jag mig böra biträda, liksom även att nämnda bidrag i fortsättningen bör avse all havre och icke som för närvarande endast foderhavre. Gällande kungörelse i ämnet torde alltså, med nyss nämnda ändring, böra förlänas förlängd giltighet.

Jordbruksnämndens förslag angående bidrag vid införsel av oljekakor och majs till Norrbottens och Västerbottens län, vilket bidrag skulle utgå med 2 öre för kilogram, om varan införes till Norrbottens län, och med 1 öre för kilogram, om den införes till Västerbottens län, dock högst med belopp motsvarande utgående införselavgift eller skatt, synes beaktansvärt. Kungl. Maj:t torde böra äga att utfärda härför erforderliga författningsbestämmelser.

Jordbruksnämnden har vidare i fråga om mjölkregleringen föreslagit viss jämkning av gällande bestämmelser angående landets indelning i prisutjämningsdistrikt, innebärande att Västerbottens län skulle utbrytas ur nuvarande mellersta Norrlands prisutjämningsdistrikt och bilda ett eget distrikt samt att tillskott från de på hela landet belöpande prisutjämningsmedlen — utöver de särskilda belopp, som för närvarande utgå till Norrland med undantag av Gästrikland såsom ersättning för de mjölkavgiftsmedel från sagda landsdel, som användas för smörexportens stödjande — skulle lämnas den återstående delen av mellersta Norrlands distrikt med 0.5 öre, Västerbottens län med 1.5 öre samt Norrbottens län med 2.5 öre för kilogram produktmjölk. Det under innevarande regleringsår utgående tillägget till Norrbottens län med 1 öre för kilogram avgiftspliktig mjölk skulle samtidigt bortfalla. Dessutom har föreslagits, att pristillägget för hos producent tillverkat smör i Norrland med undantag av Gästrikland skulle utgå med 25 öre för kilogram högre belopp än i övriga delar av riket, samt att viss jämkning företages i villkoren för åtnjutande av prisutjämningsbidrag, syftande till att innehavare av mejeri inom område, där mjölkavgift icke utgår, må kunna komma i åtnjutande av sådant bidrag. Jag vill i huvudsak ansluta mig till dessa förslag i vad de avse att bereda Norrland ett bättre utbyte av mjölkregleringen. Kungl.

Maj:t torde äga att efter den ytterligare prövning, som kan befinnas nödvändig, bland annat med hänsyn till vad som i avgivna yttranden över förslagen anförts, besluta i dessa frågor.

Organisationsbidrag till skogsägareföreningarna.

För ett rationellt utnyttjande av de enskilda skogarnas produktionsmöjligheter torde den sedan några år tillbaka bedrivna organisationsverksamheten bland de mindre skogsägarna vara till betydande nytta. Skogsägarnas samarbete i föreningar är ägnat att råda bot för de olägenheter i produktions- och avsättningshänseenden, som det mindre skogsbruket har att kämpa med. Genom åtgärder av organisatorisk innebörd kunna de svagheter och brister övervinnas, som i nämnda hänseenden måste vidlåda en av så många och små driftsenheter kännetecknad företagsform som hemmansskogbruket. Detta har en synnerligt stor betydelse, då i de skogrikare delarna av landet utbytet av skogsskötseln mången gång är avgörande för möjligheterna att uppehålla jordbruksdriften. Ur allmän synpunkt bör det vara en fördel om olika sortiment och kvaliteter kunna tillvaratagas lika bra inom det mindre som inom det större skogsbruket, och att möjliggöra detta utgör en viktig uppgift för skogsägareföreningarna. För att organisationsarbetet snabbt skall kunna fullföljas torde erfordras ett statligt organisationsbidrag, som dock synes mig kunna begränsas till 50,000 kronor.

Jag finner mig alltså böra tillstyrka, att skogsägareföreningarnas riksförbund för budgetåret 1937/1938 erhåller ett organisationsbidrag av högst 50,000 kronor. Beloppet torde få utgå av skattemedel. Angående täckningen av det sålunda erforderliga anslaget torde chefen för finansdepartementet framdeles få avgiva förslag. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter om medlens användning samt kontroll m. m., som må finnas erforderliga.

Beträffande

potatisregleringen samt frukt- och trädgårdsodlingen

torde jag få hänvisa till vad jag tidigare anför.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat torde de i överensstämmelse med 1934 års riksdags beslut inrättade båda fonderna

jordbrukets prisregleringsfond och fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen

alltjämt böra bestå. Sedan nu tillstyrkta förslag genomförts, skulle till jordbrukets prisregleringsfond komma att ingå dels accis å margarin, dels skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl, dels slaktdjursavgift, dels införselavgift å havre och majs jämte vissa andra fodermedel, dels ock slutligen sär-

skilda införsel- och utförselavgifter å slaktdjur, kött och fläsk samt ägg. Till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen skulle ingå dels vad som inflyter i form av veteavgift, dels ock införselavgift å vete och råg samt därav beredda produkter. Tillförseln av ifrågavarande avgifter bör i fortsättningen liksom hittills redovisas över riksstaten. I det genom innevarande års statsverksproposition framlagda riksstatsförslaget hava i avbidan på avlåtagande av proposition i ämnet intäkterna av de avgifter, som skola inflyta till prisregleringsfonden, beräknats till 28,000,000 kronor. Till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen inflytande avgifter hava i riksstatsförslaget upptagits med 10,000,000 kronor.

I bilaga till 1937 års statsverksproposition har chefen för finansdepartementet verkställt vissa beräkningar rörande statens förluster å spannmålsregleringen. Härvid har förutsatts, att veteavgift under budgetåren 1936/1938 komme att uttagas med 2.5 öre för kilogram. Under nämnda förutsättning skulle till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen under vartdera av dessa budgetår inflyta 10,000,000 kronor. Av sistnämnda medel ha 7,350,000 kronor under innevarande budgetår och 6,000,000 kronor under budgetåret 1937/1938 beräknats bliva disponibla för avskrivning av lånekapital, som anvisats åt svenska spannmålsföreningen. Med utgångspunkt härifrån har i statsverkspropositionen till täckande av statens återstående engagemang i spannmålsföreningen äskats ett förslagsanslag å 39,000,000 kronor. Emellertid har, såsom förut omförmäls, veteavgiften sänkts från och med den 1 februari 1937. Sålunda utgick avgiften under februari 1937 med 1.5 öre för kilogram. Från och med den 1 mars 1937 utgör avgiften 0.5 öre för kilogram. Nämnda förändringar i veteavgiftens belopp torde komma att medföra en minskning av inkomsterna för innevarande budgetår med inmot 4,000,000 kronor. Såsom jag förut anfört bör under nästkommande regleringsår veteavgiften i första hand avvägas i förhållande till prisläget å vete. Intäkterna av veteavgifter jämte vad som inflyter i form av införselavgift å vete och råg samt därav beredda produkter torde med hänsyn härtill icke böra för nästkommande budgetår beräknas till högre belopp än 3,000,000 kronor. Såsom förslagsanslag under nionde huvudtiteln för »Avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen» torde således böra anvisas allenast sistnämnda belopp. Chefen för finansdepartementet torde senare i samband med en förnyad inkomstberäkning få anmäla frågan om de ändringar i nyssberörda avskrivningsförslag, som kunna föranledas av vad i det föregående anförts.

Vad beträffar de avgifter, som skola ingå i jordbrukets prisregleringsfond, ha i riksstatsförslaget för budgetåret 1937/1938 intäkterna av margarinaccisen upptagits med 15,000,000 kronor och inkomsterna av övriga till fonden inflytande avgifter med 13,000,000 kronor. Anledning till ändring i dessa beräkningar synes icke föreligga. Å riksstatens utgiftssida torde alltså böra under nionde huvudtiteln anvisas ett förslagsanslag å 28,000,000 kronor för »Avsättning till jordbrukets prisregleringsfond».

Användningen av till prisregleringsfonden hörande medel bör ske enligt

Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. I anslutning till vad jag tidigare anförts synes därvid, såvida ej särskilda skäl föranleda annat, följande disposition av medlen böra gälla. Margarinaccismedlen, i den mån de influtit efter den 30 juni 1935, tillföras mjölkregleringen. Slaktdjursavgiften användes för slaktdjursmarknadens stödjande. Medel, vilka inflyta genom uttagande av särskild införsel- eller utförselavgift å animalieprodukter, torde likaledes i första hand böra användas för stödjande av priset å den vara, varå avgiften utgår. Medel, vilka inflyta på grund av införselavgiften å havre och majs med flera fodermedel, böra i första hand användas för bestridande av kostnaderna för åtgärder, som föranletts av den genom avgiftens uttagande förorsakade fördyringen av fodermedlen inom landet. I övrigt böra sistberörda medel användas till stödjande, i mån av behov, av äggproduktionen samt för tillgodoseende av med jordbruksregleringarna sammanhängande allmänna behov. För sistnämnda båda ändamål böra jämväl genom oljekaksskatten inflytande medel tagas i anspråk. Återstoden av oljekaksskatten bör tillföras mjölkregleringen. Den nu tillämpade regeln vid fördelning av dessa medel med 90 procent till mjölkregleringen och 10 procent till äggproduktionens stödjande torde således ej längre bibehållas. Vad nu anförts bör ej utgöra hinder för anvisande ur fonden av tidigare angivna belopp till stödjande av jordbruket i Norrland.

I anslutning till vad i det föregående anförts hava inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

- 1) *förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift;*
- 2) *förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift;*
- 3) *förordning angående tillägg till förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;*
- 4) *förordning angående utförselbevis för råg och vete.*

Proposition i ärendet lärer jämlikt § 54 riksdagsordningen kunna avlåtas, utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända.

Under åberopande av det anförda hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga omförmälda författningsförslag,

dels ock

- 1) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 av införseln till riket av mjölk och mejeriprodukter i enlighet med av mig i det föregående angivna riktlinjer;

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må, om så befinnes nödigt för stödjande av priset å smör, vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 av införseln till riket av margarin, konstister och fettemulsion samt av råvaror för margarinindustrien och ämnen, varav dessa framställas, i enlighet med av mig i det föregående angivna riktlinjer;

3) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 av införseln till riket av slaktdjur samt kött och fläsk i enlighet med av mig i det föregående angivna riktlinjer;

4) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 av införseln till riket av ägg m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser;

5) medgiva, att Kungl. Maj:t må vidtaga åtgärder för reglering för tiden till och med den 30 juni 1939 i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande bestämmelser av införseln till riket av vete och råg samt därav framställda produkter;

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa avtal med svenska spannmålsaktiebolaget om fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 september 1937 till och med den 31 augusti 1938 av mellan svenska staten och bolaget nu gällande avtal;

7) anvisa för budgetåret 1937/1938:

a) till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor;

b) till avsättning till jordbrukets prisregleringsfond, under nionde huvudtiteln, ett förslagsanslag av 28,000,000 kronor;

c) till organisationsbidrag till skogsägareföreningarnas riksförbund, under nionde huvudtiteln, ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall och förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.

Priser i Sverige å nedanstående varuslag, öre/kg.

År och månad	Kons.- mjölk	Prod.- mjölk ¹	Kor kl. I	Kor kl. III	Tjurar kl. I	Svin kl. I	Ägg	Svenskt vete	Pota- tis	Vit foder- havre	Majs	Jord- nöts- kakor
1925—29.....	22	10.7	64	40	68	110	158	22.66	10.10	15.47	17.14	20.80
1930.....	21	8.1	58	36	66	95	125	18.43	7.27	9.93	12.03	14.28
1931.....	21	6.8	48	29	50	59	106	19.11	8.55	10.67	8.65	13.34
1932.....	20	6.4	38	23	36	61	94	17.40	7.67	10.48	9.92	15.63
1933.....	20	7.3	35	21	35	59	90	17.28	6.03	9.52	9.09	14.41
1934.....	21	8.3	46	30	48	56	99	16.97	6.02	11.83	13.01	15.21
1935.....	21	9.0	57	38	61	83	114	16.69	8.28	12.15	15.51	17.44
1936.....	22	—	60	39	62	89	127	17.01	8.53	12.77	15.93	19.08
1935 januari ..	21	8.8	50	30	56	74	112	16.76	6.95	12.32	15.82	16.73
februari ..	21	8.8	51	32	56	69	112	16.94	6.98	12.40	15.82	16.80
mars	21	8.8	51	33	56	70	99	16.95	7.00	12.34	15.50	16.10
april	21	8.8	53	35	56	73	68	17.25	7.08	12.17	15.63	16.70
maj	21	8.5	54	36	56	77	72	17.63	7.81	12.16	15.75	16.95
juni	21	8.9	53	35	57	92	82	18.15	8.00	11.98	15.69	17.04
juli.....	21	8.6	60	42	64	84	89	18.45	17.85	11.90	15.22	17.03
augusti ..	21	8.9	61	43	66	84	125	14.93	9.13	11.71	15.22	17.21
september	22	9.0	62	43	67	88	127	15.29	7.69	12.20	15.32	17.99
oktober ..	22	9.4	64	43	66	93	160	15.97	7.13	12.39	15.48	19.02
november	22	9.3	62	41	64	93	170	15.97	7.00	12.34	15.45	19.06
december	22	9.7	61	39	62	94	154	15.93	7.00	11.94	15.16	18.62
1936 januari ..	22	9.7	60	38	62	95	133	16.13	7.86	11.74	15.02	18.51
februari ..	22	9.7	60	37	60	87	139	16.30	8.39	11.43	14.85	18.49
mars	22	9.6	58	36	59	90	124	16.32	8.77	11.42	14.82	17.97
april	22	9.8	58	36	59	90	85	16.34	8.64	11.90	15.16	17.88
maj	22	9.6	59	37	59	85	84	16.46	8.58	12.60	15.56	17.99
juni	22	9.3	59	37	60	87	90	16.65	8.10	12.64	15.74	17.90
juli.....	22	9.5	62	42	64	86	106	16.95	16.57	13.24	16.26	19.25
augusti ..	22	9.6	64	46	67	82	125	16.44	8.09	13.55	17.09	20.03
september	22	9.4	62	44	67	91	140	17.49	6.63	13.78	17.14	20.16
oktober ..	22	10.1	59	39	65	95	169	18.12	6.60	13.31	16.68	20.02
november	22	9.8	57	36	62	88	176	18.32	6.87	13.56	16.46	20.11
december	22	9.7	56	35	61	94	158	18.54	7.24	14.08	16.39	20.66
1937 januari ..	22	9.9	56	36	61	² 98	130	19.45	8.24	15.31	16.08	20.85
februari..	—	—	53	33	59	89	133	19.87	9.20	15.75	15.80	20.46

¹ Mejerikostnader ha frändragits; skummjölkens värde ej medräknat.² Endast preliminära siffror.

Bilaga A II.

Priser i Sverige å nedanstående varuslag i % av medelpriserna åren 1925—29.

År och månad	Kons- mjölk	Prod.- mjölk	Kor kl. I	Kor kl. III	Tjurar kl. I	Svin kl. I	Ägg	Svenskt vete	Pota- tis	Vit foder- havre	Majs	Jord- nöts- kakor
1930.....	95	76	91	90	97	86	79	81	72	64	70	69
1931.....	95	64	75	73	74	54	67	84	85	69	50	64
1932.....	91	60	59	58	53	55	59	77	76	68	58	75
1933.....	91	68	55	53	51	54	57	76	60	62	53	69
1934.....	95	78	72	75	71	51	63	75	60	76	76	73
1935.....	95	84	89	95	90	75	72	74	82	79	90	84
1936.....	100	—	94	98	91	81	80	75	84	83	93	92
1935 januari ..	95	82	78	75	82	67	71	74	69	80	92	80
februari ..	95	82	80	80	82	63	71	75	69	80	92	81
mars	95	82	80	83	82	64	63	75	69	80	90	77
april	95	82	83	88	82	66	43	76	70	79	91	80
maj	95	79	84	90	82	70	46	78	77	79	92	81
juni	95	83	83	88	84	84	52	80	79	77	92	82
juli.....	95	80	94	105	94	76	56	81	177	77	89	82
augusti ..	95	83	95	108	97	76	79	66	90	76	89	83
september	100	84	97	108	99	80	80	67	76	79	89	86
oktober ..	100	88	100	108	97	85	101	70	71	80	90	91
november	100	87	97	103	94	85	108	70	69	80	90	92
december	100	91	95	98	91	85	97	70	69	77	88	90
1936 januari ..	100	91	94	95	91	86	84	71	78	76	88	89
februari ..	100	91	94	93	88	79	88	72	83	74	87	89
mars	100	90	91	90	87	82	78	72	87	74	86	86
april	100	92	91	90	87	82	54	72	86	77	88	86
maj	100	90	92	93	87	77	53	73	85	81	91	86
juni	100	87	92	93	88	79	57	73	80	82	92	86
juli.....	100	89	97	105	94	78	67	75	164	86	95	93
augusti ..	100	90	100	115	99	75	79	73	80	88	100	96
september	100	88	97	110	99	83	89	77	66	89	100	97
oktober ..	100	94	92	98	96	86	107	80	65	86	97	96
november	100	92	89	90	91	80	111	81	68	88	96	97
december	100	91	88	88	90	85	100	82	72	91	96	99
1937 januari ..	100	93	88	90	90	89	82	86	82	99	94	100
februari ..	—	—	83	83	87	81	84	88	91	102	92	98